

16—17 mars

Debatter m. m.

Torsdagen den 16 mars

	Sid.
Svar på frågor av:	
herr Nordstrandh ang. Nya Systemaktiebolagets fastighetsförvärv	5
herr Gomér ang. befrielse för vissa jordbrukare från fullgörande av militära repetitionsövningar under vegetationstiden	6
herr Nordstrandh ang. behandlingen av ansökningar om svenskt medborgarskap	7
herr Lindahl ang. avtal mellan Sveriges Radio och annan sändningsrättsinnehavare	8
fru Ekroth ang. avtal med Storbritannien om s. k. au pair-ungdomars arbets- och anställningsförhållanden	9
herr Andersson i Örebro ang. kompensation till företagareföreningar för inkomstbortfall genom diskontosänkning	11
herr Dahlgren ang. vissa fackliga åtgärder från jordbrukares sida	12
herr Westberg ang. sekretesskyddet i försäkringskassornas verksamhet	14
Svar på interpellationer av:	
herr Andersson i Örebro ang. verkningarna för företagare inom saneringsfastigheter av den föreslagna investeringsavgiften för vissa byggnadsarbeten	15
herr Franzén i Motala ang. narkotikabruket bland skolungdom	17
fru Holmberg ang. ersättningen till trafikföretag som driver icke lönsamma busslinjer	28
Interpellation av fru Lindberg ang. familjebostadsbidrag till särskilt förordnad förmyndare	30
Meddelande om enkla frågor av:	
herr Nordstrandh ang. målsmännens representation i samarbetsnämnd vid skolenhet	31
herr Nilsson i Agnäs ang. de generella hastighetsbegränsningarna	31

	Sid.
Fredagen den 17 mars	
Beskattningen av idrottspriser	32
Avskrivningsunderlaget för skogsvägar, m. m.	43
Villabeskattningen m. m.	45
Ändring i beskattningen i syfte att främja mindre företags utveckling	47
Utsträckt motionstid	51
Utgifterna på driftbudgeten inom jordbruksdepartementets verksamhetsområde:	
Befrämjande av husdjursaveln m. m.	51
Statens skogsskolor m. m.: Omkostnader	53
Fiskeristyrelsen: Avlöningar	54
Befrämjande i allmänhet av fiskerinäringen	56
Naturvård: Ersättningar till markägare m. m.	58
Utgifterna på kapitalbudgeten inom jordbruksdepartementets verksamhetsområde:	
Markförvärv för naturvårdsändamål, m. m.	62
Statens fiskredskapslånefond	63
Statsanslag till Jägarnas riksförbund, m. m.	65
Interpellationer av:	
herr Nordgren ang. plastfilmsförpackning av mat vid sjukhus och andra allmänna institutioner	76
herr Bengtson i Solna ang. varningsljus å motorfordon	76
fru Nettelbrandt ang. sekretesskyddet för patienter vid allmänna sjukvårdspolikliniker	77
fru Nettelbrandt ang. lagreglering av det allmännas skadeståndsansvar för den offentligrättsliga verksamheten	78
Meddelande om enkla frågor av:	
herr Sjöholm ang. skyddet mot djurplågeri vid hästsporttävlingar	79
herr Hedin ang. restitution av skatt i vissa fall	79
fru Sundberg ang. föreslagen köttrealisation	79
fru Nettelbrandt ang. väntetiderna vid de statliga sjukvårdspoliklinikerna	79
herr Göransson ang. underhållet av försvarsmateriel	79

Samtliga avgjorda ärenden**Fredagen den 17 mars**

<i>Bevillningsutskottets</i> betänkande nr 9, ang. beskattningen av idrottspriser.....	32
— nr 11, ang. avskrivningsunderlaget för skogsvägar, m. m.	43
— nr 12, ang. villabeskattningen m. m.	45
— nr 15, om befrielse för handikappade från bilskatt.....	47
— nr 16, om ändring i beskattningen i syfte att främja mindre företags utveckling.....	47
<i>Jordbruksutskottets</i> utlåtande nr 1, rörande utgifterna på driftbudgeten inom jordbruksdepartementets verksamhetsområde.....	51
— nr 3, rörande utgifterna på kapitalbudgeten inom jordbruksdepartementets verksamhetsområde.....	61
— nr 5, om statsanslag till Jägarnas riksförbund, m. m.	65

Torsdagen den 16 mars

Kl. 15.30

§ 1

Svar på fråga ang. Nya Systemaktiebolagets fastighetsförvärv

Ordet lämnades på begäran till

Chefen för finansdepartementet, herr statsrådet STRÄNG, som yttrade:

Herr talman! Herr Nordstrandh har frågat mig om jag anser, att Nya Systemaktiebolaget vid fastighetsförvärv och inrättande av nya försäljningsställen har ansvar för att byggnader av kulturhistoriskt och arkitektoniskt värde bevaras för framtiden, t. ex. vad beträffar Avenyn 18 i Göteborg. Jag vill svara följande.

Systembolaget har att driva sin verksamhet med så låga kostnader som möjligt. Härav följer bl. a. att bolagets förvärv av fastigheter bör ske på villkor som är ekonomiskt försvarbara. Systembolaget är liksom andra privata rättssubjekt underkastat de regler som gäller i fråga om skydd för sådana byggnader som herr Nordstrandh avser. Även i övrigt bör Systembolaget ta största möjliga hänsyn till intresset att bevara byggnader som har ett särskilt kulturvärde. Den gällande ramen för Systembolagets verksamhet begränsar dock bolagets möjligheter i detta avseende till att gälla endast mindre belopp. Om det anses att staten skall bidra med ett större belopp för att bevara en kulturellt värdefull byggnad, bör detta ske öppet över riksstaten efter avvägning mot andra anslagsbehov.

Vidare anförde

Herr NORDSTRANDH (h):

Herr talman! Jag ber att få tacka fi-

nansministern för ett klart, rättframt och i princip tillfredsställande svar.

Jag är överens med herr Sträng om att Systembolaget bör handla så som anges i svaret på min fråga. Men för att se hur svaret skall tolkas i praktiken — vilket inte är någon obetydlig sak — tvingas jag ställa två följdfrågor för statsrådets prövning.

När i februari 1964 spekulanter på den fastighet jag här avser anmälde sig på allvar, avråddes de från att köpa fastigheten för att där uppföra en nybyggnad. Enligt vad jag inhämtat ansåg stadsarkitekten att kvarterets gatubyggnader mot Avenyen borde bevaras. Trots detta inköptes fastigheten några dagar därefter för ett belopp som, enligt vad jag också inhämtat, med drygt 1 miljon kronor översteg vad säljaren hade erlagt ett år tidigare. Detta drog i sin tur med sig — om man valde renoveringsalternativet — att de hyror som sedan skulle tas ut visserligen skulle förränta byggnadskostnadsandelen men inte tomtkostnadsandelen. Det alternativet blev därför inte räntabelt.

Jag vill nu fråga, om detta var ett ekonomiskt försvarbart handlande.

Vidare säger herr Sträng i sitt svar att Systembolaget bör »ta största möjliga hänsyn till intresset att bevara byggnader som har ett särskilt kulturvärde. Den gällande ramen för Systembolagets verksamhet begränsar dock bolagets möjligheter i detta avseende till att gälla endast mindre belopp.» Men nu lär det vara så, att om bolaget skall kunna driva verksamheten sedan byggnaden renoverats, måste man satsa cirka 180 000 kronor årligen, för vilket man alltså inte får något annat än tillfredsställelsen att ha bevarat ett kultur-

Svar på fråga ang. befrielse för vissa jordbrukare från fullgörande av militära repetitionsövningar under vegetationstiden

minnesmärke. Betraktar herr finansministern detta som ett mindre eller ett större belopp i sammanhanget?

Härmed var överläggningen slutad.

§ 2

Svar på fråga ang. befrielse för vissa jordbrukare från fullgörande av militära repetitionsövningar under vegetationstiden

Ordet lämnades på begäran till

Chefen för försvarsdepartementet, herr statsrådet ANDERSSON, som yttrade:

Herr talman! Herr Gomér har frågat mig, om jag vill vidta sådana åtgärder, att jordbrukare som på grund av landsbygdens avfolkning och jordbruksrationaliseringen ensamma driver sitt jordbruk generellt befrias från att fullgöra repetitionsövningar under vegetationstiden.

Anståndsärenden för värnpliktiga prövas från fall till fall på grundval av de skäl som den enskilde värnpliktige åberopar i sin framställning. I den mån dessa skäl berör den värnpliktiges arbetsförhållanden inhämtas i allmänhet yttrande från arbetsmarknadsverket. Vid prövningen av dessa frågor beviljas oftast anstånd för jordbrukare som ensam driver sitt jordbruk och som inte kan få någon hjälp av hustru, grannar eller på annat sätt.

Ärenden rörande anstånd avgörs av trupperingsmyndigheterna eller centrala värnpliktsbyrån. Dessa instansers beslut kan överklagas i värnpliktsnämnden.

Vårt värnpliktssystem med repetitionsutbildning i krigsförband förutsätter att alltför många anstånd inte beviljas. Att för en viss grupp av yrkesutövare generellt meddela anstånd utan att närmare pröva det individuella behovet anser jag därför olämpligt.

Vidare anförde:

Herr GOMÉR (cp):

Herr talman! Jag ber att få tacka statsrådet för svaret på min fråga.

Det är riktigt att ansökan om anstånd med fullgörande av repetitionsövning sällan avslås när det gäller väl motiverade fall. Så långt är statsrådet och jag överens. Enligt min mening är dock prövningen av fallen onödigt omständig. Jag tänker på alla dem som jag skrivit intyg åt; ansökningarna skall ju, som statsrådet säger, prövas av arbetsmarknadsverket o. s. v.

Det är nu för tiden vanligen inte fråga om småbrukare som behöver uppskov. Från min hemtrakt känner jag fall där innehavare av jordbruk på 130, 140 och 170 tunnland, med ett hundratal ungdjur som man och hustru ensamma sköter, begärt uppskov. Det gäller unga jordbrukare, vilkas ekonomi oftast hänger på om de kan sköta sina jordbruk på ett idealiskt sätt.

Min avsikt när jag ställde frågan var just att få ett besked, om sådana här jordbrukares inkallelser kan skjutas framåt i tiden. Statsrådet anser emellertid detta olämpligt, och jag skall inte diskutera sakfrågan med statsrådet, eftersom jag fått ett definitivt svar. Men vi har ju alla rätt att tycka, och jag kan väl sammanfattningsvis få säga att jag tycker att det borde kunna ske en förenkling av förfarandet. Jag vill naturligtvis inte mästra statsrådet eller någon annan utan uttalar endast denna förhoppning om att en förenkling av ansökningsförfarandet skall kunna göras.

På mina egna och de jordbrukares vägnar som det gäller tackar jag än en gång statsrådet för svaret.

Chefen för försvarsdepartementet, herr statsrådet ANDERSSON:

Herr talman! Herr Gomér och jag är ju överens om att ensamjordbrukare måste frikallas, och så sker även i all-

Svar på fråga ang. behandlingen av ansökningar om svenskt medborgarskap

mänhet. Men att generellt fatta beslut om att alla ensamjordbrukare under en viss tid på året inte skall inkallas vill jag bestämt varna mot. När en person befrias från sin uppgift inom krigsorganisationen kallas någon annan in i hans ställe, och det kan då vara fråga om en företagare eller vem som helst som har nästan lika svårt att frigöra sig. Alla andra värnpliktiga skulle därför uppfatta det som mycket orättvist, om en speciell yrkesgrupp helt befriades under en viss tid på året.

De former vi redan har för att bl. a. hjälpa jordbrukarna är nog de bästa, och någon byråkratism på detta område finns inte. Man måste visserligen lämna in en ansökan, men det är ändå ett ganska enkelt förfarande som tillämpas, och jag tror knappast att det kan göras enklare.

Herr GOMÉR (cp):

Herr talman! Det senaste anförandet som statsrådet höll tar jag som en bekräftelse på att när man kan motivera sin ansökan ordentligt, då skall man vara säker på att kunna bli befriad. Däri ligger ju en trygghet, och jag tackar för det beskedet.

Härmed var överläggningen slutad.

§ 3

Svar på fråga ang. behandlingen av ansökningar om svenskt medborgarskap

Ordet lämnades på begäran till

Chefen för justitiedepartementet, herr statsrådet KLING, som yttrade:

Herr talman! Herr Nordstrandh har frågat mig hur lång tid som normalt bör åtgå för att inom justitiedepartementet slutbehandla en ansökan om svenskt medborgarskap.

Under de senaste fem åren har det genomsnittligt gått mellan sju och tio månader från den tidpunkt då ett ären-

de har kommit in till departementet till dess det har avgjorts.

Sju till tio månader kan naturligtvis synas vara en relativt lång tid. Men många ärenden fordrar numera längre handläggningstid än förr. Antalet invandrarare från avlägset belägna länder har ökat. Därav följer att det av de tjänstemän som skall bereda medborgarskapsärenden krävs mer utredningsarbete beträffande utländsk rätt än tidigare. Det gäller inte bara medborgarskapslagstiftningen. Även familjerättsliga och andra civilrättsliga regler måste uppmärksammas.

För att effektivisera arbetet har organisationen inom departementet förstärkts de senaste åren. Några genomgripande organisationsändringar har emellertid inte varit motiverade inför det väntade förslaget från utlänningsutredningen om utlänningsmyndighetens framtida verksamhet.

Resultatet av personalförstärkningen har varit gynnsamt. År 1964 var sålunda antalet inkomna ärenden 7 305 och antalet avgjorda 6 444, alltså 861 fler inkomna än avgjorda. År 1966 var antalet inkomna 6 575 och antalet avgjorda 7 200, alltså 625 fler avgjorda än inkomna.

Vidare anförde

Herr NORDSTRANDH (h):

Herr talman! Jag ber att få tacka justitieministern för det utförliga och klaggörande svaret, innebärande bl. a. att hastigheten vid handläggningen av medborgarskapsärenden tydligen har ökat och kanske kommer att ökas ännu något mer. Jag vill dock göra någon kommentar.

I svaret sägs att sju till tio månader naturligtvis kan synas vara en relativt lång tid. Ja, det är en relativt lång tid för dem det gäller. En person som ansöker om svenskt medborgarskap befinner sig i en svår ställning, psykiskt och psykologiskt. Hans förhållanden

Svar på fråga ang. avtal mellan Sveriges Radio och annan sändningsrättsinnehavare

genomlyses nästan med röntgenögon. Även om han inte har något att dölja uppfattar han ändå situationen som ganska pressande.

I ett av de fall som utgör underlag för min fråga innebär den nuvarande handlägningsordningen att det kommer att förflyta — ärendet är ännu inte avgjort — uppåt 18 månader från det ögonblick då ansökningen ingavs till KB i Göteborg fram till slutbehandlingen i justitiedepartementet. På förfrågan i departementet uppgav man att det hela där skulle ta 10 månader, alltså maximitid. Detta är, trots allt, inte särskilt tillfredsställande.

Utan att göra några inadekvata jämförelser skulle jag vilja säga att idealet vore att vi kunde närma oss den hastighet, varmed en ärkebiskopskandidat kan återfå sitt svenska medborgarskap.

Härmed var överläggningen slutad.

§ 4

Svar på fråga ang. avtal mellan Sveriges Radio och annan sändningsrättsinnehavare

Ordet lämnades på begäran till

Chefen för kommunikationsdepartementet, herr statsrådet PALME, som ytttrade:

Herr talman! Herr Lindahl har frågat mig, om jag anser det vara förenligt med avtalet mellan Kungl. Maj:t och Sveriges Radio att det i ett avtalsförhållande mellan radioföretaget och annan sändningsrättsinnehavare såsom villkor ingår en mellan sändningsrättsinnehavaren och tredje part ingången överenskommelse.

Om Sveriges Radio träffade ett avtal om förvärv av viss sändningsrätt och om radioföretaget vid avtalets ingående var medvetet om att förvärvet möjliggjorts genom att innehavaren av sändningsrätten fått ekonomiskt vederlag av utomstående, då skulle jag anse

detta strida mot grunderna för gällande överenskommelse mellan staten och Sveriges Radio.

Vidare anförde:

Herr LINDAHL (s):

Herr talman! Av statsrådets svar, för vilket jag tackar, framgår att något avsteg från avtalet mellan Kungl. Maj:t och Sveriges Radio inte har skett. Det var bra att detta blev fastslaget. Om tredje part hade påverkat överenskommelsen, skulle det ingångna avtalet ha förlorat sin giltighet.

Att så icke har skett är också beviset för att de 130 000 kronor, som tidningen Expressen satsat, inte varit den förutsättning för TV-sändningen från ishockey-VM som tidningen dag för dag trumpetat ut.

Det är min förhoppning att det skall bli möjligt att nå en uppgörelse, framhöll statsrådet då vi senast hade tillfälle att här i riksdagen diskutera denna sak. När avtalet nu är i hamn, kan alltså herr Palme känna en viss tillfredsställelse. Även TV-tittarna är naturligtvis glada och nöjda när de på lördagen får vara med på premiärmatchen mellan Sverige och USA med fortsättning av sändningarna många gånger fram till den 29 mars.

Stor förefaller också glädjen vara i tidningshuset. Expressen har så småningom — om än med viss möda — lyckats bli av med 130 000 kronor. Det enda som grumlar glädjen tycks vara att folkets bifall knappast blivit tidningens belöning. Den folkstorm man försökt piska fram mot regeringen och Sveriges Radio har brutit samman.

Allra gladast och nöjdast är sannolikt Internationella ishockeyförbundets representant, som också har visat sig vara en skicklig affärsman. Han erhöll 230 000 kronor från Sveriges Radio och fick även Expressen att lägga 130 000 kronor på bordet. Jag vill inte grumla denna glädje med någon egen kommentar.

Svar på fråga ang. avtal med Storbritannien om s. k. au pair-ungdomars arbets- och anställningsförhållanden

tar, utan jag skall nöja mig med att citera Västmanlands läns tidning. »Det står naturligtvis den stora kvällstidningen fritt att betrakta detta som en triumf» — så ironiserade häromdagen folkpartitidningen i Västerås.

Sedan alla inblandade nu tycks vara nöjda kanske jag får deklarerat att jag personligen också känner en viss tillfredsställelse — och detta av en speciell anledning. Man har haft tillfälle att konstatera att vi inte lever i ett samhälle där allt kan köpas för pengar, och vi är nog ganska många som inte heller längtar efter ett sådant samhälle. Att det för Sveriges Radio och för Europeiska radiounionen gällde en principfråga tycktes man sväva i lycklig okunnighet om. Men det är väl så att den som kan lägga stora pengar på bordet är van att få sin vilja fram.

Vårt självständiga och oberoende radioföretag har här levererat ett intressant åskådningsmaterial, och Sveriges Radio framstår som en garant mot diverse underliga affärstrick och metoder.

Chefen för kommunikationsdepartementet, herr statsrådet PALME:

Herr talman! Denna historia har inte saknat komiska inslag, även om också vissa väsentliga principfrågor är inblandade, som herr Lindahl nämnde. Sveriges Radio har påvisat för mig att ett juridiskt bindande avtal hade slutits med Internationella ishockeyförbundet innan de extra pengarna betalades in. Det innebär att sändningarna från ishockey-VM hade kommit till stånd utan dessa extra pengar, och de spelar alltså ingen roll för det materiella resultatet.

Tidningen Expressen var tydligen angelägen att bli av med sina 130 000 kronor för att få om inte en fjäder i hatten så åtminstone en maskros i tovan. Om det kommer en hel flock av stekta sparvar flygande genom luf-

ten, håller naturligtvis alltid någon sig framme och tar reda på dem. Var dessa pengar till sist hamnar vet jag inte, och jag lägger mig inte i det. Utbetalningen drabbar ingen fattig. Men pengarna har inte spelat någon roll för de ishockeysändningar som dock nu kommer till stånd.

Jag kanske till sist skall påpeka att Sverige är det enda land i Västeuropa förutom värdlandet Österrike som i TV får se VM-turneringen i ishockey.

Härmed var överläggningen slutad.

§ 5

Svar på fråga ang. avtal med Storbritannien om s. k. au pair-ungdomars arbets- och anställningsförhållanden

Ordet lämnades på begäran till

Chefen för inrikesdepartementet, herr statsrådet JOHANSSON, som yttrade:

Herr talman! Fru Ekroth har frågat, om ett avtal är att vänta mellan Sverige och Storbritannien angående svenska s. k. au pair-ungdomars arbets- och anställningsförhållanden och när ett dylikt avtal i så fall beräknas kunna träda i kraft.

Sedan fru Ekroth och herr Rask i en motion vid 1964 års riksdag tog upp frågan om språkstudier i samband med arbete utomlands har de nordiska länderna på initiativ av nordiska arbetsmarknadsutskottet gjort gemensamma framställningar om samarbete med de brittiska arbetsmarknadsmyndigheterna i detta hänseende. Dessa framställningar ledde dock inte till åsyftat resultat. Det norska avtalet har inte träffats med myndigheterna utan med en sammanslutning av privata brittiska arbetsförmedlingar.

I september 1966 har Europarådets rådgivande församling avgivit en rekommendation till rådets ministerkommitté angående gemensamma euro-

Svar på fråga ang. avtal med Storbritannien om s. k. au pair-ungdomars arbets- och anställningsförhållanden

peiska bestämmelser rörande parternas rättigheter och skyldigheter m. m. vid »au pair-anställning». Det är min förhoppning att detta initiativ skall leda fram till en reglering av berörda förhållanden för alla Europarådets medlemsstater.

Vidare anförde:

Fru EKROTH (s):

Herr talman! Jag ber att få tacka inrikesministern för svaret på min enkla fråga. Jag skulle ha varit mycket glad, om statsrådet hade kunnat säga att vi nu är framme vid en lösning på problemen för de ungdomar som söker sig utomlands för att studera språk.

Anledningen till att jag framställde min fråga var de tidningsartiklar som varit synliga rörande den överenskommelse som träffats mellan Norge och Storbritannien i avsikt att skydda de norska au pair-ungdomarnas intressen, och jag ville med min fråga få ett besked om vad man från svenskt håll tänker göra för att skydda våra ungdomar som söker liknande anställningar.

År 1964 var jag med om att väcka en motion, i vilken vi hemställde om en prövning av denna form av anställning och begärde en utredning beträffande åtgärder för att i ökad utsträckning bistå svenska ungdomar som söker arbete i utlandet i syfte att studera språket. Vi hänvisade till att mer än hälften av de ungdomar som av sådana skäl söker sig till England och som finansierar sin vistelse där genom arbetsanställningar har fått dessa arbeten just genom egna kontakter. Englands offentliga arbetsförmedlingar förmedlar nämligen inte hushållsanställningar för utländska medborgare. Däremot finns det privata platsförmedlingar som drives helt affärsmässigt. De erbjuder sina tjänster, och det svenska KFUK-hemmet i London förmedlar i begränsad omfattning denna hushållshjälp.

Detta är väl ganska allmänt känt genom tidningspress, radio och TV att många av de anställningar som ordnats genom de privata engelska förmedlingsbyråerna eller genom annonser har slagit mindre väl ut, beroende på att de som förmedlat anställningen inte har undersökt den anställdes kunskaper eller den engelska familjens lämplighet att ta emot utländsk hemhjälp.

Utskottet skrev den gången om vår motion att det är angeläget att statsmakterna ägnar detta värdefulla led i ungdomens utbildning ytterligare uppmärksamhet. Utskottet fann också att det under alla omständigheter är önskvärt med en samordning av strävandena och en översyn av det material som föreligger och som möjligen kan tjäna som underlag för omedelbara praktiska åtgärder.

När Norge som det enda landet i Europa hade på det här området slutit avtal med Storbritannien hade det väl varit helt följdriktigt att Sverige kommit som god tvåa. Så trodde vi, men nu har vi fått veta att det norska avtalet inte har träffats av myndigheterna utan med en sammanslutning av privata brittiska arbetsförmedlingar.

Denna möjlighet för ungdomarna att skaffa sig ökade språkkunskaper är åtråvärd, och man kan säkert förvänta att många fler ungdomar kommer att använda sig därav. Men förutsättningen för att ungdomarna inte skall misslyckas och för att man också i viss mån skall kunna stävja de äventyrslystna är väl att man får till stånd ett avtal som garanterar ungdomarna lagstadgade arbetsvillkor och en effektiv arbetsförmedling. Får man ett avtal byggt på ömsesidigt förtroende så är det en garanti för att ungdomarna inte utnyttjas, samtidigt som avtalet också är ett skydd för de engelska värdarna.

Jag ber att än en gång få tacka för svaret. Det är nu både min och inrikesministerns förhoppning att vi snart

Svar på fråga ang. kompensation till företagareföreningar för inkomstbortfall genom diskontosänkning

kommer fram till en lösning på dessa frågor för Sveriges del.

Chefen för inrikesdepartementet, herr statsrådet JOHANSSON:

Herr talman! Jag har ingen annan uppfattning än fru Ekroth rörande värdet av det arbete det här gäller och inte heller om behovet av ett avtal på området. Som en komplettering till vad jag tidigare sagt, vill jag bara meddela att jag har haft ett samtal med vederbörande på utrikesdepartementet och därvid fått den uppgiften att man räknar med att arbetsplanen för Europarådet är så upplagd att man kan bli klar med en konvention på detta område under innevarande år. Den är alltså inte så avlägsen.

Härmed var överläggningen slutad.

§ 6**Svar på fråga ang. kompensation till företagareföreningar för inkomstbortfall genom diskontosänkning**

Ordet lämnades på begäran till

Chefen för inrikesdepartementet, herr statsrådet JOHANSSON, som yttrade:

Herr talman! Herr Andersson i Örebro har frågat, om jag är beredd vidta några åtgärder för att kompensera företagareföreningarna för det inkomstbortfall som diskontosänkningarna medför.

Företagareföreningarna är tillförsäkrade en räntegaranti. Oberoende av förändringar i förhållandet mellan in- och utlåningsränta skall föreningarna därigenom kunna räkna med en räntemarginal på 1,5 procent. Innan diskontot sänktes var marginalen 2,75 procent, vilket innebar i det närmaste en fördubbling jämfört med beräkningarna i 1966 års statsverksproposition. Frågan om i vad mån den av diskontosänkningarna föranledda inkomstminskningen

skall påverka tilldelningen av allmänna administrationsbidrag kommer att prövas i höst. Jag vill vidare erinra om att 1962 års företagareföreningsutredning håller på att utreda föreningarnas organisation och verksamhet. Utredningen, som beräknas ha slutfört sitt arbete i sommar, kommer också att behandla finansieringsfrågorna.

Vidare anförde

Herr ANDERSSON i Örebro (fp):

Herr talman! Jag ber att få tacka inrikesministern för svaret på min fråga.

Företagareföreningarna får ju för att täcka sina administrationskostnader bidrag från stat och landsting och vidare har föreningarna egna ränteinkomster. Vid sin utlåningsverksamhet har föreningarna genom inrättande av en statlig räntegaranti tillförsäkrats — som statsrådet nämnde — 1,5 procent netto-ränteinkomst garanterat av staten på de medel som föreningen har utlånade den 31 december varje år. Då föreningarnas räntesats vid utlåningen följer diskontot, medan beräkningen vid inlåningen sker enligt statens normalränta, kommer nettoränteinkomsten att uppvisa betydande variationer alltefter den allmänna ränteutvecklingen. Detta måste medföra betydande svårigheter vid planläggningen av föreningarnas arbete.

Således erhöll föreningarna vid sin beräkning av inkomster och utgifter för budgetåret 1966/67 anvisningar att beräkna räntesatsen vid utlåning till 8,5 procent för hela budgetåret. Då statens normalränta under samma tid uppgick till 5,75 procent var alltså nettoränteinkomsten beräknad till 2,75 procent. Vid fördelningen av det statliga administrationsbidraget för budgetåret 1966/67 har man ej räknat med någon sänkning av föreningarnas utlåningsränta och därför låtit cirka 700 000 kronor av reserva-

Svar på fråga ang. vissa fackliga åtgärder från jordbrukares sida

tionsanslaget Bidrag till företagareföreningar m. fl. återgå. Då de senaste räntesänkningarna medför en omedelbar minskning av föreningarnas inkomster på per år räknat minst 1,5 miljon kronor kan det anses motiverat med en omprövning av frågan om föreningarnas administrationsbidrag under innevarande budgetår.

Vad gäller budgetåret 1967/68 har man tydligen utgått från att ytterligare räntesänkningar ej skall ske, då man för täckande av räntegaranti endast använt 1 000 kronor. Likaså har vid uppskattningen av administrationsbidragets storlek för budgetåret 1967/68 föreningarnas ränteinkomster beräknats bli större än vad nuvarande ränteläge medför.

Jag vill med det anförda ha sagt, herr talman, att det enligt min mening finns all anledning att ompröva frågan om räntegarantin, ty det är betydande svårigheter att planera arbetet inom föreningarna. Jag kan bara nämna att vi inom Örebro läns företagareförening räknar med ett inkomstbortfall på mellan 40 000 och 50 000 kronor i år. Det är för oss så betydande summor att vi får vissa problem att kunna genomföra det planlagda arbetet.

Härmed var överläggningen slutad.

§ 7

Svar på fråga ang. vissa fackliga åtgärder från jordbrukares sida

Ordet lämnades på begäran till

Chefen för jordbruksdepartementet, herr statsrådet HOLMQVIST, som yttrade:

Herr talman! Herr Dahlgren har frågat mig, om jag anser att eventuella fackliga åtgärder från jordbrukarnas sida, med anledning av de strandade prisförhandlingarna, skulle stå i strid mot facklig praxis.

Enighet har nu nåtts om jordbruks-

priserna för de närmaste två regleringsåren. Jag finner därför inte anledning att uttala mig om den situation som skulle uppkommit om detta inte varit fallet.

Vidare anförde:

Herr DAHLGREN (cp):

Herr talman! Även om jag inte fått svar på min frågeställning vill jag uttala ett tack till herr statsrådet för att han inte med tystnad har förbigått den.

Statsrådet säger att frågan inte längre är aktuell, eftersom uppgörelse har träffats. Jag känner till att så har skett. Men även om frågan var ställd i en situation som nu har förändrats, har den ett principiellt intresse för framtiden, och därför skulle jag ha uppskattat om statsrådet hade velat ge sin mening till känna.

Fortfarande kvarstår det intryck man fick av det uttalande som statsrådet gjorde för TT den 1 mars och som innebär att jordbrukarna inte skulle kunna tillgripa fackliga åtgärder under en pågående avtalsperiod. Det var mot den bakgrunden som jag ställde frågan. Eftersom vi här i landet är mycket måna om de fackliga intressenas rätt, framstod det för mig som en orimlighet att inte jordbrukarna skulle kunna tillgripa stridsåtgärder i en för dem aktuell situation.

Det förhållandet att riksdagen fattat sitt beslut om den nya prisperioden ett halvt år innan den gamla perioden gått ut kan enligt min mening inte ha någon betydelse. Om den fackliga åtgärden skall ha effekt måste den få sättas in i det läge som den fackliga organisationen bedömer som lämplig. Hävdar man motsatsen till min mening, har det ur statsrättslig synpunkt uppträtt en mycket intressant situation. Jordbrukarna skulle då vara den enda yrkesgrupp i detta land som skulle vara förhindrad att vidta fackliga stridsåtgärder i samband med prisförhandlingar.

Svar på fråga ang. vissa fackliga åtgärder från jordbrukares sida

Är det riktigt, får jag naturligtvis nu nöja mig med beskedet. Det blir väl anledning för mig att i någon form återkomma till riksdagen med begäran om ändring av dessa mycket underliga förhållanden, som ur facklig synpunkt skulle vara diskriminerande för en hel yrkesgrupp.

Chefen för jordbruksdepartementet, herr statsrådet **HOLMQVIST**:

Herr talman! Avsikten med mitt svar var att vi nu borde kunna gå förbi denna fråga, men herr Dahlgren önskar tydligen få den ventilerad.

Jag vill då först erinra om att det inte finns någon reglerad förhandlingsrätt för jordbrukarna i vårt land och följaktligen inte heller någon reglering i fråga om vilka stridsmedel som kan anses vara tillåtna respektive opåkallade i en viss situation. Det båtar därför föga att herr Dahlgren och jag står här och diskuterar vad innebörden skall vara av ett handslag, en överenskommelse som träffas, och i vad mån den överenskommelsen skall vara förpliktande eller ej. Det kan inte bli fråga om något annat än en moralisk bedömning, eftersom det inte föreligger något slags reglering på detta område.

Herr **DAHLGREN** (cp):

Herr talman! Jag har ställt en enkel fråga, enligt de regler som gäller för detta frågeinstitut, med anledning av ett uttalande som statsrådet gjorde den 1 mars. Jag konstaterar nu att statsrådet den 1 mars hade en mening i saken, medan han i dag, när konflikten är löst, inte har någon mening därom.

Chefen för jordbruksdepartementet, herr statsrådet **HOLMQVIST**:

Herr talman! Herr Dahlgren lyssnar tydligen inte på vad jag säger. Jag har framhållit att det är fråga om en moralisk värdering av hur långt man skall respektera en överenskommelse. Jag har pekats på att några formella skyl-

digheter eller rättigheter inte föreligger, utan att det helt enkelt gäller en moralisk värdering som vi kan ha olika uppfattningar om.

Om jordbrukarna skulle vilja vidta åtgärder som äventyrade försörjningen med livsmedel i vårt land under en period då en överenskommelse om jordbrukspriserna är i kraft, skulle självfallet inte riksdagen känna sig bunden av de beslut som fattats. Då skulle vi alltså få gå till riksdagen och begära förändringar av rådande förhållanden.

Det är väl uppenbart att man skulle ha rätt att handla så i ett dylikt läge.

Herr **DAHLGREN** (cp):

Herr talman! Jag håller med statsrådet om att det här kan vara fråga om en moralisk värdering, men man kan väl aldrig hårdra detta så, att man skulle kunna ta ifrån jordbrukarna den rätt som tillkommer alla andra yrkesgrupper i vårt land, nämligen att genom fackliga åtgärder i en aktuell konflikt-situation visa sin styrka. Om detta är meningen, bör det skapas undantagslagar för jordbrukets del.

Chefen för jordbruksdepartementet, herr statsrådet **HOLMQVIST**:

Herr talman! Jag skall inte fortsätta detta gräl. Men herr Dahlgren har, när han gör sina påståenden, fullständigt bortsett ifrån att man inte under den period ett avtal löper vidtar stridsåtgärder. Det är åtminstone inte min erfarenhet av svensk fackföreningsrörelse. Om vissa intresseorganisationer handlar på detta sätt, står det i varje fall inte i överensstämmelse med den fackliga praxis som råder i vårt land.

Herr **DAHLGREN** (cp):

Herr talman! Det besvärliga är just att jordbrukets prisperiod räcker till 1 september medan riksdagen fattar beslut om den nya prisperioden ett halvår före. Innebär denna situation att jordbrukarna aldrig skulle kunna till-

Svar på fråga ang. sekretesskyddet i försäkringskassornas verksamhet

gripa fackliga åtgärder? Det var detta som min fråga gällde.

Härmed var överläggningen slutad.

§ 8

Svar på fråga ang. sekretesskyddet i försäkringskassornas verksamhet

Ordet lämnades på begäran till

Chefen för socialdepartementet, herr statsrådet ASPLING, som yttrade:

Herr talman! Herr Westberg har frågat, om jag anser att försäkringskassornas behandling och förvaring av handlingar rörande sjukskrivna innebär risk för att de sjukas sekretesskydd äventyras och vilka åtgärder jag i så fall ämnar vidta för att förbättra sekretesskyddet.

I 18 kap. 28 § lagen om allmän försäkring föreskrivs tystnadsplikt för försäkringskassornas personal m. fl. i fråga om enskildas personliga förhållanden. Vidare innehåller paragrafen en bestämmelse om att alla handlingar skall förvaras så att de inte är tillgängliga för obehöriga. Tystnadsplikten inskräps nogga hos de anställda genom informationstryck och i den undervisning som meddelas dem. Jag känner inte till några missförhållanden som skulle göra ett ingripande från min sida påkallat.

Vidare anförde:

Herr WESTBERG (fp):

Herr talman! Jag ber att få uttala ett tack till socialministern för svaret på min fråga. Jag anser det vara värdefullt att han så kraftigt understryker den tystnadsplikt som föreligger. Han säger också att den åberopade paragrafen innehåller bestämmelser om att alla handlingar skall förvaras så, att de inte är tillgängliga för obehöriga. Det är särskilt på den punkten som meningarna är delade.

Enligt uppgifter som lämnats i pressen finns i dag inga garantier för att förtroenden som en patient delger sin läkare stannar dem emellan. Läkarsekretessen har en läcka, har det sagts, och denna skulle finnas hos försäkringskassorna. Kassen kan nämligen begära att få journaler och andra handlingar som berör en försäkringstagare. Dessa handlingar går i första hand till försäkringskassans förtroendeläkare för att sedan bli arbetsmaterial för kassans personal.

Personalen har visserligen tystnadsplikt — på den punkten råder inga delade meningar. Men det saknas instruktioner om hur handlingarna skall förvaras enligt de uppgifter som man genom pressen kunnat få del av. Detta innebär risk för att obehöriga som inte har tystnadsplikt lätt kan komma åt handlingarna. Om det är riktigt att föreskrifter angående handlingarnas handhavande saknas, är detta anmärkningsvärt. Vem som helst inom kassen kan få låna dessa handlingar utan kvitto, och vem som helst kan få göra kopior av dem. Då måste onekligen föreligga risk för att tystnadsplikten kommer i kläm och för att obehöriga kan få del av uppgifter, vilka lämnats till en läkare i förtroende. Om så är förhållandet, är det enligt min mening en allvarlig sak.

En framstående läkare säger i ett uttalande: »Vi vågar i fortsättningen inte ta emot våra patienters förtroenden. Frågan är om vi i fortsättningen skall våga uppmana våra underläkare och medicine studerande att föra in dessa betydelsefulla uppgifter i journalerna eller om vi skall uppmana dem att behålla för sig själva vad de får veta. Alla patienter borde i fortsättningen nogga tänka över, vilka uppgifter och privata levnadsförhållanden och bekymmer de anser sig vilja lämna ut. Det är ett gemensamt intresse för läkare och patienter att den här frågan klaras ut.»

För egen del vill jag understryka an-

Svar på interpellation ang. verkningarna för företagare inom saneringsfastigheter av den föreslagna investeringsavgiften för vissa byggnadsarbeten

gelägenheten härav. En utveckling i en sådan riktning som denne läkare nämnde skulle vara till skada för både läkare och patienter. Jag tror att det är väsentligt att socialministern följer utvecklingen på detta område och vakar över att gällande bestämmelser verkligen tillämpas.

Chefen för socialdepartementet, herr statsrådet **ASPLING**:

Herr talman! Med anledning av herr Westbergs inlägg vill jag stryka under ett par omständigheter.

Det ankommer enligt lagens sekretessbestämmelser direkt på varje försäkringskassa att handskas med handlingarna så, att risk för sekretessbrott inte föreligger. Jag har inhämtat att riksförsäkringsverket inte har sig bekant att tystnadsplikten på försäkringskassorna på något sätt skulle vara i fara. Tvärtom har man noterat att det på denna mycket väsentliga punkt råder en tillfredsställande ordning.

Jag skulle vilja fråga herr Westberg om han personligen känner till något fall där tystnadsplikten kommit i kläm. Han behöver inte säga det här i kammaren utan kan gärna tala om det privat för mig, ty jag känner inte till något sådant fall.

Herr Westberg säger vidare att många personer på försäkringskassorna kan ta del av läkarutlåtanden och handlingar som rör sjuka personer. Man måste då komma ihåg att det rör sig om ett mycket stort antal ärenden och att det är viktigt att de avgöres snabbt. De sjuka är i allmänhet beroende av försäkringskassorna för sin försörjning. Ett tungrott kontrollförfarande är inte förenligt med den snabbhet i behandlingen av ärendena som är nödvändig.

Sekretessen måste byggas på de anställdas respekt för denna. Jag tror inte att denna respekt är mindre hos försäkringskassorna än hos andra offent-

liga organ. Som jag framhöll i mitt svar inskärpes tystnadsplikten mycket noga hos försäkringskassornas personal. Jag anser att herr Westberg kan känna sig lugn på den punkten.

Herr **WESTBERG** (fp):

Herr talman! Jag noterar med tillfredsställelse att tystnadsplikten noga inskärpes hos de anställda genom informationstryck och i den undervisning som meddelas dem. Jag tror att det är mycket väsentligt.

Jag kan säga här offentligt att jag inte kan peka på något speciellt fall. Jag har funnit detta vara en principfråga. När det sägs att det inte finns tillräckliga garantier för att handlingarna förvaras på ett sådant sätt att obehöriga inte kan nå dem, har jag velat fästa uppmärksamheten därpå.

Jag vill nu fråga socialministern: Företar riksförsäkringsverket några stickprovskontroller beträffande hur handlingarna förvaras på de olika försäkringskassorna?

Chefen för socialdepartementet, herr statsrådet **ASPLING**:

Herr talman! Riksförsäkringsverket inspekterar kassorna, och det är ganska naturligt att de också iakttar vilka anordningar som är vidtagna på detta område.

Härmed var överläggningen slutad.

§ 9

Justerades protokollen för den 8 innevarande mars.

§ 10

Svar på interpellation ang. verkningarna för företagare inom saneringsfastigheter av den föreslagna investeringsavgiften för vissa byggnadsarbeten

Ordet lämnades på begäran till

Svar på interpellation ang. verkningarna för företagarna inom saneringsfastigheter av den föreslagna investeringsavgiften för vissa byggnadsarbeten

Chefen för finansdepartementet, herr statsrådet STRÄNG, som yttrade:

Herr talman! Herr Andersson i Örebro har i en interpellation frågat, om jag uppmärksammat den orättvisa som kan uppkomma för företagare i vissa saneringsfastigheter genom den föreslagna utformningen av den 25-procentiga investeringsavgiften och vilka åtgärder jag planerar i syfte att undanröja denna orättvisa.

Det torde vara omöjligt att undvika att den begränsning i byggandet som avses med avgiften liksom varje annan reglering får konsekvenser som för den enskilde kan framstå som mer eller mindre orättvisa. Jag kan inte utlova att dispensgivningen kan bli så generös att alla berörda parter blir nöjda. Det skulle sannolikt innebära att förordningens bestämmelser till stor del sattes ur kraft. Som jag tidigare framhållit bör dispensgivningen ske med stramhet och förstånd.

Vidare anförde:

Herr ANDERSSON i Örebro (fp):

Herr talman! Jag ber att få tacka herr finansministern för svaret.

Finansministern säger att det torde vara omöjligt att undvika att den begränsning i byggandet, som man avsett att nå med den 25-procentiga investeringsavgiften, liksom varje annan reglering får konsekvenser som för den enskilde kan framstå som mer eller mindre orättvisa. Ja, för den grupp företagare som hyr affärslokaler i saneringsfärdiga centrumfastigheter, vilkas ägare har fått igångsättningstillstånd för nybyggnad före den 12 januari i år men av olika anledningar inte har kommit i gång med sitt bygge före den 1 mars, kommer det inte bara att framstå som utan även vara en stor orättvisa.

Helt förlitande sig på länsarbetsnämndens igångsättningstillstånd för

byggherren har företagarna verkställt en kostsam och arbetskrävande planering för rörelsens evakuering. Man har godkänt uppsägning av sina hyreskontrakt, och som regel har man varit tvungen att acceptera mindre evakueringslokaler med betydligt sämre affärsförhållanden för att över huvud taget kunna överleva och komma tillbaka till den nya fastigheten efter 18—20 månader som byggnadstiden i regel är. Som finansministern säkert vet läggs i regel evakueringen av en centrumfastighet upp så, att den skall påbörjas efter julhandeln, detta för att man i början av mars skall kunna sätta i gång med att riva den gamla fastigheten och möjliggöra för de hyresgäster som erhållit tillfälliga evakueringslokaler att kunna återinflytta i den nya centrumfastigheten inom sådan tid att de endast behöver vara med om en julhandel i ett sämre affärsförhållande.

Det är självklart att den nu uppkomna situationen för dessa företagare är ytterst bekymmersam. I stället för att vistas i sina evakueringslokaler i 18—20 månader får de räkna med cirka 4 år på en bakgata. Eftersom de olika rörelserna till följd av sin art är beroende av ett centralt läge för att vara lönsamma har innehavarna icke ekonomiska möjligheter att under så lång tid bedriva sin verksamhet i tillfälliga lokaler. I vissa fall torde det rent av bli ekonomisk katastrof för vederbörande. Därför tycker jag det är rimligt att man tolkar dispensreglerna generöst i sådana fall, där länsarbetsnämnden har givit sitt tillstånd före den 12 januari. Affärsidkarna har ju varit helt ovetande om den nya investeringsavgiften, och de har under många år planerat för en utflyttning från den gamla fastigheten.

Nu säger finansministern i svaret, att han inte kan utlova att dispensgivningen blir så generös att alla parter blir nöjda — dispensgivningen bör ske med stramhet och förstånd, framhåller

Svar på interpellation ang. narkotikabruket bland skolungdom

statsrådet. Jag är medveten om att läget är besvärligt, och dispensgivningen skall naturligtvis ske med viss stramhet och framför allt med förstånd. Enligt min uppfattning får investeringsavgiften inte leda till att affärsidkare i sanneringsfärdiga centrumfastigheter, som förlitat sig på länsarbetsnämndens igångsättningstillstånd och förmåga att bedöma arbetsmarknadsläget, drabbas på ett oskäligt sätt. Dessa företagare har ingen rimlig chans att ekonomiskt klara en så lång evakueringstid som fyra år, och jag hoppas att finansministern kommer att vara välvillig när det gäller dispenser i sådana fall. Finansministern lät ju vänligare i tonen än jag kunde tro att han skulle göra, när jag läste det skriftliga interpellationssvaret.

Herr talman! Jag anser alltså att det är viktigt att man hjälper dem som på detta sätt drabbas av investeringsavgiften.

Herr BJÖRKMAN (h):

Herr talman! Jag fäste mig särskilt vid sista meningen i finansministerns svar, som lyder: »Som jag tidigare framhållit bör dispensgivningen ske med stramhet och förstånd.» Asikterna kan ju vara delade om vad som är förståndigt när det gäller att tillämpa dispensregeln. De som begär dispens har kanske en annan uppfattning om vad som är förståndigt än Kungl. Maj:t — det är nämligen Kungl. Maj:t som beviljar dispenserna.

Men stramheten, herr finansminister, hur blir det med den? I den reservation till sammansatta bevillnings- och tredje lagutskottets utlåtande som segrade vid voteringarna här i riksdagen för några veckor sedan, när vi fattade beslut, står bl. a. att det är angeläget att dispensregeln inte tolkas alltför restriktivt, och en dispens kan givetvis utformas så, att den gäller generellt för vissa arbeten. Nu säger alltså finansministern att dispensgivningen skall

ske med stramhet. Tänker finansministern alltså inte bry sig om vad riksdagen har beslutat i denna fråga?

Chefen för finansdepartementet, herr statsrådet STRÄNG:

Herr talman! Eftersom jag hade nöjet att tala med herr Björkman om denna fråga, när den för några veckor sedan var föremål för behandling i kammaren, vill jag bara erinra om att mina ord om hur jag ansåg att dispensgivningen skulle handläggas föll exakt så som de är återgivna här i dag. Jag har inget minne av att detta föranledde några protester från herr Björkman vid det tillfället, och i varje fall har ingen ändring skett i min personliga uppfattning om hur dispensgivningen skall ske. Oaktat min deklaration före voteringen beslöt alltså riksdagen att ge Kungl. Maj:t denna fullmakt.

Herr BJÖRKMAN (h):

Herr talman! Jag skall ge finansministern rätt i att jag inte protesterade direkt mot det uttalande finansministern gjorde. Men vi hade ju helt yrkat avslag på investeringsavgiften, så jag tyckte inte att någon särskild protest från min sida skulle behövas.

Det är säkerligen riktigt som finansministern säger, att han uttalade sig på detta sätt om stramheten. Men vad jag nu ville slå fast med min fråga var att detta inte stämmer med riksdagens beslut.

Härmed var överläggningen slutad.

§ 11**Svar på interpellation ang. narkotikabruket bland skolungdom**

Ordet lämnades på begäran till

Chefen för ecklesiastikdepartementet, herr statsrådet EDENMAN, som yttrade:

Herr talman! Herr Franzén i Motala har frågat, om jag är villig att redogöra

Svar på interpellation ang. narkotikabruket bland skolorngdom

för de åtgärder som skolöverstyrelsen redan vidtagit i anledning av det tilltagande narkotikabruket bland skolorngdomen och om jag är beredd att medverka till ytterligare åtgärder, genom upplysning och propaganda bland elever, lärare och föräldrar, för att motverka och nedbringa narkotikabruket bland skolorngdomen.

Inledningsvis vill jag påpeka, att narkotikabruket bland ungdomen avser en mycket heterogen grupp inrymmande såväl grava missbrukare som individer vilka mera tillfälligt prövar olika former av narkotika. Gruppens heterogenitet och därmed också mångfalden av orsaksfaktorer måste noga uppmärksammas. Narkotikabruk bland skolorngdom är i vissa fall ett utslag av missanpassning, ett symptom bland andra på att elevens anpassning är störd.

Med tanke på detta kan sägas att det förhållandet, att skolmyndigheterna hittills kan peka endast på ett begränsat antal åtgärder, som direkt kan rubriceras som motiverade av just narkotikabruket, inte innebär att skolan ingenting gjort i förebyggande syfte eller att den skulle ha stått passivt avvaktande.

Den intensifiering av elevvårdsarbetet som är på gång, den utbyggnad av dess personalorganisation och arbetsformer som skolöverstyrelsen målmedvetet driver — allt detta bildar en viktig grundval även för arbetet på att förebygga narkotikamissbruk.

Vidare, och kanske än viktigare, kan som ett medel att minska och motverka bristande skolorngpassning och dess konsekvenser nämnas hela det fortlöjande reformarbetet på utbildningsområdet: anpassning av krav, kurser och stoff till den enskilde elevens förutsättningar, behov och intressen.

Det bör också tilläggas att skolans demokratisering genom samarbetsnämnder inom skolan och ökad elevaktivitet över huvud taget samt den kontaktverksamhet som finns mellan olika barn- och ungdomsvårdande or-

gan för samordning av insatser givetvis måste ses som synnerligen viktiga inslag även i det förebyggande arbetet i det nu aktuella sammanhanget.

Denna bredare syn på problemet är nödvändig för att rätt kunna värdera skolans insatser och möjligheter och för att skapa en god plattform för fortsatta intensifierade åtgärder.

Låt mig så gå över mera i detalj till vad skolan gjort och vad den kommer att göra i den här frågan.

Läroplanerna är visserligen inte i någon högre grad inriktade på narkotikaproblemen, men såväl i den obligatoriska skolan som på det gymnasiala stadiet finns i läroplanerna utrymme för undervisning om narkotika främst i anslutning till biologiundervisningen — och dessutom naturligtvis anvisningar för elevvården, som är tillämpliga här.

Under ett flertal år har skolöverstyrelsen anordnat kurser i humanbiologi som syftat till att orientera biologilärarna i grundläggande medicinska frågeställningar och göra dem än mer skickade att undervisa i personlig hälsovård. Sedan lång tid tillbaka har skolöverstyrelsen också för skolans medicinska, kurativa och skolpsykologiska personal ordnat konferenser och kurser, där bl. a. narkotikafrågor behandlats.

Under den senaste tiden har skolöverstyrelsen följt utvecklingen med skärpt uppmärksamhet och haft samråd med framför allt medicinalstyrelsens narkomanvårdskommitté och hälsovårdsupplysningsdelegation, där skolöverstyrelsen för övrigt är representerad. Under de senaste veckorna har, som framgått av tidningsuppgifter, skolöverstyrelsen arbetat på att få fram underlag för särskilda anvisningar och information till skolorna. Jag har inhämtat att skolöverstyrelsen i dag utfärdar dessa anvisningar, riktade till samtliga regionala och lokala skolmyndigheter. Beträffande åtgärder i det

Svar på interpellation ang. narkotikabruket bland skolungdom

aktuella läget framhåller skolöverstyrelsen bl. a. följande.

1) Skolans samtliga befattningshavare uppmanas till skärpt uppmärksamhet i fråga om narkotikabruk bland elever och spridningsvägar för narkotika inom och utom skolan. En samlad aktion krävs där alla känner sitt ansvar och är medvetna om sin skyldighet att rapportera gjorda iakttagelser.

2) Skolans samarbete med barnavårdsnämnd och polis skall omedelbart intensifieras där så behövs.

3) I de skolor, där så inte redan sker, skall regelbundet återkommande elevvårdskonferenser ordnas mellan klassföreståndare, rektor/studierektor, yrkesvals lärare och företrädare för medicinsk, kurativ och skolpsykologisk verksamhet. Det är särskilt viktigt, framhåller skolöverstyrelsen, att skolan allmänt skärper närvarokontrollen och vidtar lämpliga åtgärder beträffande elever med obestyrt upprepade eller långvariga frånvaro; sådan frånvaro har nämligen ibland visat sig sammanhånga med narkotikabruk.

Frågor som rör narkotikaproblem inom skolan bör givetvis också behandlas i samarbetsnämnden och elevrådet, liksom vid kollegier och klasskonferenser, påpekar skolöverstyrelsen, som även understryker vikten av att samarbetsnämnder inrättas vid de högstadieskolor, där så inte redan skett i enlighet med skolöverstyrelsens tidigare rekommendationer. Detsamma gäller självfallet elevråd i skolor, där elevråd ännu inte etablerats.

4) För samråd och samordning av olika insatser, som delvis ligger utanför skolans direkta räckvidd, föreslår skolöverstyrelsen de kommunala skolmyndigheterna att i rådande läge bilda speciella aktionsgrupper med representanter för skolans ledning och personal, elever och föräldrar, lokala ungdomsorganisationer, läkare, barnavårdsnämnd och polis.

5) Föräldrarnas aktiva medverkan

understryks som lika självklar som nödvändig med hänsyn till det personliga ansvar föräldrarna har när det gäller att ta vård om sina ungdomar och stävja narkotikabruk bland dem. Skolöverstyrelsen framhåller också vikten av att eleverna har en riktig syn på solidariteten med samhällets positiva, uppbyggande krafter. Problemet med falsk lojalitet, som tar sig uttryck i att dölja missförhållanden och skydda brottslig verksamhet, måste diskuteras i undervisningen och inom elevkåren. Eleverna måste själva få medverka i planeringen och verkställigheten av skolans handlingsprogram i narkotikafrågan.

6) I förebyggande syfte bör undervisning om narkotika och narkotikamissbruk sättas in i lämpliga sammanhang, bl. a. i biologi och samhällskunskap. Skolledningen skall också ge saklig information om narkotikamissbruk inom skolan och till föräldrarna. Till hjälp tills vidare för informationen har skolöverstyrelsen upprättat en särskild litteraturförteckning.

Så långt i punktuppräkningsen. I sitt cirkulär aviserar skolöverstyrelsen vidare ökade insatser på litet längre sikt för information och utbildning av skolledare, lärare m. fl., för framställning av lämpliga läromedel, foldermaterial m. m. och för ytterligare belysning av vissa i sammanhanget väsentliga socialpsykologiska frågeställningar. En sociologisk undersökning av skolornas narkotikaproblem övervägs.

Det är enligt min mening angeläget att vi alla med intresse och uppmärksamhet följer den ytterligare aktivitet mot narkotikabruket bland skolungdom, som nu enligt dessa anvisningar kommer att utvecklas inom skolväsendet. Men skolan kan naturligtvis inte ensam komma till rätta därmed. Den skärpta uppmärksamhet på och intensifierade bevakning av narkotikaproblemet bland skolungdom, som skolöverstyrelsens åtgärder syftar till, får naturligtvis till konsekvens ökade krav också på

Svar på interpellation ang. narkotikabruket bland skolungdom

samhällets resurser inom hälso- och sjukvården, barna- och ungdomsvården samt polisverksamheten. Jag har här uppehållit mig vid skolans narkotika-problem. Jag vill emellertid samtidigt erinra om att medicinalstyrelsens narkomanvårdskommitté i förra veckan till socialministern lämnat över sitt första betänkande, som handlar om kartläggning och vård. I betänkandet föreslås olika åtgärder för att förstärka resurserna. Det betonas dock att narkomanvården främst är en sjukvårdsfråga och alltså en uppgift för de kommunala och statliga sjukvårdshuvudmännen.

Men det gäller inte bara omhändertagande och vård av dem som fallit offer för narkotikamissbruk, utan också — och det är den kanske viktigaste frågan i hela problemkomplexet — uppspårandet och oskadliggörandet av narkotikaförsäljarna och deras distributionskanaler. Det är regeringens avsikt att snarast vidta erforderliga lagstiftningsåtgärder och aktivisera samhällets resurser för att snabbt och kraftfullt möta dessa problem.

Vidare anförde:

Herr FRANZÉN i Motala (s):

Herr talman! Jag ber att få tacka ecklesiastikministern för svaret på min interpellation. Sedan jag den 28 februari framställde interpellationen har frågan om narkotikamissbruk bland skolungdomen blivit föremål för en oanad uppmärksamhet från pressen, skolmyndigheterna och inte minst från allmänhetens sida. Detta intresse är naturligt och dokumenterar frågans utomordentliga allvar.

Denna fråga är ett ungdomsproblem som vi tidigare kanske inte trodde existerade i den omfattning som nu tycks vara fallet. Dagspressen har på ett bra sätt genom reportage, artiklar och intervjuer riktat strålkastarna just mot narkotikamissbruket bland skolungdomen. Narkotikabruket bland andra ål-

dersgrupper är sedan länge en välkänd företeelse. Hur viktigt det än är att samhället uppmärksammar narkotikabruket i hela dess omfattning synes en speciell bevakning av och åtgärder mot narkomanien bland skolungdomen vara en av de frågor, som samhället nu med alla medel måste inrikta sina ansträngningar på att komma till rätta med.

Omfattningen av detta narkotikamissbruk kan man för närvarande naturligtvis endast försöka att gissa sig till. Även om man hoppas på att det är en viss överdrift i alla de uppgifter som nu översvämmar tidningarna, är narkotikaproblemet bland skolungdomen synnerligen alarmerande. Det är väl känt att som ett brev på posten följer i narkomaniens spår olika slag av kriminalitet eller i varje fall risker för kriminalitet. Det ligger särskilt nära till hands att ungdomen drabbas fortare av dessa faror. Skolungdomen har inte de ekonomiska förutsättningarna att skaffa sig olika narkotikapreparat. Steget är då inte långt till snatterier, stölder och bedrägerier för att komma över pengar till narkotika. Det blir i många fall föräldrarna som får sitta emellan. Det är ganska självklart att skolungdomar i 13—18-årsåldern inte har ekonomiska möjligheter att betala de ockerpriser som knarklangarna utan samvetsförebräelser pressar ut.

Den ekonomiska sidan av saken är dock inte den viktigaste, även om den i och för sig kan få allvarliga konsekvenser. Frågan om ungdomens hälsa, såväl den psykiska som den fysiska, måste vara den mest bekymmersamma delen av denna svårbemästrade fråga. Steget från de narkotikapreparat som betraktas som lindriga till användningen av betydligt farligare sorter är enligt expertisen mycket kort. Har ungdomen en gång börjat med narkotika, låt vara i blygsam skala, lär det inte bli lätt att sluta — i varje fall inte utan sakkunnig hjälp. Med kännedom om

Svar på interpellation ang. narkotikabruket bland skolungdom

ungdomars förmåga att påverka varandra och den i detta fall missriktade solidariteten i förening med anhopningen av ungdom i stora skolenheter förstår man att samhället kommer att möta stora svårigheter när det skall sätta in motåtgärder.

Jag tar fasta på de utfästelser som ecklesiastikministern i dag har gjort, att inga vägar skall lämnas oprövade för att söka bemästra den oroande utvecklingen av skolungdomens narkotikamissbruk. Jag delar statsrådets uppfattning att man måste gå fram med verklig finess och varlighet. Det går inte att bara komma med förbud, polishot eller liknande om man vill nå resultat. Samhället måste i kampen mot ungdomsnarkomien ha ungdomen på sin sida.

Vad som i första hand erfordras är upplysning, information och propaganda bedriven på ett vettigt sätt inte enbart bland skoleleverna utan i lika hög grad bland skolstyrelser, lärarpersonal och naturligtvis föräldrar. Skolungdomens egna organisationer, som när det verkligen gäller visat både förmåga och kunskap, kan här göra en betydande insats liksom skolans elevrådsorganisationer och samarbetsnämnder.

Enligt min mening är det handlingsprogram som ecklesiastikministern skisserat i interpellationssvaret en god grund att bygga vidare på. Nu om någonsin gäller det att vi inte vänder skolungdomen ryggen när den som bäst behöver oss. Vi måste var och en på sitt område med energi och beslutsamhet gripa oss an med problemet. Det gäller som jag nyss antydde att i första hand intressera alla de skolungdomar som inte gripits av narkotikaflugan att hjälpa sina kamrater till rätta.

Vad vi däremot inte bör rygga för är att gå hårt fram mot det samvetslösa klientel som sysslar med narkotikalangningen och gör sig stora förtjänster på den. Det måste vara otroligt kallhamrade individer som opererar i narkotikaträsket och introducerar narkoti-

kan bland skolungdomen. Kampen mot narkotikalangarna måste effektiviseras. Jag hälsar med tillfredsställelse att regeringen har för avsikt att snarast vidta erforderliga lagstiftningsåtgärder och aktivisera samhällets resurser för att snabbt möta dessa problem.

Det allvar och den beslutsamhet som präglar svaret på min interpellation går inte att ta miste på. Jag kan även av det utläsa att hela regeringen står bakom de intentioner som ecklesiastikministern har givit uttryck för.

Jag tackar än en gång statsrådet Edenman för ett uttömmande och positivt svar på min interpellation.

Fröken WETTERSTRÖM (h):

Herr talman! Den interpellation vi nu diskuterar begränsar problematiken högst väsentligt och angriper inte dess kärna. Interpellanten har upptagit enbart skolans roll i sammanhanget. Frågan i hela dess vidd berör inte mindre än tre departement: när det gäller skolan ecklesiastikdepartementet, när det gäller vården socialdepartementet och slutligen när det gäller de straffrättsliga åtgärderna justitiedepartementet.

Naturligtvis är det angeläget att man inom skolans värld uppmärksammar och verksamt bidrar till att få bukt med narkotikamissbruket bland eleverna. Men roten och upphovet till det onda är ju samhällets bristande utnyttjande av sina resurser, vilket möjliggör illegal import och distribution av olika slags narkotika.

Så länge som samhället inte gjort klart för sig att det gäller att i första hand med alla medel stävja den illegala handeln är det utsiktslöst att tro t. ex. att man behandlingsvägen kan hålla jämna steg med det tilltagande antalet missbrukare. Vårdsituationen är i dag så allvarlig, att man på sjukhus och vårdinrättningar i brist på personal inte kan behandla narkotikamissbrukare ens i en utsträckning motsvarande vad

Svar på interpellation ang. narkotikabruket bland skolungdom

som är fallet inom kirurgisk och medicinsk vård.

Herr statsrådet refererar till skolöverstyrelsens rekommendation, där det bl. a. heter att man i förebyggande syfte skall intensifiera undervisningen om narkotika och narkotikamissbruk och skall sätta in denna undervisning i sitt lämpliga sammanhang, bl. a. i biologi och samhällskunskap. En sådan utökning av den redan tidigare ansträngda undervisningsplanen tror jag för min del inte att eleverna kommer att uppfatta såsom ett led i en verksamhet i avskräckande syfte. Snarare finns det risk för att intresset kan väckas för något som de av de kamrater, vilka redan missbrukar narkotika, hör beskrivas i mer eller mindre förskönande ordalag.

Vi får inte glömma bort det av interpellanten nämnda TV-programmet i Fokus den 24 februari i år, varvid tillfrågad skolungdom klart deklarerade sin bristande kontakt med samhället och dess funktioner och i stället enligt sina uppgifter fann lycka i sitt missbruk. Det var särskilt en av de intervjuade, som öppet deklarerade att han på intet sätt hade någon tanke på en resocialisering.

Det är givetvis väsentligt med information, men tyvärr brister det ibland många gånger i detta avseende. Den information som ges i en så känslig fråga som denna måste vara saklig och göra absolut klart för vederbörande, att han begår ett brott om han gör sig skyldig till olaga innehav av narkotika.

Statsrådets uttalade löfte om att snarast vidtaga erforderliga lagstiftningsåtgärder och att aktivisera samhällets resurser måste — det hoppas jag att jag kan få bekräftat — ovillkorligen utbytas mot en utfästelse från regeringen om omedelbara åtgärder vilka ger polismyndigheterna ökade möjligheter att ingripa och vilka innebär skärpta straffbestämmelser för illegal handel.

Det gäller också att stoppa handeln vid gränserna, varför tullen måste ges sådana resurser att den får möjligheter

att kontinuerligt följa upp den illegala trafiken och att verkställa erforderlig kontroll.

De åtgärder jag nu nämnt kräver inte någon form av långvariga utredningar och bearbetningar av statistiskt material, utan det gäller att handla nu och att handla snabbt. Ingen modernt utrustad brandkår inriktar ändå sitt arbete på att vid ankomsten till en brandplats undersöka vad som är orsaken till brandens uppkomst utan försöker i första hand släcka elden och, om så inte är möjligt, att begränsa den. Först därefter kan man utreda orsakssammanhanget.

På samma sätt förfar man också när det gäller sjukdomar av epidemisk karaktär. Som exempel kan jag nämna att Epidemisjukhuset i Stockholm inte längre anser sig kunna ta emot patienter som fått gulsot genom narkotikamissbruk, eftersom dessa patienter smugglar in preparat på sjukhusets område genom sina kontakter. Det går alltså inte att bota patienterna på sjukvårdsinrättningarna med mindre än att tillförseln utifrån stoppas.

Uppgifterna om antalet missbrukare i Stockholm varierar. Jag talar då inte uteslutande om skolungdomen. Sådana siffror som 5 000 och 15 000 har nämnts. Det troliga är väl att den högre siffran ligger sanningen närmast. Vad detta innebär ur samhällsekonomisk synpunkt torde vara uppenbart. När man då betänker att majoriteten av dessa missbrukare är ungdomar, vilka förutom det akuta behovet av vård sannolikt även behöver en mycket lång rehabiliteringstid, och att många dessutom aldrig någonsin mer blir friska, anser jag inte att det behövs ytterligare skäl för ett omedelbart ingripande. Dessutom bör man komma ihåg, att den nyssnämnda siffran utan vidare kan tre eller fyrdubblas, för att få en bild av hur många familjemedlemmar det är som riskerar att i oroväckande hög grad få sin livsföring försämrad härigenom. Det gäller inte bara förhållan-

Svar på interpellation ang. narkotikabruket bland skolungdom

det mellan individerna inom familjen utan det har också blivit en rent ekonomisk fråga. Man vet ju att t. ex. varje prelundintablett på den illegala marknaden i dag kostar mellan 1: 50 och 2: 50. Det finns ungdomar vilkas dagsförbrukning ligger mellan 30 och 50 tabletter. Att skolungdomar inte disponerar pengar i sådan utsträckning att de kan täcka sådana kostnader är självklart. Därför tvingas de av langarna att skaffa sig nya kunder. Fem nya kunder ger tillräcklig provision för att klara dagsbehovet för en kortare tid.

Statsrådet Edenman återger i punkten 5 vad skolöverstyrelsen understryker, nämligen hur självklar och nödvändig föräldrarnas aktiva medverkan är med hänsyn till det personliga ansvar som de har när det gäller att ta vård om sina ungdomar och stävja narkotikabruk bland dem. Jag frågar mig då hur man inom skolöverstyrelsen egentligen tror att föräldrar till barn, som är hemfallna åt narkotikamissbruk, reagerar. Man tror väl inte att de sitter i lugn och ro och avvaktar händelseutvecklingen! Nej, så går det långt ifrån till. Den hjälp som man kan få av samhället i dessa situationer är emellertid ytterst begränsad. När det gäller både barnavårdsnämndernas och polisens medverkan kan detta bero på bristande resurser. I vissa fall kan det väl också bero på lagbestämmelser. Och att begära att föräldraauktoriteten skall utsträckas till att förhindra åtkomsten av narkotika lär väl inte heller — av lagmässiga skäl — vara rekommendabelt.

Herr talman! Av vad jag här sagt torde framgå att det, som jag ser det, är på samhället som ansvaret vilar. Det är regeringen som ytterst har att omedelbart vidta de åtgärder som är oundgängligen nödvändiga. Vi vet inte hur stor del av ungdomen som kommer att drabbas om vi väntar för länge, och det är ju på ungdomen som vi bygger samhällets fortbestånd.

Regeringen har vid olika tillfällen un-

derstundom visat sig kunna ingripa snabbt i frågor som har varit väsentligt mindre angelägna ur samhällssynpunkt än vad denna fråga är. — Hur snabbt gick det t. ex. inte att åstadkomma en lagstiftning för att förhindra Radio Nord's verksamhet. Nu gäller det någonting oändligt viktigare. Det gäller att förhindra narkotikamissbrukets spridning bland ungdomen.

Herr OHLIN (fp):

Herr talman! Det finns ju inte mer än en mening om att denna fråga har den allra högsta angelägenhetsgrad och att det som kan göras måste ske eller i varje fall påbörjas snabbt.

Jag har begärt ordet huvudsakligen för att rikta uppmärksamheten på en sak, som chefen för ecklesiastikdepartementet tydligen inte ansåg närmare behöva diskuteras i detta sammanhang, eftersom det är en fråga som gäller narkotikamissbruk över huvud taget men som enligt min uppfattning i alla fall inte kan förbigås. Jag tänker på den vetenskapliga forskningen rörande betingelserna för den utbredning och snabba spridning av narkotikamissbruk som vi har upplevt både här och i en del andra länder. Det förefaller uppenbart att man måste sätta in sådan forskning i hastigare takt och utvidga den mer än som brukar vara fallet annars, när vi säger att det behöver forskas mer angående det ena eller det andra samhällsproblemet.

I viss mån diskuteras detta spörsmål i medicinalstyrelsens narkomanvårdskommitté, och jag tillåter mig fråga, om regeringen förbereder någon snabb utvidgning av den vetenskapliga forskningen på detta område eller — om man inte gör det — om man är nöjd med det forskningsarbete som redan har igångsatts. I varje fall bör statsrådet kunna lämna någon ytterligare upplysning angående regeringens grepp på detta spörsmål. Jag upprepar att det är en angelägenhet som har en så

Svar på interpellation ang. narkotikabruket bland skolungdom

brådskande natur, att man kanske inte kan avvakta att olika utredningar i detalj penetrerar problemet om hur man skall förfara på bästa möjliga sätt. Man bör kunna sätta i gång forskning i väsentliga avseenden utan att ha en mera definitiv och fullständig plan.

Jag vill tillägga, herr talman, att det är klart att åtgärder mot den illegala handeln med narkotika är minst sagt angelägna. Därför hoppas jag naturligtvis som alla andra att när regeringen säger att den har för avsikt att snarast vidta erforderliga lagstiftningsåtgärder och aktivisera samhällets resurser för att snabbt och kraftfullt möta detta problem, så skall det mycket snart visa sig att det här verkligen rör sig om snabba och som jag hoppas effektiva åtgärder.

Jag begär inte att regeringen i detalj skall ingå på problemet i dag, men jag hemställer att riksdagen i en mycket nära framtid skall få närmare informationer på denna punkt.

Herr KÄLLSTAD (fp):

Herr talman! Det var ett långt och i många avseenden värdefullt svar som ecklesiastikministern gav på interpellationen angående narkotikabruket bland skolungdomen. Det är onekligen en allvarlig fråga, och pressen har också behandlat den mycket ingående under den senaste tiden. Men det är en svår fråga att komma till rätta med, då det tydligen i många fall rör sig om hänsynslösa och samvetslösa individer som utnyttjar vår skolungdom.

Statsrådet säger att narkotikabruket bland skolungdomen i vissa fall är ett utslag av missanpassning och ett symptom bland andra på att elevens anpassning är störd. Jag kan till dels dela den uppfattningen att det kan bero på detta, men frågan är om det inte också finns andra orsaker: det finns också människor som lockar de unga, skolungdomen, till att bruka narkotika. Därför är det så mycket viktigare att

man företar — som statsrådet nämnde i slutet av sitt svar — ett uppsparande och oskadliggörande av narkotikaförsäljarna och deras distributionskanaler. Jag vill också i likhet med herr Ohlin notera att det är regeringens avsikt att snarast vidta erforderliga lagstiftningsåtgärder och aktivisera samhällets resurser för att snabbt och kraftfullt möta dessa problem.

Jag tror vidare att det är riktigt när ecklesiastikministern säger att skolans demokratisering, elevrådets och samarbetsnämndernas verksamhet och över huvud taget den ökade elevaktiviteten är värdefulla inslag i den botgöring som omedelbart behövs på denna punkt.

Så är det en fråga som jag alldeles speciellt skulle vilja ägna några minuter åt, nämligen statsrådets besked att skolöverstyrelsen anordnat kurser i humanbiologi vilka har syftat till att orientera biologilärarna i grundläggande medicinska frågeställningar och göra dessa lärare än mera skickade att undervisa i personlig hälsovård. Litet längre fram i sitt tal yttrade statsrådet att undervisning om narkotika och narkotikamissbruk bör i förebyggande syfte sättas in i lämpliga sammanhang, bl. a. vid undervisningen i biologi och samhällskunskap. Jag tror att detta är en fråga för biologilärarna och biologilärarytbildningen, men naturligtvis också för lärare i samhällskunskap liksom i kristendomskunskap och religionskunskap.

Biologilärarna får ju för närvarande sin ämbetsutbildning i botanik, zoologi och genetik — först sedan år 1953 ges en 20 timmars kurs i ämnet hygien. Den humanbiologiska sektorn — som statsrådet här berört i någon mån — är därför, såvitt jag förstår, uppenbart för liten. Detta framgår också inte minst av att på högstadiet 40 procent av den till ämnet biologi anslagna tiden skall avse humanbiologi, med mycket rikt och skiftande innehåll av stor betydelse för unga, växande människor.

Svar på interpellation ang. narkotikabruket bland skolungdom

Det gäller sådana saker som fysisk och mental hälsa samt sexualfrågan. Här skall också frågan om de narkotiska ämnenas och alkoholens verkningar föras in.

Jag vill alltså poängtera att en biologilärarutbildning som nästan helt bygger på zoologi och botanik men bara i mycket ringa mån på humanbiologiska moment av dessa skäl framstår som ganska orimlig och inte adekvat med tanke på den situation vi nu befinner oss i. Inte heller lärarutbildningssakkunnigas förslag gav några garantier i detta avseende.

Bristerna i nuvarande biologilärarutbildning får inte konserveras, utan de frågor som jag här berört måste få en större plats inte bara vid utbildningen av biologilärare utan också vid utbildningen av lärare i samhällskunskap och, som jag nämnde, i kristendoms-kunskap.

Chefen för ecklesiastikdepartementet, herr statsrådet EDENMAN:

Herr talman! Jag behöver inte ytterligare stryka under vad jag sagt i mitt interpellationssvar. Vi är väl överens om vikten av att myndigheterna, även regering och riksdag, här visar vilja till handling.

Jag vill bara svara på den enda direkta fråga jag fått. Professor Ohlin undrade om vi är nöjda med den forskning som hittills har bedrivits på detta område. Vi är inte nöjda, herr Ohlin. Det är just den omständigheten att vi vet så ytterst litet härvidlag som gör att vi verkligen måste intensifiera ansträngningarna på detta fält.

I mitt interpellationssvar nämnde jag särskilt att en sociologisk undersökning av situationen i skolorna blir absolut nödvändig. Här i Stockholm görs en kartläggning genom skoldirektionens försorg. Medicinalstyrelsen fick enbart under förra månaden ett anslag på 270 000 kronor för vissa undersökning-

ar. Medicinska forskningsrådet har också tagit upp dessa problem. Men visst behöver vi mer forskning i dessa sammanhang.

Till fröken Wetterström vill jag säga att det låter väldigt bra att man skall — som hon uttryckte sig — släcka elden utan att fråga efter orsaken. Så kan man naturligtvis göra när det gäller en byggnad eller andra döda ting, men jag tror att det är mycket farligt att angripa ett problem som detta — narkotikabruket bland ungdom och narkotikaproblemen över huvud taget, fröken Wetterström — utan att fråga just efter orsaken. Man kommer såvitt jag förstår att inte bara famla utan slå i blindo, om man inte har den utgångspunkten för sitt handlande att först ta reda på vad det är frågan om; och detta kräver forskning. Många har också i pressen varnat för panik och för alltför oöverlagda insatser och aktioner på detta område. I varje fall kommer vi nu att göra en kraftfull satsning i skolan. Skolöverstyrelsen slår just i dag ut det programmet.

Herr BÖRJESSON i Falköping (cp):

Herr talman! Jag vill understryka statsrådets ord att det här gäller att ta reda på orsakerna för att sedan komma till rätta med problemet. Samtidigt måste vi emellertid vidta alla åtgärder som kan anses lämpliga för att råda bot på narkotikamissbruket, speciellt missbruket bland ungdomen.

Vi har här att göra med ett ytterst allvarligt problem. Alla ledamöter i denna kammare har väl blivit chockade av att läsa i tidningarna eller höra i radio eller TV att det utanför skollokalerna står tjänstvilliga personer som i krasst vinningssyfte och utan hänsyn till ungdomarnas hälsa och liv delar ut narkotika. Det är något fruktansvärt! Vi måste på allt sätt försöka stoppa den tillförseln och komma åt langarnästena. Och där gäller det att engagera skol-

Svar på interpellation ang. narkotikabruket bland skolungdom

ungdomen genom upplysning. Kunde man inte tänka sig att SECO skulle kunna fylla en viktig uppgift i den upplysningsverksamheten?

För någon tid sedan såg jag ett bildband om narkotika, som hade utgivits av medicinalstyrelsen. Jag skulle vilja rekommendera att det bildbandet finge visas i samtliga landets skolor. Det var mycket talande. Men det var ingen skräckpropaganda. Tvärtom var det klart upplysande. Det var ett bildband som inte lämnade någon åskådare oberörd.

Ävenså kan föräldraföreningarna engageras i arbetet. Alla goda krafter måste hjälpa till för att få bukt med narkotikaproblemet, som annars kan växa oss över huvudet. Givetvis har samhället skyldighet att här ingripa, men även alla enskilda medborgare måste hjälpas åt i denna kamp.

Fröken **WETTERSTRÖM** (h):

Herr talman! Jag vill säga till statsrådet Edenman att jag givetvis inte i detta liksom inte heller i andra sammanhang underskattar forskningens betydelse. Statsrådet säger att det här först och främst gäller att utreda orsakerna till missbruket, men hur långt skall man i det fallet sträcka sig? Är det verkligen i dagens situation det mest angelägna att ha alla utredningar på bordet innan åtgärder vidtas? Skall forskning först bedrivas lång tid framöver innan man skall kunna sätta in något verksamt botemedel? Vi vet ju att antalet ungdomliga missbrukare växer dag för dag.

Statsrådets svar gäller till största delen åtgärder som är avsedda att verka på lång sikt. Det må så vara att man i skolorna nu skall lägga in undervisning om narkotika och dess farliga verkningar, men jag tror ganska litet på möjligheten att på det sättet avskräcka ungdomarna. De bryr sig nog inte så mycket om vad som i undervisningen

sågs om missbrukets skadeverkningar. Snarare kan de bli ännu mera nyfikna på vad det kan innebära att pröva på narkotika. Som jag tidigare sagt är det väsentliga i all upplysningsverksamhet att ungdomarna får klart för sig att när de skaffar sig tabletter på illegal väg, så rör det sig om ett brott.

Jag upprepar alltså vad jag förut sagt: Om vi kunde stävja den olaga införseln och langningen av narkotika genom en skärpning av straffbestämmelserna, så skulle ungdomarna inte ha möjlighet att lätt komma åt narkotika. Därför tycker jag att A och O i dagens situation är den uppgift som först och främst vilar på justitieministern.

Chefen för justitiedepartementet, herr statsrådet **KLING**:

Herr talman! Eftersom jag har blivit direkt apostroferad här och herr Ohlin har begärt en snar redogörelse för de lagstiftningsåtgärder, som kan ifrågakomma på detta område, vill jag säga några ord. Nu tillhör inte denna lagstiftning i alla delar mitt ämbetsområde, men då justitiedepartementet har en samordnande funktion inom lagstiftningen må det väl vara mig tillåtet att ändå ta till orda.

Vad man för det första bör kunna se på är bestämmelserna om påföljd för olaga befattningsmedel med narkotika — alltså den illegala narkotikahandeln. Där är normalstraffet nu fängelse i högst ett år. Önskemål har framförts om att detta straff skulle höjas i varje fall upp till samma gräns som gäller för olaga rusdrycksförsäljning — d. v. s. två år — eller till samma straffmaximum som gäller för ocker, nämligen fyra år. Man skulle kunna tillgodose dessa önskemål genom en höjning av strafflatituden för normalfallet till fängelse i två år och till fyra år för det grova narkotikabrottet, alltså de fall då synnerligen försvärande omständigheter föreligger.

Vad man för det andra har att ta hän-

Svar på interpellation ang. narkotikabruket bland skolungdom

syn till är att när narkotikabrott är ringa omfattar straffskalan endast böter. Det innebär att sådana processuella tvångsmedel som häktning, husranssakan och kroppsvisitation inte kan förekomma. Detta är i vissa fall otillfredsställande, t. ex. då det narkotikainnehav som polisen vid ett ingripande påträffar hos en person är så litet att innehavet i och för sig inte kan bedömas annat än som ringa narkotikabrott men polisen ändå har anledning misstänka att det är fråga om ett led i en yrkesmässig försäljning. Jag skall inte gå in på hur en sådan situation skulle kunna klaras upp — det skulle föra för långt. Men det är en av de situationer vi måste överväga.

För det andra är det i varje fall tveksamt om brottsbalkens medverkanderegler är analogiskt tillämpliga på narkotikabrotten, och därför bör narkotikaförordningen för säkerhets skull kompletteras med en bestämmelse om straff vid medverkan, i varje fall i vissa narkotikabrott.

Den tredje frågan rör olovlig införsel eller utförsel av narkotika eller försök härtill. Då gäller inte straffbestämmelserna i narkotikaförordningen, utan bestämmelserna i lagen om straff för varusmuggling. Den sistnämnda lagen innehåller emellertid inga bestämmelser om straff för förberedelse till brott. Brottsbalkens bestämmelser om förberedelse till brott gäller nämligen endast om det beträffande ett visst brott är föreskrivet att förberedelse skall bestraffas. Man kan ju överväga att låta förberedelsebestämmelserna bli tillämpliga också vid narkotikasmuggling — det lär ha förekommit fall då detta skulle ha varit erforderligt.

Också bestämmelserna om förverkande vid narkotikabrott kan aktualiseras.

Herr talman! Det är dessa delar av det straffrättsliga systemet i fråga om narkotikabrotten som närmast kommer i åtanke när man vill göra en översyn.

Herr OHLIN (fp):

Herr talman! Jag tackar justitieministern för svaret. Det var en redogörelse för problemställningarna, och jag begärde ju inte att det från regeringsbänken skulle ges några mera preciserade upplysningar nu. Jag understryker att vi kan hoppas att mycket snabbt få förslag till konkreta åtgärder.

Jag vill emellertid begagna tillfället att understryka en enda synpunkt. Om den vanliga förordningen om smuggling gäller beträffande olaglig införsel av narkotika till landet, så förefaller det vara ganska uppenbart att skärpta bestämmelser här måste tillämpas. Smuggling är förvisso inte något vackert brott över huvud taget. Det finns väl ändå en viss skillnad mellan en del mindre grava fall av smuggling och olaglig import av narkotika — ofta i stora kvantiteter — i avsikt att möjliggöra en illegal handel. Det förefaller som om det skulle finnas starka skäl att anta att olaga införsel av narkotika är ett led i en aktion, som också innefattar illegal distribution av narkotika. Därför skulle jag våga mig på — utan några mera precisa uttalanden — att uppmana justitieministern att som ett led i den skärpning av bestämmelserna, som allmänt kan befinnas lämplig, inte minst beakta de starka skäl som talar för ett inskridande av mycket bestämt slag mot olaga införsel av narkotika till landet.

Chefen för justitiedepartementet, herr statsrådet KLING:

Herr talman! *I viss mån* är herr Ohlins önskemål uppfyllt. Varusmuggningslagen innehåller nämligen en särskild strafflatitud för smugglingsbrott som är grova, och det har klart sagts ut i förarbetena att om varusmugglingen avser narkotika skall brottet betraktas som grovt.

Härmed var överläggningen slutad.

§ 12

Svar på interpellation ang. ersättningen till trafikföretag som driver icke lönsamma busslinjer

Ordet lämnades på begäran till

Chefen för kommunikationsdepartementet, herr statsrådet PALME, som yttrade:

Herr talman! Fru Holmberg har frågat mig om jag överväger att föranstalta om en översyn av ersättningen till trafikföretag som driver icke lönsamma busslinjer.

Mot bakgrund av utvecklingen av busstrafiken på landsbygden uppdrog regeringen den 13 januari i år åt statens biltrafiknämnd att närmare undersöka om en ändring av den statliga bidragsgivningen kan anses nödvändig.

Undersökningen skall redovisas i samband med nämndens anslagsframställning i höst.

Vidare anförde:

Fru HOLMBERG (s):

Herr talman! Jag ber att få tacka statsrådet och chefen för kommunikationsdepartementet för det svar jag har fått. Jag vill gärna utläsa av svaret att det är positivt — regeringen har ju uppdragit åt biltrafiknämnden att göra en närmare undersökning. Men med hänsyn till att det här gäller ett så stort problem skulle jag varit ännu tacksamare om svaret hade varit litet mera engagerande.

Det är ju sedan länge fastslaget att orsaken till den mycket snabbt fortgående koncentrationen av järnvägstrafiken och busstrafiken är det minskade trafikunderlaget och den därmed minskade lönsamheten. Vad denna utveckling har medfört i form av olägenheter och bekymmer för en del människor skall jag inte uppehålla mig vid, eftersom det är alltför väl känt.

Enligt de riktlinjer för trafikpolitiken som antagits av riksdagen och skall gälla för den arbetsgrupp, som tillsatts

inom inrikesdepartementet — jag nämner den i min interpellation — och har att utreda frågan om servicen, bl. a. beträffande kommunikationerna inom glesbygderna, har målsättningen varit och är fortfarande att vidmakthålla och förbättra dessa kommunikationer.

Jag vill här citera vad föredragande departementschefen anförde i Kungl. Maj:ts proposition nr 191 angående riktlinjerna för den statliga trafikpolitiken, vilken antogs av 1963 års riksdag. Han säger däri bl. a.: »Också transportbehov, som inte tillgodoses med individuella transportmedel och som är alltför ringa som underlag för en självbärig, allmän transporttjänst, måste emellertid transportmedel i rimlig omfattning stå till förfogande. Glesbygdens transportförsörjning framstår härvid som ett väsentligt problem, vars lösning förutsätter insatser från det allmännas sida. Att kollektiv trafik numera i sådana bygder ofta inte kan drivas med lönsamhet, får inte leda till en utarmning på kommunikationernas område.»

Departementschefen säger vidare i samma proposition: »Såsom jag framhållit vid redovisning av de allmänna riktlinjerna för trafikpolitiken är dylik ersättning, d. v. s. statsbidrag till busstrafiken — liksom motsvarande ersättning till viss järnvägstrafik — inte att betrakta som en subvention till trafikföretagen, utan såsom en ersättning från det allmännas sida för vissa transporttjänster som företagen själva från företagsekonomiska synpunkter ej har anledning utföra men som erfordras av samhälleliga skäl.»

Jag har velat läsa upp detta därför att jag vid betraktande av svårigheterna på detta område tycker, att man i alla fall har något att hålla sig vid om man följer de uppdragna riktlinjerna i stort. De bidrag, som för närvarande utgår till trafikföretagen, har från budgetåret 1964/65, då bidragsbeloppet var 6,1 miljoner kronor, i årets budget höjts till 7 miljoner. Enligt vad som refererats i Svensk Omnibustidning i januari i år

Svar på interpellation ang. ersättningen till trafikföretag som driver icke lönsamma busslinjer

har de i bidragsansökningarna redovisade underskotten under motsvarande tid ökat med betydande belopp, och bidragen har täckt en allt mindre del av underskotten. Den av 1966 års riksdag beslutade höjningen av priset på motorbränsolja har åsamkat de trafikföretag, som under budgetåret 1965/66 erhållit statsbidrag, en ökad årskostnad med 2,6 miljoner kronor. Man säger också att den höjning av bilskatten, som beslutats vid årets riksdag, kommer att medföra en ytterligare höjning av årskostnaderna med 5,9 miljoner kronor.

Detta är bara några siffror, men jag tror att man av dem kan utläsa att statsbidragen till de berörda trafikföretagen är väsentligt uttorkade, varför det med all tydlighet framstår som nödvändigt att det sker en uppräknig av bidragsgivningen. När anslagsframställningen kommer i höst, hoppas jag att den av biltrafiknämnden gjorda undersökningen skall leda till en höjning härvidlag. Försämrade kommunikationer är numera ett problem inte bara för glesbygden — alltså vad vi norrlänningar kallar glesbygd — utan även för tätbebyggda områden.

Jag tackar för svaret och hoppas att statsrådet medverkar till en lösning av dessa problem innan den nödvändiga servicen i fråga om kommunikationer har försämrats alltför mycket.

Chefen för kommunikationsdepartementet, herr statsrådet **PALME**:

Herr talman! Bidragsgivningen infördes för fem—sex år sedan, och ungefär 500 företag får nu glädje av den. Det betyder att praktiskt taget all busstrafik i glesbygd är stödd av det allmänna genom detta särskilda bidrag. Jag är övertygad om att det har betytt mycket för att upprätthålla en någorlunda tillfredsställande trafik i dessa delar av landet.

Jag delar naturligtvis fru Holmbergs mening att vi med största uppmärksam-

het skall följa utvecklingen på detta område och se om det finns motiv för en höjning av bidragen. Det är anledningen till att denna undersökning kommit till stånd, och den kommer som sagt förmodligen att redovisas i samband med anslagsframställningen i höst.

Härmed var överläggningen slutad.

§ 13

Föredrogs å bordet vilande skrivelse från talmanskonferensen med överlämnande av ett från utredningen angående riksdagens revisorers verksamhet inkommet betänkande med förslag till effektivisering av riksdagens revisorers verksamhet.

Betänkandet hänvisades, såvitt avsåg revisorernas konstitutionella ställning, till konstitutionsutskottet och i övrigt till bankoutskottet.

§ 14

Föredrogs och hänvisades till statsutskottet Kungl. Maj:ts å bordet vilande proposition nr 54, angående bidrag för budgetåret 1967/68 till handelshögskolan i Stockholm.

§ 15

Föredrogs var efter annan och hänvisades till lagutskott de å bordet vilande motionerna nr 896 och 897.

§ 16

Föredrogs, men bordlades åter bevillningsutskottets betänkanden nr 9, 11, 12, 15 och 16 samt jordbruksutskottets utlåtanden nr 1, 3 och 5.

§ 17

Föredrogs den av fröken *Anderson* i Lerum vid kammarens nästföregående sammanträde på förmiddagen gjorda, men då bordlagda anhållan att få framställa interpellation till herr stats-

Interpellation ang. familjebostadsbidrag till särskilt förordnad förmyndare

rådet och chefen för socialdepartementet angående ersättningen från den allmänna sjukförsäkringen för sjuktransport.

Kammaren biföll denna anhållan.

§ 18

Interpellation ang. familjebostadsbidrag till särskilt förordnad förmyndare

Ordet lämnades på begäran till

Fru LINDBERG (s), som yttrade:

Herr talman! Familjebostadsbidrag kan enligt kungl. kungörelse utgå till familj med ett eller flera minderåriga barn, vilka helt eller delvis försörjes inom familjen. Till barn räknas även adoptivbarn och fosterbarn som vårdas inom familjen under minst sex månader.

Enligt bostadsstyrelsens anvisningar till kungörelsen om familjebostadsbidrag avses med fosterbarn endast sådant barn som i barnvårdslagens mening är fosterbarn. Det innebär att barn som vårdas och fostras hos särskilt förordnad förmyndare inte medräknas när ställning till ansökan om familjebostadsbidrag skall tas. Sådana barn är enligt barnvårdslagens mening inte fosterbarn.

Detta är enligt min uppfattning en otillfredsställande ordning och en onödig skärpning av kungörelsen om familjebostadsbidrag. I stället för att ha en generell regel som helt utesluter särskilt förordnad förmyndare från familjebostadsbidrag, vilket sker i de fall då myndlingen är det enda barn som försörjes inom familjen, borde man tillåta en prövning från fall till fall. Det avgörande måste enligt min mening vara förmyndarens ekonomiska situation och dennes möjligheter att erhålla ersättning för sitt förmyndarskap.

Under återopande av vad jag nu framhållit hemställer jag om kammarens tillstånd att till statsrådet och che-

fen för socialdepartementet få ställa följande fråga:

Avser statsrådet att vidta åtgärder för att ändra bestämmelserna beträffande familjebostadsbidrag så att även särskilt förordnad förmyndare, som i sitt hem vårdar och fostrar myndling, ges möjligheter att erhålla familjebostadsbidrag?

Denna anhållan bordlades.

§ 19

Till bordläggning anmäldes

konstitutionsutskottets utlåtande nr 29, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om avdrag vid inkomsttaxeringen för viss aktieutdelning, m. m., jämte motion, såvitt ärendet hänvisats till utskottet;

statsutskottets utlåtanden:

nr 4, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar rörande utgifterna för budgetåret 1967/68 inom försvarsdepartementets verksamhetsområde jämte i ämnet väckta motioner,

nr 9, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar rörande utgifterna på kapitalbudgeten för budgetåret 1967/68 inom kommunikationsdepartementets verksamhetsområde jämte i ämnet väckta motioner,

nr 41, i anledning av väckta motioner angående statsbidrag till Religionspedagogiska institutet,

nr 42, i anledning av väckta motioner om statsbidrag till Sveriges folkhögskoleelevers förbund, och

nr 44, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående beslutanderätten i ärenden om tillstånd att bearbeta icke inmutningsbara mineralfyndigheter på kronojord;

bevillningsutskottets betänkanden:

nr 3, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om avdrag vid inkomsttaxeringen för viss

aktieutdelning, m. m., jämte i ämnet väckta motioner, såvitt propositionen och motionerna hänvisats till bevillningsutskottet, och

nr 7, i anledning av väckta motioner om successiv avveckling av dubbelbeskattningen av aktiebolag; samt

allmänna beredningsutskottets utlåtanden:

nr 9, i anledning av väckta motioner om effektivisering av övervakningen inom kriminalvården,

nr 10, i anledning av väckta motioner om åtgärder för att främja produktion av elektriska bilar, och

nr 11, i anledning av väckta motioner om utrustning av bil med förbandslåda.

§ 20

Anmäldes och godkändes tredje lagutskottets förslag till riksdagens skrivelse, nr 110, till Konungen i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändring i lagen den 6 juni 1925 (nr 382) angående uppvärmning av till kreatursföda avsedd mjölk m. m.

§ 21

Tillkännagavs, att följande Kungl. Maj:ts propositioner överlämnats till kammaren:

nr 32, angående omorganisation av riksdagens ombudsmannaämbeten, och

nr 60, angående användning av medel ur postverkets understöds-kassa.

Dessa propositioner bordlades.

§ 22

Upplästes följande till kammaren inkomna ansökan:

Till Riksdagens andra kammare

Undertecknad som skall deltaga i Interparlamentariska Unionens rådsmöte i Spanien 28 mars t. o. m. 3 april d. å. anhåller om ledighet från riksdagsgöromålen 29—31 mars.

Stockholm den 15 mars 1967

Bertil von Friesen

Kammaren biföll denna ansökan.

§ 23

Meddelande om enkla frågor

Meddelades, att herr talmannen tillställts två enkla frågor, nämligen av:

herr *Nordstrandh*, till herr statsrådet och chefen för ecklesiastikdepartementet angående mälsmännens representation i samarbetsnämnd vid skolenhet, och

herr *Nilsson* i Agnäs, till herr statsrådet och chefen för kommunikationsdepartementet angående de generella hastighetsbegränsningarna.

§ 24

Justerades protokollsutdrag.

Kammarens ledamöter åtskildes här- efter kl. 17.31.

In fidem

Sune K. Johansson

Fredagen den 17 mars

Kl. 11.00

§ 1

Justerades protokollet för den 9 innevarande mars.

§ 2

Vid föredragning av Kungl. Maj:ts å bordet vilande proposition nr 32, angående omorganisation av riksdagens ombudsmannaämbeten, hänvisades propositionen, såvitt avsåg instruktion för riksdagens ombudsmän, till lagutskott och i övrigt till konstitutionsutskottet.

Härefter föredrogs och hänvisades till statsutskottet Kungl. Maj:ts å bordet vilande proposition nr 60, angående användning av medel ur postverkets understödkassa.

§ 3

Föredrogs, men bordlades åter konstitutionsutskottets utlåtande nr 29, statsutskottets utlåtanden nr 4, 9, 41, 42 och 44, bevillningsutskottets betänkanden nr 3 och 7 samt allmänna beredningsutskottets utlåtanden nr 9—11.

§ 4

Föredrogs den av fru *Lindberg* vid kammarens nästföregående sammanträde gjorda, men då bordlagda anhållan att få framställa interpellation till herr statsrådet och chefen för socialdepartementet angående familjebostadsbidrag till särskilt förordnad förmyndare.

Kammaren biföll denna anhållan.

§ 5

Beskattningen av idrottspriser

Föredrogs bevillningsutskottets betänkande nr 9, i anledning av väckta mo-

tioner angående beskattningen av idrottspriser.

Till bevillningsutskottet hade hänvisats följande inom riksdagen väckta, av utskottet till behandling i ett sammanhang upptagna motioner, nämligen

1) de likalydande motionerna I: 329 av herr *Johan Olsson m. fl.* och II: 408 av herr *Johansson i Växjö m. fl.*, vari hemställts, att riksdagen måtte besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om att frågan om en generösare beskattning av idrottspriser måtte bli föremål för utredning; samt

2) motionen I: 427 av herr *Svanström*.

Utskottet hemställde,

1) att riksdagen, med bifall till de likalydande motionerna I: 329 av herr *Johan Olsson m. fl.* och II: 408 av herr *Johansson i Växjö m. fl.*, måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om utredning av frågan om en generösare beskattning av idrottspriser, samt

2) att motionen I: 427 av herr *Svanström* måtte, i den mån den icke kunde anses besvarad genom vad utskottet anfört och hemställt, av riksdagen lämnas utan åtgärd.

Reservation hade avgivits av herrarna *John Ericsson, Einar Eriksson, Wärnberg, Tage Johansson, Arne Pettersson, Engkvist, Asp, Andersson* i Essvik, *Carlsson* i Västerås och *Nyström*, vilka ansett att utskottet bort hemställa,

att följande motioner, nämligen

1) de likalydande motionerna I: 329 av herr *Johan Olsson m. fl.* och II: 408 av herr *Johansson i Växjö m. fl.* angående beskattningen av idrottspriser, samt

2) motionen I: 427 av herr *Svan-*

ström angående beskattning av idrottspriser,

mätte, i den mån de icke kunde anses besvarade genom vad reservanternas anfört, av riksdagen lämnas utan åtgärd.

Utskottets hemställan föredrogs; och anförde därvid:

Herr ENGVIST (s):

Herr talman! De motioner som behandlas i bevillningsutskottets förevarande betänkande gäller som vi nyss hörde frågan om beskattningen av idrottsmännens tävlingspriser. I motionerna har yrkats att gällande regler skall ändras och generösare tolkning tillämpas vid beskattningen än vad nu är fallet. Inom utskottets socialdemokratiska grupp, som har reserverat sig i frågan, har vi framhållit att de anvisningar som utfärdats av riksskattenämnden utan tvivel medför större enhetlighet i rättstillämpningen än vad annars skulle varit fallet samt att reglerna bör vara av stort värde för såväl de skattskyldiga som taxeringsmyndigheterna och att de också bör vara till hjälp vid avvägningen av dessa ibland mycket svåra frågor. Vi har också framhållit i reservationen att anvisningarna inte är ovillkorligen bindande för taxeringsmyndigheterna och att de därför ger utrymme för en skälighetsbedömning. Anvisningarna ger besked om hur man skall beräkna normalfallen.

Eftersom det ibland är fråga om värdering av varupriser kan det enligt reservanternas mening från rättvisesynpunkt vara påkallat att avvika från den av riksskattenämnden anvisade schablonen. Vi framhåller också att departementschefen i ett interpellationssvar den 26 januari i år sagt att gällande regler medger, att skattemyndigheterna visar tolerans vid beskattningen av idrottsmännens priser och att prövningen därför inte behöver vara detaljerad.

Herr talman! Detta är i korthet reser-

Beskattningen av idrottspriser

vanternas synpunkter på denna fråga, och med det anförda ber jag att få yrka bifall till den vid bevillningsutskottets betänkande nr 9 fogade reservationen.

Herr ERIKSSON i Bäckmora (cp):

Herr talman! De ledamöter som med lottens hjälp har blivit i majoritet i bevillningsutskottet har funnit skäl att bifalla en centermotion med utredningsyrkande rörande beskattningen av idrottspriser. Det är en fråga som har tilldragit sig ett betydande intresse, främst i idrottskretsar men även hos den stora allmänheten. Detta sammanhänger väl med de normer och schablonregler som gäller på detta beskattningsområde, men det beror självfallet också på det sätt på vilket dessa normer och regler tillämpas i det praktiska taxeringsarbetet.

Några fall har ju blivit särskilt uppmärksammade. Trots de åberopade anvisningarna från riksskattenämnden har bedömningarna i de enskilda fallen blivit synnerligen olika, och detta har i idrottskretsar framkallat en berättigad irritation, som knappast kan vara ägnad att stimulera idrottsintresset i vårt land. Vi tror därför att det kan vara både riktigt och viktigt att riksdagen i en sådan situation ger sin mening till känna, eftersom riksdagen är utövare av både lagstiftningsmakten och beskattningsrätten. Med hänsyn till det intresse för idrotten som riksdagen ofta visat kan väl en sådan mening endast bli av positivt värde för idrottsmännen och idrottsrörelsen i dess helhet — det är i varje fall utskottsmajoritetens uppfattning och förhoppning.

När man studerar de lagbestämmelser som gäller för detta område, kommer man i kontakt med ganska besvärliga gränsdragningsproblem. Den åtskillnad som lagstiftningen — eller kanske i vissa fall praxis — gör mellan gåva och tävlingspriser verkar inte övertygande. Medan gåvor upp till 2 000 kronor i många fall är undantagna från beskatt-

Beskattningen av idrottspriser

ning anses det pris man vinner i en tävling utgöra ett slags ersättning för en tävlingsprestation. Därvid bortser man helt och hållet ifrån att idrottspriser i många fall kan vara av gåvokaraktär och att man ibland kan påvisa en klar gåvoavsikt från givarens sida. I praxis förändras tydligen detta förhållande av själva tävlingsmomentet, och tävlingspriser skall inkomstbeskattas på grund av att de utgör ersättning för en utförd prestation.

Att detta, herr talman, är litet svårbegriplig materia och skapar irritation hos idrottsfolket har jag full förståelse för. Visserligen är det sant och riktigt att det ligger en prestation bakom erhållandet av priser eller belöningar. Men det är enligt min mening svårare att bevisa att prestationen skulle utgöra något vederlag för utfört arbete åt givaren.

Vad motionärerna begärt och utskottet tillstyrkt är en utredning om en generösare beskattning av idrottspriser. Jag vill ännu en gång understryka ordet *generösare*. Att den socialdemokratiska halvan av utskottet icke ansett sig kunna biträda en sådan hemställan om en skrivelse till Kungl. Maj:t med begäran om en utredning och en översyn på detta område är litet förvånande.

Reservanterna har nödgats göra följande erkännande i sin reservation: »Den taxeringsmässiga bedömningen av de skattepliktiga förmånerna av idrottsutövning och av de avdrag som skall medges vid beräkningen av inkomst av sådan utövning torde variera starkt i olika delar av landet.» Men reservanterna hyser ändå den uppfattningen att anvisningarna från riksskattenämnden har »fått en för idrottsmännen gynnsam utformning». Att man kan komma till sådana resultat tycker jag är litet förvånande, när man i samma reservation också talar om att taxeringsmyndigheterna är »oförhindrade att göra beräkningen på annat sätt». Det är också vad som skett, till nackdel för idrottsmän-

nen — åtminstone i vissa fall — och som skapat den irritation som i dag råder i idrottskretsar.

Vi inom utskottsmajoriteten finner det olyckligt med denna osäkerhet i bedömningen av vad som är skattepliktig förmån, och vi anser att anvisningarna till taxeringsmyndigheterna borde kunna ges en klarare utformning och att tillämpningen dessutom borde kunna göras mera generös. Detta menar vi att en utredning ganska snabbt skulle kunna bli ense om. Och vad en sådan utredning dessutom borde se på är värderingen av nyttosaker, som ofta ingår i prissamlingarna. Det måste nämligen starkt ifrågasättas huruvida något saluvärde kan bestämmas för idrottspriser som enligt för vissa idrotter gällande amatörregler inte kan säljas. Om exempelvis vår stora skidstjärna Assar Rönnlund — som ju figurerat i dessa sammanhang — under flera säsonger tävlat åt sig ett tiotal TV-apparater och motorsågar, så kan han knappast ensam ha användning för alla dessa och han kan heller inte sälja dem utan att bryta mot amatörreglerna.

Då frågar jag mig: Vad har Assar Rönnlund för ekonomiskt utbyte av dessa ting? Han kan möjligen skänka bort dem. Men nog måste det kännas litet hårt att enligt nu gällande värderingsregler bli inkomstbeskattad för sådana här idrottspriser i så stor utsträckning som sker. — Det visar sig också att Assar Rönnlund personligen inte anser sig kunna fortsätta att ta emot idrottspriser om han skall erlägga skatt för priserna i samma utsträckning som hittills. Och nog borde det, herr talman, vara möjligt att få till stånd mera tillfredsställande schabloner och lösningar i fall som dessa.

När man lyssnar till reservanternas talesman herr Engkvist och när man läser reservationen får man intrycket att reservanterna dels anser att det är bra som det är, dels hoppas på en modifiering av riksskattenämndens scha-

Beskattningen av idrottspriser

bloner för beskattning av ersättningar och priser. Men det går nog inte att plädera för båda dessa ting på en gång — de två ståndpunkterna är, såvitt jag förstår, inte förenliga. Om reservanterna bestämt sig för en önskan om modifiering av riksskattenämndens schabloner borde det inte ha funnits någon socialdemokratisk reservation till detta utskottsbetänkande, ty vad utskottsmajoriteten vill är ju att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t skall ge uttryck åt sin mening i denna fråga. Utskottsmajoritetens uttalande att beskattningen bör göras generösare och reservanternas önskan om en modifierad beskattning bör till ordalydelsen smälla lika högt. Men skall det bli något resultat av tyckandet måste riksdagen, herr talman, bifalla utskottsmajoritetens förslag. Därför ber jag att med det anförda få yrka bifall till utskottets hemställan.

I detta anförande instämde herr *Tobé* och fru *Nettelbrandt* (båda fp) samt herrar *Söderström* (h), *Jonasson* (cp), *Andersson* i Örebro (fp), *Boo* (cp), *Öhwall* (fp), *Larsson* i Öskeviksby (cp) och *Nilsson* i Lönsboda (fp).

Herr ALLARD (s):

Herr talman! Jag har inte deltagit i utskottsbehandlingen av detta ärende, men trots det vill jag gärna helt kort anföra några synpunkter.

Jag kan till att börja med instämma med herr Eriksson i Bäckmora när han säger att denna fråga har väckt betydande intresse, dock inte därför att det stora flertalet idrottsutövare drabbas av någon beskattning på grund av ersättning som de erhåller eller priser som de mottar. För det övervägande antalet idrottsutövare innebär idrottandet varken inkomster i form av ersättning eller priser av sådan storlek att de kan bli föremål för beskattning. För dem är idrotten enbart ett nöje; de flesta får också betala för detta nöje, och de gör det gärna.

Det har emellertid uppstått vissa konflikter mellan några av våra toppidrottsmän och skattemyndigheterna, och det är väl detta som har orsakat den uppmärksamhet som herr Eriksson i Bäckmora hänvisar till.

När jag har läst utskottsutlåtandet och reservationen har jag dragit den slutsatsen att det egentligen inte råder så stor skillnad mellan majoriteten och reservanterna. De är faktiskt överens om att det inte är riktigt bra som det nu är beträffande beskattningen av idrottspriser, trots att riksskattenämndens anvisningar, som utfärdades år 1964, betyder en klar förbättring i jämförelse med tidigare förhållanden. Det man inte kunnat enas om inom utskottet är vilken väg som är den lämpligaste för att åstadkomma önskvärda förbättringar.

I reservationen erinrar man om att överläggningar pågår mellan riksskattenämnden och Riksidrottsförbundet. Det är också riktigt. Under november månad föregående år föreslog representanter för Riksidrottsförbundet vid en överläggning med riksskattenämnden att vissa förändringar i anvisningarna skulle göras. Senare har Riksidrottsförbundet i en skrivelse den 15 februari i år preciserat sina förslag till förändringar. I huvudsak innebär dessa att beskattning bör ifrågakomma endast om den kontanta inkomsten av idrottsverksamhet överstiger 1 000 kronor eller i form av nyttovaror 2 000 kronor per år i stället för 500 respektive 1 000 kronor enligt nu gällande anvisningar.

Vidare föreslår Riksidrottsförbundet att nyttovaror vid inkomstberäkningen skall tas upp med endast hälften av försäljningspriset i detaljaffär i stället för som nu med två tredjedelar och att sådana av ringa värde skall undantas från beskattningen — det senare i överensstämmelse med ett uttalande av finansministern i en debatt i denna fråga förra året, då han framhöll att smätterier skulle undvikas.

Beskattningen av idrottspriser

Beträffande nyttopriserna har Riksidrottsförbundet framhållit att de ofta utgöres av varor som är skänkta. Det kan också röra sig om varor av äldre modell eller sådana som i övrigt är svårsålda. Inte sällan erhåller idrottsmännen priser som de inte har någon användning för.

Riksidrottsförbundet anser det motiverat att man vid beräkningen av en sådan varas värde endast skall ta upp halva försäljningspriset. Detta har tidigare framhållits här i riksdagen, bl. a. av herr Ekström i Iggesund i en interpellationsdebatt som hölls i januari i denna fråga. Det har också framhållits i motionen och i utskottsutlåtandet och nu senast av herr Eriksson i Bäckmora.

De överläggningar som förts mellan rikskattenämnden och Riksidrottsförbundet är inte avbrutna utan pågår. De skall fortsätta. Jag hoppas att man under dessa överläggningar skall komma fram till sådana resultat, att man har anledning att bli mera tillfredställd med kommande anvisningar än med dem som nu gäller.

Utskottsbetänkandet framhåller en sak som jag gärna vill stanna ett ögonblick inför. Det heter där bl. a: »Konfliktsituationen mellan beskattningsregler och amatörregler bör därvid uppmärksammas.»

Av flera skäl tror jag inte att man skall blanda in de s. k. amatörreglerna vid de överväganden som skall göras; för övrigt finns inga enhetliga amatörregler. Inom många idrottsgrenar är man helt i avsaknad av regler som bestämmer ersättningar eller prisernas storlek och värde. Inom andra idrotter har man ganska generösa bestämmelser beträffande såväl ersättning som priser. Därtill har vi en grupp förbund, inom vilka man har mycket stränga och hårda bestämmelser, ja så stränga att man kommer i konflikt med gällande regler, om man erhåller ersättningar eller priser till sådana värden som enligt rikskattenämndens anvisningar nu

inte skulle beskattas. Ofta är också dessa ersättningsbestämmelser reglerade i stadgar för internationella specialförbund.

Jag har velat påpeka dessa förhållanden för att klargöra att denna fråga har flera sidor. Den är kanske inte så lättlost som man frestas att tro vid en mera ytlig kontakt med densamma.

Herr ERIKSSON i Bäckmora (cp) kort genmäle:

Herr talman! Herr Allard gjorde gällande att det egentligen inte skulle vara så stor skillnad mellan utskottsmajoritetens och reservanternas uppfattning. Den skillnaden föreligger i varje fall att utskottsmajoriteten vill ha en utredning som närmare ser över dessa problem, medan reservanterna delvis tycker att det är bra som det är och delvis hoppas på den skrivelse som Riksidrottsförbundet har tillställt riksskattenämnden. Herr Allard hoppas att man därmed skall kunna komma till ett bra resultat, vilket även jag gör.

Jag skulle emellertid tro att riksskattenämndens möjligheter därvidlag är mera begränsade än riksdagens i detta sammanhang. Därför ser vi det såsom ett stöd just för denna skrivelse att riksdagen uttalar sin mening och bifaller utskottets hemställan i detta hänseende. Eftersom herr Allard redan har levererat en skrivelse av samma innebörd som motionen och utskottets hemställan, hade herr Allard lämpligen kunnat tala för utskottet och kanske även röstat för dess förslag. Jag tror att ett gott samspel då skulle ha åstadkommit.

Herr Allard säger att skillnaden bara ligger i vilken väg man väljer. Jag tycker att vi i detta fall kunde ha enats. Han säger också att detta problem har många sidor och visst har det det. Men därför tycker vi det skulle vara befogat med en utredning.

Beskattningen av idrottspriser

Herr ALLARD (s) kort genmäle:

Herr talman! Jag har ansett det riktigt att för riksdagen redovisa att överläggningar pågår i denna fråga och att preciserade förslag har framförts av Riksidrottsförbundet.

Jag vill dessutom framhålla för herr Eriksson i Bäckmora att jag ställer mig mycket tveksam till en utredning där man, som det sagts i utskottsutlåtandet, skall uppmärksamma konfliktsituationen mellan de s. k. amatörreglerna och beskattningsreglerna. Det finns inga entydiga amatörregler. Om en sådan uppmärksamhet skulle leda till att man anpassade beskattningsreglerna efter exempelvis de amatörregler som gäller för vissa idrotter skulle det till och med kunna medföra att man fick skärpta anvisningar, och det önskar väl ingen.

Herr ERIKSSON i Bäckmora (cp) kort genmäle:

Herr talman! Den stora frågan i detta sammanhang anser utskottsmajoriteten vara att vi får en utredning beträffande generösare beskattning av idrottspriserna. Även herr Allard tycks vara inne på den linjen. Därför förvånar det mig att han kan argumentera mot utskottsmajoritetens förslag, när herr Allard i stället borde talat för en utredning.

Herr JOHANSSON i Växjö (cp):

Herr talman! Herr Eriksson i Bäckmora har redan sagt det mesta av vad jag velat framföra. Jag skall därför endast understryka några punkter som jag tycker är väsentliga och som hittills inte berörts i debatten.

Jag är övertygad om att det inte råder någon skillnad i uppfattningen om idrottens stora betydelse för det svenska folket mellan utskottsmajoriteten och reservanterna. Det torde heller inte råda några delade meningar om elitidrottsmännens betydelse som stimulans för idrotten i stort — även för motionsidrotten. Man kan i detta sammanhang inte bortse från den propa-

ganda som våra toppidrottsmän gör för vårt lands good will i internationella sammanhang. Vi behöver elitidrottsmännen, och vi måste se till att vi får sådana även i framtiden.

Mot denna bakgrund synes det mig underligt att utskottet inte har kunnat ena sig om det yrkande som utskottsmajoriteten har framställt. Jag tycker att det är beklagligt.

Herr Engkvist sade bl. a. att de normer som riksskattenämnden utfärdat är till stor nytta för taxeringsmyndigheterna. Vi har dock sett att konfliktsituationer uppstår då taxeringsnämnderna inte vet hur de skall ställa sig. I bevillningsutskottets betänkande står bl. a. att normerna inte är strikt hållna, och i synnerhet är detta fallet vid beskattningen av idrottspriser och de problem som sammanhänger därmed.

Herr Allard känner bättre till idrotten än någon av oss andra här i kammaren och är över huvud taget en klok karl. Herr Allard är emellertid litet ängslig för att resultatet av en utredning skulle komma i konflikt med amatörreglerna. Jag tror inte alls det. Utredningen kommer naturligtvis att se till att amatörreglerna iakttas, så att inte något annat land i världen kan säga att de svenska idrottsmännen är på väg att bryta amatörreglerna och bli professionella.

Vi får också förutsätta att utredningen kommer att ta tid på sig, och det är ingen fara för de idrottsmän som vi skall skicka till olympiaden — till dess blir utredningen inte färdig. Utredningsmännen måste dessutom ha fullt klart för sig att vi inte kan gå utanför det som amatörreglerna ford- rar.

Jag tycker som sagt att det skulle ha varit en heder för reservanterna om de hade ansett sig kunna stödja utskottet. Jag är glad över de förhandlingar mellan Riksidrottsförbundet och riksskat- tenämnden som också herr Allard tala- de om, men det måste vara ett stöd för

Beskattningen av idrottspriser

den svenska idrotten om även Sveriges riksdag uttalar sig positivt i denna sak.

Herr ALLÅRD (s) kort genmäle:

Herr talman! Jag vill först framhålla för herr Eriksson i Bäckmora att jag inte argumenterar emot utskottets uppfattning om önskvärdheten av generösare bestämmelser om beskattning av idrottspriser — det framgår väl av det förslag som Riksidrottsförbundet har lämnat till riksskattenämnden och av att jag är en av förhandlarna.

Vad man kan ha delade meningar om är på vilken väg vi når det bästa resultatet. Jag vidhåller vad jag tidigare har sagt här att man bör hålla de s. k. amatörreglerna utanför när man diskuterar beskattningen av idrottsmännens ersättningar och priser. Drar man in amatörreglerna skulle man kunna komma till den slutsatsen, att idrotten har så hårda lagar beträffande ersättningar och priser att beskattningsreglerna måste skärpas om de skall ansluta sig till amatörreglerna.

Herr EKSTRÖM i Iggesund (s):

Herr talman! Utskottets talesman var mycket angelägen om att framhålla, att det var på grund av centerpartimotioner som bevillningsutskottets lottmajoritet hade tagit ställning i detta ärende.

I mitten av januari ställde jag en enkel fråga till finansministern angående beskattningen av idrottsmännens ersättningar och tävlingspriser. Dagen därpå framställdes en likadan fråga i första kammaren. Sedan gick det ytterligare några dagar, och så väcktes de motioner från centerpartihåll som bevillningsutskottet nu har behandlat. Om det funnes en upphovsrätt i arbetet här i riksdagen, skulle jag kanske kunna tillskriva mig den rätten i denna fråga!

Det är sannerligen inte någon stor skillnad i uppfattning mellan utskottets lottmajoritet och reservanterna, och det synes mig som om man borde ha kun-

nat komma överens, men så har det ju inte blivit.

Jag formulerade min fråga till finansministern så att jag önskade veta, hurvida finansministern var beredd att medverka till att nya överläggningar kom till stånd mellan riksskattenämnden och idrottens organisationer. Jag ansåg att det skulle vara den rätta vägen. Att begära en utredning, kanske rent av en parlamentarisk utredning, i de här frågorna skulle inte gagna saken. De som känner idrotten inifrån genom arbete i idrottens organisationer bör få sätta sig vid förhandlingsbordet för att tillsammans med riksskattenämnden överlägga i dessa spörsmål.

Jag är liksom herr Allard mycket betänksam inför det som utskottet har skrivit om konflikten mellan beskattningsregler och amatörregler. Jag hoppas att jag verkligen har tolkat uttalandet rätt och att man inte menar att en utredning skall syssla med idrottens interna problem eller försöka skilja mellan amatörer, icke-amatörer och professionella. Ett av de stora specialförbunden kommer inom de allra närmaste dagarna att pröva sina regler och förhållanden i detta avseende. Som herr Allard redan har sagt är de nuvarande bestämmelserna mycket skiftande.

När Riksidrottsförbundet för jämnet en månad sedan i en skrivelse har specificerat sina önskemål, anser jag att syftet med den fråga, som jag den 17 januari ställde till finansministern, har blivit tillgodosett, och det föranleder att jag kan yrka bifall till reservationen.

Herr JOHANSSON i Växjö (cp) kort genmäle:

Herr talman! Herr Ekström i Iggesund och jag skall väl inte kivas om vem som var först med att ta upp det här spörsmålet i riksdagen. Herr Ekström säger att det var han och att min motion kom i efterhand. Den saken har väl i och för sig ingen betydelse, men

Beskattningen av idrottspriser

jag kan med rent samvete säga att jag funderade på det här problemet under juldagarna där hemma och hade motionen klar innan herr Ekström framställde sin fråga.

Jag hoppas emellertid att herr Ekström med sin fråga syftade på just de problem som vi vill att en utredning skall ta upp. Därför borde det inte vara så svårt för herr Ekström att följa utskottet i dag. Jag hoppas att han har talat med så många av sina kamrater, att förslaget kan segra i kammaren.

Herr ERIKSSON i Bäckmora (cp) kort genmäle:

Herr talman! Det är riktigt att herr Ekström under denna riksdag själv har ställt en enkel fråga till finansministern i samma ärende som motionen behandlar. Finansministern utlovade inte i svaret någon som helst ändring utan hänvisade bara till möjligheterna att åstadkomma rättelser inom ramen för gällande bestämmelser. Det förvånar mig litet att herr Ekströms heta önskan i januari att få en rättvisare beskattning har svalnat så mycket i mars att han inte ens anser sig kunna rösta på en motion som tar upp precis samma ärende, när läget ändå är helt oförändrat sedan han framställde sin fråga till finansministern.

Jag skall inte lägga mig i diskussionen mellan herr Ekström och herr Johansson om vem som var först. Jag vill bara påminna om att en centerpartist i första kammaren, herr Svanström, samma dag ställde en fråga till finansministern i samma ärende.

Herr Ekström säger att parterna borde få sätta sig vid ett bord och lugnt resonera om saken. Det tycker jag också, men sådana resonemang hindras väl inte av att en utredning arbetar samtidigt.

När både herr Allard och herr Ekström talar om att en utredning skulle kunna leda till en skärpning av bestämmelserna tycker jag att de hemfal-

ler åt demagogi. Inte kan en utredning leda till en *skärpning*, om riksdagen uttalar att man vill ha en generösare beskattning! Det argumentet håller inte.

Herr EKSTRÖM i Iggesund (s) kort genmäle:

Herr talman! Jag vet inte varifrån herr Eriksson i Bäckmora har fått uppfattningen att det skulle kunna bli en skärpning av bestämmelserna.

Den som känner idrottens organisationer måste nog hålla på att reservanternas linje är den bästa. Reservanternas föreslår ju att motionerna skall anses besvarade.

Jag förstår att herr Johansson i Växjö ägnar sig åt en hel del saker redan innan riksdagen börjar, och jag tror honom att han tänkte på den här frågan under juldagarna, men det är beaktande att motionen inte väcktes förrän ungefär en vecka efter det att ärendet hade blivit föremål för uppmärksamhet både här i riksdagen och i pressen.

Herr JOHANSSON i Växjö (cp) kort genmäle:

Herr talman! Vi skall väl inte kivas här om detta. Vad idrottsfolket över huvud taget vill ha är en ändring av den nuvarande ordningen på detta område. Sedan spelar det ingen roll vem som först tog upp denna fråga.

Jag vill som ytterligare förklaring till herr Ekström i Iggesund säga, att jag visste att han skulle få svar på sin interpellation. Jag tänkte att ytterligare saker skulle kunna nämnas i det sammanhanget, som jag skulle kunna beakta i min motion, och därför väntade jag med att väcka motionen. Vi har liksom samarbetat på detta sätt. Då är det ingen mening att kivas om detta. Vad som är det väsentliga är att det blir en ändring på detta område till förmån för den svenska idrotten. Det är det vi vill, herr Ekström.

Beskattningen av idrottspriser

Fru NETTELBRANDT (fp):

Herr talman! Jag hade faktiskt för avsikt att helt avstå från att säga någonting här, eftersom herr Eriksson i Bäckmora så fylligt och så klokt talade för den enligt min mening enda riktiga linjen här, nämligen utskottets. Men det var ett par uttalanden, bl. a. av herr Allard, som gjorde att jag inte kunde underlåta att i alla fall i denna fråga säga ett par ord.

Herr Allard säger att man faktiskt är överens om att det inte är riktigt bra som det är nu beträffande beskattningen av idrottspriser. Ja, det är ju det som är det kuriösa i detta fall, att man med reservanternas motivering skulle kunna komma fram till utskottets ställningstagande. Reservanterna talar också om hur otillfredsställande förhållandena är på denna punkt. Det är då egendomligt att inte slutledningen blivit densamma som utskottsmajoritetens.

När herr Allard sedan säger att man, om det blir en sådan utredning, rent av skulle kunna befara skärpta anvisningar, så har jag mycket svårt att hänga med. Man kan väl ändå inte med ett uttalande från riksdagen i överensstämmelse med utskottets linje, vari man just skulle peka på behovet av generösare linjer, tänka sig, att detta skulle resultera i anvisningar som innebar *skärpta* bestämmelser! Det skulle innebära ett desavouering av riksdagen som i varje fall inte riksskattenämnden skulle ha rätt att göra.

Jag tycker nog också man kan tillägga att det ändå inte kan bli så, att reglerna på vårt skatteområde fixeras mellan enskilda organisationer och riksskattenämnden utan att riksdagen har vetskap om vad som sker. Det är väl rimligt att riksdagen får ange tonen i de anvisningar som skall utfärdas. Jag tror att de överläggningar som äger rum i denna fråga mellan Riksidrottsförbundet och riksskattenämnden kan vara ett mycket bra underlag för den utredning som utskottsmajoriteten begär.

Det förhåller sig dessutom inte så, som herr Allard sade, om jag uppfattade honom riktigt, att det är fråga om en anslutning till amatörbestämmelserna, utan man har från utskottsmajoritetens sida pekat på den konflikt som här kan uppstå mellan amatörreglerna och de skattemässiga reglerna. Det är väl otvetydigt att den frågan behöver beaktas.

Upphovsrättsliga problem är i detta land mer än i många andra länder verkliga problem. Det har ju också visat sig här i dag, att ett sådant problem har föranlett en liten debatt för sig själv inom ramen för debatten om huvudfrågan i detta ärende. Det har nämligen blivit en debatt här om vem som har upphovsrätten i detta fall. Jag skulle gärna vilja lugna både herrar centerpartister och herrar socialdemokrater på denna punkt med att påpeka att det kanske inte är så viktigt att tala om månader och dagar under år 1967 i detta sammanhang. Vad beträffar upphovsrätten härvidlag så tog min partikamrat folkpartisten herr Tobé redan 1963 upp denna fråga i en interpellation till finansminister Sträng. Därmed kanske den upphovsrättsliga frågan kan vara avklarad för dagen.

Herr EKSTRÖM i Iggesund (s) kort genmäle:

Herr talman! Det är riktigt som fru Nettelbrandt säger att det 1963 framställdes tre interpellationer i detta ärende och att en av interpellanterna var herr Tobé. Såvitt jag vet har emellertid frågan inte varit föremål för någon behandling från den tidpunkt då riksskattenämnden utfärdade sina nu gällande anvisningar av den 13 februari 1964 fram till den 17 januari 1967 när jag ställde min enkla fråga, och det är ju dessa riksskattenämndens anvisningar som vi här diskuterar.

Fru NETTELBRANDT (fp) kort genmäle:

Herr talman! Vid varje tillfälle man tar upp en fråga som behandlats flera

Beskattningen av idrottspriser

gänger tidigare, brukar herr Ekströms partivänner vara mycket noga med att påpeka detta. I fortsättningen skall jag emellertid be att få anlita herr Ekström i Iggesund som referens när vi återkommer med krav som inte blivit tillgodosedda.

Herr **LOTHIGIUS** (h):

Herr talman! Jag skall inte diskutera upphovsrätten då det gäller denna fråga, ty jag anser att den är oväsentlig i detta sammanhang. Viktigast är ändå att frågan rent allmänt tas upp, vem som gör det spelar mindre roll. Jag tror att vi hade sluppit en del av den här arga diskussionen, om utskottet hade remitterat motionen till Riksidrottsförbundet och därifrån fått en klagöranande syn på hela problemet.

Herr Johanssons i Växjö påpekande att idrotten spelar en stor roll i det internationella samarbetet är både riktigt och nödvändigt. Man kommer inte ifrån att stjärnidrotten är betydelsefull och att en stimulering av aktiviteten på detta område måste befrämja vårt lands PR och kontakterna med andra länder. Att vara stjärnidrottsman är emellertid i dag både påkostande och förenat med många uppoffringar. Det gäller därför enligt min mening att vara generös vid den nödvändiga bedömningen av beskattning av idrottspriser. Nog vore det bäst om man kunde uppnå internationell likformighet när det gäller dessa frågor, men det är naturligtvis omöjligt på grund av de skilda beskattningssystemen i olika länder. I Norden borde vi emellertid kunna samarbeta för att åstadkomma likformiga regler.

I princip är det väl ingen större skillnad mellan utskottets och reservanternas skrivning. Frågan har emellertid orsakat aktivitet här i riksdagen och jag tycker inte det skadar att gå till botten och utreda saken.

Herr talman! Jag ber att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr **KRISTENSON** (s):

Herr talman! Här har upphovsrätten diskuterats och jag vill gärna erkänna att man från såväl mitt partis sida som från centerns och från fru Nettelbrandts partis sida försöker göra partipolitik av frågan om beskattningen av idrottspriser. Så borde det inte vara.

Både utskottsmajoriteten och reservanterna är nog ganska överens om att gällande anvisningar medfört en enhetligare beskattning än tidigare. Jag tror också att dessa anvisningar är relativt gynnsamma för dem som mottar idrottspriser. Av finansministerns uttalande framgår såsom man kan läsa i reservationen — att anvisningarna från riksskattenämnden inte är bindande för de lokala taxeringsmyndigheterna. Dessa har mycket fria händer då det gäller att beskatta idrottspriser.

När frågan behandlades i bevillningsutskottets andra avdelning var man där från första början helt överens, men när den kom tillbaka till utskottet i plenum, lämnades helt plötsligt en borgerlig reservation, möjligen med tanke på utsikterna att därigenom uppnå en viss politisk framgång.

Vi var nog i bevillningsutskottets andra avdelning rädda för att en stor publicitet kring en eventuell utredning kunde komma att leda till att mängder av idrottsmän finge en hårdare beskattning än de för närvarande har. Ty det är ju inte särskilt troligt att en toppidrottsman, som åker land och rike runt och gör god PR — som herr Johansson i Växjö sade — för vårt land, kan leva på några blygsamma dagtraktamenten, utan det måste nog lämnas även andra, kontanta ersättningar. Idrottsmannens hustru kan väl inte gå in i en affär och säga, att hon vill ha gratis livsmedel till sig och sina barn, därför att hennes man är ute och reser.

Jag kan därför inte komma ifrån att den utredning som utskottet förordat också bör ta reda på vilka belopp som utgår till den enskilde idrotts-

Beskattningen av idrottspriser

mannen både i form av priser och ersättning för förlorad arbetsförtjänst vid träning och tävlingar. Det finns exempelvis idrottsmän som av sina klubbar får fria studier till ingenjörsexamen eller ekonomexamen. Även sådana ting måste väl beaktas av en utredning.

Vi är väl alla mycket intresserade av ishockey — det kommer säkert att visa sig i morgon då VM börjar — och när vi läser tidningarnas idrottssidor ser vi att en idrottsklubb som övertar en ishockeyspelare från en annan klubb kan få betala övergångsersättningar på 50 000, 60 000 eller 70 000 kronor. Är det så alldeles säkert att den enskilde spelaren inte får någon del av de stora summor som i dag ändå är i omlopp inom den svenska idrotten? Även detta förhållande måste väl en utredning studera.

I dessa frågor sker det ju ett samråd med Riksidrottsförbundet, och jag tror att herr Allard har gett uttryck för en riktig uppfattning, när han säger att Riksidrottsförbundet inte är intresserat av en ingående utredning. Varför så är fallet får väl Riksidrottsförbundets representanter själva redogöra för — det kan de ju göra offentligt i annat sammanhang.

Herr Johansson i Växjö och andra framhåller att toppidrottsmännen gör mycket god PR för vårt land — det är alldeles riktigt — och därför borde beskattas på ett generösare sätt. Men det finns många andra som gör en god PR för vårt land. För några år sedan reste Arne Geijer och Bertil Kugelberg till England, Amerika och andra länder och berättade om hur bra parterna på den svenska arbetsmarknaden kom överens. Deras resa fick stor publicitet och de gjorde god PR för Sverige. Skall dessa herrar också beskattas efter andra regler än vad som gäller för inkomsttagare i allmänhet?

Jag tror att det är mycket farligt att ge sig in på en sådan väg. Framför allt gäller detta den mening som utskottet

ställt sig bakom, nämligen att man, för att idrottsmännen inte skall komma i konflikt med amatörreglerna, bör ha andra beskattningsregler för dem. Skall de stadgar och regler, som gäller i den idrottsförening jag tillhör, vara bestämmande för hur jag skall beskattas enligt den svenska skattelagstiftningen? Vi har mängder av föreningar av olika slag. Om deras stadgar föreskriver att en medlem av en viss anledning skall uteslutas, så bör väl dessa förhållanden regleras genom lagstiftning.

Jag anser alltså att det är en farlig väg som utskottet slagit in på.

Med det anförda, herr talman, ber jag att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr ERIKSSON i Bäckmora (cp):

Herr talman! Jag hade inte tänkt ta till orda mer i denna fråga, men jag måste få rätta herr Kristenson på en punkt. Han sade att vi hade varit överens i andra avdelningen men att det vid utskottets plenum avgavs en borgerlig reservation. Herr Kristenson! Förhållandet är ju det att det avgavs en socialdemokratisk reservation. Det är alltså herr Kristenson och hans partivänner som är reservanter.

Herr Kristenson kom också med påståendet att om riksdagen skulle uttala sig för en utredning, så skulle mängder av idrottsmän beskattas hårdare. I så fall har herr Kristenson förmodligen inte läst vad utskottsmajoriteten säger; vi vill nämligen att riksdagen skall skriva till Kungl. Maj:t och beställa en utredning i syfte att åstadkomma generösare beskattning av idrottspriser. Hur detta skall kunna leda till en hårdare beskattning kan jag verkligen inte förstå.

Herr KRISTENSON (s):

Herr talman! Jag vill rätta ett fel i mitt förra anförande. Jag slutade med att yrka bifall till utskottets hemställan,

Avskrivningsunderlaget för skogsvägar, m. m.

men det var naturligtvis min mening att yrka bifall till reservationen.

Det är väl så, herr Eriksson, att både utskottsmajoriteten och reservanterna är ense om att de nuvarande reglerna för beskattning av idrottsmännens priser är generösa.

Härmed var överläggningen slutad.

Herr talmannen gav propositioner dels på bifall till utskottets hemställan, dels ock på bifall till reservationen; och fann herr talmannen den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Herr Engkvist begärde emellertid votering, i anledning varav efter given varsel följande voteringsproposition upplästes och godkändes:

Den, som vill, att kammaren bifaller bevillningsutskottets hemställan i utskottets betänkande nr 9, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren bifallit reservationen av herr John Ericsson m. fl.

Sedan kammarens ledamöter härefter tagit sina platser och voteringspropositionen blivit ännu en gång uppläst, verkställdes omröstning genom upprensning. Herr talmannen tillkännagav, att han funne tvekan kunna råda angående omröstningens resultat, varför votering medelst omröstningsapparat verkställdes. Därvid avgavs 92 ja och 95 nej, varjämte 2 av kammarens ledamöter förklarade sig avstå från att rösta.

Kammaren hade alltså bifallit reservationen av herr John Ericsson m. fl.

§ 6

Avskrivningsunderlaget för skogsvägar, m. m.

Föredrogs bevillningsutskottets betänkande nr 11, i anledning av väckta motioner angående avskrivningsunderlaget för skogsvägar, m. m.

Sedan utskottets hemställan föredragits yttrade:

Herr NILSSON i Bästekille (h):

Herr talman! I förevarande betänkande har bevillningsutskottet rationaliserat sitt arbete, så att utskottet där behandlar inte mindre än fyra motionspar. Jag har ingen anmärkning mot detta; det kan vara klokt att förfara så ibland. Däremot har jag vissa anmärkningar att göra mot vad utskottet skrivit och hemställt.

Först skall jag uppehålla mig litet vid de motioner i vilka kräves en utredning rörande avdragsrätt för kostnad för nyanlagd skogsplantering. Där meddelar utskottet att den arbetande skogsskattekommittén under innevarande år väntas bli klar med sitt arbete. Utskottet har ansett att man skall vänta på detta och avstyrker därför motionerna. Jag hoppas bara att utskottets förmodan att utredningen skall bli färdig i år kommer att infrias och att vi inte härvidlag får som så många gånger tidigare uppleva en missräkning.

Beträffande motionerna I:328 och II:417 skall jag be att få säga litet mera. Det är inte första gången vi behandlar de frågor som det där gäller. I fjol höll jag här i kammaren ett längre anförande, i tron att därmed kunna underlätta för utskottet att i år inta en mera förnuftig ståndpunkt. Det var tydligen en fåfäng förhoppning. Det förefaller mig som om utskottets argumentering är något av de obotfärdigas förhinder. Utskottet skriver att det inte går att göra någonting åt den sak som motionärerna påtalat, och utskottet radar upp olika problem och framhåller att man inte kan se hur dessa skall kunna lösas. Det förhåller sig helt anorlunda med täckdikningsavdragen och avdragen för skogsvägarna, påpekar utskottet. Jag tror emellertid att dessa svårigheter bara finns i utskottets betänkande. Det bör inte vara så

Avskrivningsunderlaget för skogsvägar, m. m.

märkvärdigt att ändra en bestämmelse så, att en fruktodlare som rationaliserar sin odling får göra avdrag för kostnaderna. Märkvärdigare är det inte — och de kostnaderna kan vem som helst räkna ut. Man behöver inte ha varit taxeringsman i 20 år för att förstå detta. Det går bra bara man vill — den saken är obestridlig.

Som bekant sker i dag rationaliseringar på alla områden: inom jordbruket, inom industrin och inom fruktodlingen — ja, i detta fall även när det gäller utskottets eget arbete. EEC-marknaden rycker oss allt närmare oavsett vad man säger om att det dröjer. Vi vet mycket väl att man inom EEC har hunnit långt med rationaliseringen även på detta område. Om vi inte följer med vår tid här i landet, kommer vi ohjälpligt att så småningom slås ut i konkurrensen från EEC-länderna. Därför har fruktodlarna gått in för att med egna krafter och medel göra så mycket man någonsin kan för att i tid rationalisera odlingarna.

Alla som har någon aning om fruktodlingens problem vet att man tidigare använde helt andra grundstammar och planteringsavstånd än nu. — Förhållandena i dag liknar inte alls det som tidigare har varit. En fruktodlare i dag kan inte fortsätta med de gamla frukt-sorterna och det underlag som tidigare funnits, utan han måste skaffa träd med svagare grundstammar, om han vill nå bättre resultat. Ingen har möjlighet att nu betala 7 à 8 kronor i timmen till en man som på en stege med sex meters höjd arbetar med att plocka frukt. Vi måste få fram trädsorter som inte växer så mycket i höjden utan som bara blir två à två och en halv meter höga. Då kan man i stort sett ta ned frukten från träden utan att klättra på stegar. Det underlättar plockningen och medför även att man kan plocka mer per individ. Därigenom minskas kostnaderna, och det sker en mycket god rationalisering. Men om en fruktodlare

alltså skall dra upp de gamla träden, och sätta nya igen, så betyder det rätt stora utgifter för honom.

Utskottet har skrivit en hel del om saken, men anser att det är svårt att utforma avdragsregler på grund av ojämnheten i avkastningen. Men det står väl klart för var och en, att om man inte har inkomst ett år, kan man inte göra avskrivning. Om jag deklarerar enligt kontantprincipen, måste jag också ha inkomst för att kunna yrka avdrag. Jag tycker att detta skulle vara relativt lätt att inse.

Hur är det på jordbrukets område? Ingen här i kammaren, är väl okunnig om att man kan låta betesvallar ligga kvar under 20 år, varefter man plöjer upp dem och besår dem på nytt med säd. Det har inte satts i fråga att jordbrukarna skulle vägras avdrag för detta utsäde. Det anses nyttigt att någon gång vända jorden och tillföra den nya gödnings- och grundämnen, och på det sättet uppnå bättre resultat. Det är samma sak här. Vi fruktodlare får, som jag tidigare sagt, avdrag om vi påtar ned det nya trädet i samma hål där det gamla fruktträdet stod. Så gör man emellertid inte, utan man ändrar avståndet från 5×5 meter till 5×3 meter. Därtill kommer en annan väsentlig sak. Om jag förfogar över så mycket jord att jag kan låta en viss bit ligga i träda, är detta till fördel ur alla synpunkter. Man kan under tiden få bukt med virus och parasiter.

Det är med djupt beklagande jag konstaterar att utskottet fortfarande inte har fattat situationen och inte vill hjälpa till, så att fruktodlare kan stå emot den konkurrens som förr eller senare — och troligen rätt snart — kommer från EEC-marknaden. Under sådana omständigheter hade jag väntat mig ett annat utlåtande, men jag får väl upprepa mitt erbjudande från i fjol. Om utskottets ledamöter ännu inte fattat tillräckligt av situationen, skall jag stå till förfogande privat med upp-

Villabeskattningen m. m.

lysningar, utan någon som helst kostnad för vederbörande.

Herr BRANDT (s):

Herr talman! Får jag bara påpeka att vi inte i utskottet — och utlåtandet är ju enhälligt — sagt något om att frågan inte går att lösa. Med hänsyn till att företagsskatteutredningen nu framlägger sitt betänkande har vi bara ansett att man bör avvakta detta betänkande.

Herr NILSSON i Bästekille (h):

Herr talman! Till herr Brandt vill jag säga att jag så många gånger har fått svaret att vi skall vänta och se, att nu vill jag inte göra det längre. Frågan i sig själv är inte så märkvärdig, att den inte går att lösa. Vi behöver inte vänta på vare sig företagsskatteutredningen eller någon annan utredning, utan vi kan fatta ett beslut utan vidare om vi vill. Men vill man inte det, kan man alltid hänvisa till utredningen, så har man klarat sig den här gången också.

Efter härmed slutad överläggning biföll kammaren utskottets hemställan.

§ 7

Villabeskattningen m. m.

Föredrogs bevillningsutskottets betänkande nr 12, i anledning av väckta motioner angående villabeskattningen m. m.

Sedan utskottets hemställan föredragits yttrade:

Herr NYSTRÖM (s):

Herr talman! I bevillningsutskottets betänkande nr 12 behandlas förutom motioner angående ändrade regler för villabeskattningen även motionsparet I: 330 och II: 419. I dessa motioner hemställas att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte begära att åtgärder vidtages att snarast införa en särskild beskattning av fritidshus i syfte att ge

de berörda kommunerna en inkomsthöjning som vi motionärer anser vara väl motiverad.

Utskottet har bestått motionerna en — som man brukar säga — välvillig skrivning, och detta är givetvis vi motionärer tacksamma för. Det heter i utskottets betänkande att för åtskilliga utpräglade fritidskommuner torde de skatteintäkter, som dessa kommuner erhåller genom fastighetsskatten och de inkomster som direkt eller indirekt kan erhållas från sommargäster, vara otillräckliga i förhållande till de ökade kostnader av skilda slag som sommarstugebebyggelse medför. I denna utskottets uppfattning instämmer jag helt. Men låt mig med några ord belysa de problem som vid fritidsbebyggelse uppstår för de s. k. värdkommunerna.

Fritidsbebyggelsen medför en hel del kostnader för kommunerna. Vi behöver bara gå till Stockholms län och dess skärgårdskommuner för att finna ett i allmänhet svagt och vikande befolkningsunderlag. En befolkningsminskning på över 20 procent har ägt rum i en del av dessa skärgårdskommuner under den senaste tioårsperioden. Genom att länets skärgård alltmer får funktionen som fritids- och sommarbostadsområde för en växande del av Storstockholm ökas befolkningen i dessa skärgårdskommuner mångdubbelt under sommaren — en tio- eller tjugodubbling av en sådan kommuns befolkning under sommarmånaderna är inte något ovanligt.

Naturligtvis tillför dessa sommargäster och besökande kommunerna en del inkomster genom att den bofasta befolkningen får möjlighet till försäljning av vissa produkter och genom att vissa nya arbetstillfällen uppkommer; det kan gälla uthyrning av rum, utförande av transporter o. s. v. För kommunerna är emellertid de skatteinkomster som direkt eller indirekt erhålles från fritidsbebyggarna otillräckliga i förhållande till de ökade kostnader som fritidsbe-

Villabeskattningen m. m.

byggelsen medför. Jag nämner endast kostnaderna för olika kommunala organ och funktioner såsom byggnadsnämnd med byggnadsinspektörer, hälsovårdsmyndigheter och brandväsende. Dessa organ måste vara dimensionerade för att motsvara de stora krav en fritidsbebyggelse för med sig. Planeringen för att säkra tillgången på dricksvatten och anordningar för avlopp, förvaring av sopor och avfall och över huvud taget tryggheten av tillfredsställande sanitära förhållanden medför både organisatoriska och ekonomiska problem för dessa kommuner. Jag vill för att ange problemets storleksordning anföra ett exempel från en typisk trakt med stor fritidsbebyggelse, nämligen min egen hemtrakt uppe i Roslagen.

Fyra landskommuner bildar tillsammans med Norrtälje stad ett kommunblock. Inom dessa kommuner — vilka inom parentes sagt är s. k. avfolkningskommuner — bor 8 000 personer. Blidö kommun med sina 848 invånare hade den 1 januari 1967 cirka 3 000 fritidsstugor, Frötuna kommun med en bofast befolkning av 1 585 personer hade inom sina gränser 3 400 fritidsstugor, Lyhundra kommun med 3 655 invånare hade 2 000 stugor och Roslags-Länna kommun med ett invånarantal av 1 875 över 2 900 fritidshus. Sammanlagt hade således dessa fyra kommuner den 1 januari i år knappt 8 000 invånare men inte mindre än 11 300 fritidshus. Antar man att i varje stuga bor i genomsnitt fyra familjemedlemmar, kommer den sommarboende befolkningen att uppgå till 45 000 personer, gäster till sommarstugeägarna inte medräknade.

Enligt sina översiktsplaner beräknar dessa kommuner att till år 1975 få ett ytterligare tillskott av ungefär 10 000 fritidsstugor för att år 1980 ha i runt tal 30 000 sommarstugor. Räknar man som förut med fyra personer i varje sommarstuga, blir det fråga om inte mindre än 120 000 fritidsboende personer mot en bofast befolkning som vid

den tidpunkten med all säkerhet inte uppgår ens till de 8 000 invånare som kommunerna har i dag.

Det är ganska naturligt att detta kommer att medföra mycket stora växande problem för dessa kommuner, med de kommunala investeringar som otvivelaktigt måste göras om kommunerna över huvud taget skall kunna bereda sin fritidsbefolkning en någorlunda hygglig service. Med tanke härpå har vi motionärer velat aktualisera frågan om åtgärder för införande av en kommunal beskattning av fritidshus, i huvudsaklig överensstämmelse med fritidsberedningens betänkande Fritidslivet i Sverige, del 2, och de av länsstyrelsen i Stockholms län föreslagna riktlinjerna. Fritidsutredningens betänkande innehåller som bekant bl. a. ett förslag om att en kommun skall äga rätt att utta en årlig avgift på fritidsbebyggelse med högst 200 kronor, givetvis under förutsättning att denna avgift kommer de fritidsboende till gagn genom ökad service från kommunens sida.

Bevillningsutskottet har i sitt betänkande understrukit motionärernas uppfattning att det är angeläget att kommunerna får ersättning för sina kostnader för fritidsbebyggelsen, och utskottet förutsätter också att Kungl. Maj:t ägnar denna fråga särskild uppmärksamhet.

Herr talman! Med hänsyn till detta utskottets mycket positiva yttrande har jag i dag inte något annat yrkande än om bifall till utskottets hemställan under punkten 2. Jag vill dock uttala den förhoppningen att denna för fritidskommunerna ytterst angelägna fråga med det snaraste skall kunna lösas på ett tillfredsställande sätt.

Herr ANDERSSON i Essvik (s):

Herr talman! Jag kan i huvudsak instämma i vad herr Nyström här anfört. Utskottet har, såsom framgår av skrivningen, gått honom till mötes så långt

det varit möjligt utan att i egentlig mening tillstyrka motionsyrkandet. Utskottet förutsätter ju att »Kungl. Maj:t ägnar frågan särskild uppmärksamhet».

Även jag är bosatt i en kommun vars struktur gör den attraktiv för fritidsbebyggelse. Vi har 3 000—4 000 fritidsvillor, och jag kan vitsorda herr Nyströms uppgift att sådan fritidsbebyggelse inte är någon lysande affär för kommunen.

Vad jag ser som ett av problemen med en särskild beskattning är den omständigheten att det bor två kategorier av människor i dessa fritidsvillor: dels sådana som är mantalsskrivna i kommunen — och dem vill man inte gärna ta ut någon särskild avgift av — dels de s. k. utborna. Det är denna mycket svåra komplikation som gör att jag inte anser mig kunna yrka bifall till motionen, utan nöjer mig med den skrivning som utskottet här presenterar.

Herr talman! Jag yrkar bifall till utskottets hemställan.

Herr NYSTRÖM (s):

Herr talman! Jag vill tillägga att få sommarstugeägare är mantalsskrivna inom de kommuner i Roslagen där deras sommarstugor är belägna. Till 99 procent får vi ta emot andra kommuners medlemmar, och vi anser att man därför måste göra något åt frågan om en särskild beskattning.

Jag förklarar mig emellertid nu nöjd med utskottets skrivning.

Efter härmed slutad överläggning biföll kammaren utskottets hemställan.

§ 8

Föredrogs bevillningsutskottets betänkande nr 15, i anledning av väckt motion om befrielse för handikappade från bilskatt.

Utskottets hemställan bifölls.

§ 9

Ändring i beskattningen i syfte att främja mindre företags utveckling

Föredrogs bevillningsutskottets betänkande nr 16, i anledning av väckt motion om ändring i beskattningen i syfte att främja mindre företags utveckling.

I en inom riksdagen väckt, till bevillningsutskottet hänvisad motion, II: 711, av herrar *Johansson* i Skärstad och *Börjesson* i Falköping hade hemställts, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t anhölle om översyn och förslag rörande ändringar i beskattningsreglerna i syfte att främja de mindre företagens konsolidering, självfinansiering och utveckling.

Utskottet hemställde,

att motionen II: 711 av herrar *Johansson* i Skärstad och *Börjesson* i Falköping om ändring i beskattningen i syfte att främja mindre företags utveckling icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Reservation hade avgivits av herrar *Yngve Nilsson*, *Gösta Jacobsson*, *Lundström*, *Erik Filip Petersson*, *Sundin*, *Magnusson* i Borås, *Gustafson* i Göteborg, *Vigelsbo*, *Eriksson* i Bäckmora och *Enskog*, vilka ansett att utskottet bort hemställa,

att riksdagen, med bifall till motionen II: 711 av herrar *Johansson* i Skärstad och *Börjesson* i Falköping, måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t an hålla om översyn och förslag rörande ändringar i beskattningsreglerna i syfte att främja de mindre företagens konsolidering, självfinansiering och utveckling.

Utskottets hemställan föredrogs; och anförde därvid:

Herr VIGELSBO (cp):

Herr talman! Föreliggande utskotts-
betänkande är föranlett av motion nr 711 i denna kammare, i vilken hemställes att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t anhåller om översyn och förslag rörande ändringar i beskattningsreglerna i syfte att främja de

Ändring i beskattningen i syfte att främja mindre företags utveckling

mindre företagens konsolidering, självfinansiering och utveckling.

Med hänsyn till den utförliga motivering som föreligger dels i denna motion, dels i den till utskottets betänkande fogade reservationen ber jag, herr talman, att få yrka bifall till reservationen av herr Yngve Nilsson m. fl.

Herr ENSKOG (fp):

Herr talman! Frågan om enskilda företagens möjligheter att konsolidera sina företag är av vital betydelse såväl för de enskilda företagarna som för deras anställda. Dessa företagens möjligheter till självfinansiering och investeringar är i regel sämre än dem som står företag drivna av juridiska personer till buds. De sistnämnda kan exempelvis göra avsättningar till investeringsfonder, vilket enskilda företagare inte kan göra. De har därför under goda åringa möjligheter att göra skattefria avsättningar på liknande villkor. Detta liksom vissa andra problem om ändringar i skattereglerna i syfte att främja de mindre företagens konsolidering, självfinansiering och utveckling bör därför utredas, vilket vi också har skrivit i den reservation som är fogad till betänkandet.

Herr talman! Jag vill kort och gott yrka bifall till reservationen vid utskottets betänkande.

Herr MAGNUSSON i Borås (h):

Herr talman! Det är riktigt att de företag som drivs som enskilda firmor har i vissa fall sämre avskrivningsmöjligheter än aktiebolag och ekonomiska föreningar. Detta är någonting som sedan länge har påpekats. Vi på högerhåll har också anslutit oss till denna reservation, där man mera allmänt tar upp detta resonemang. Jag vill emellertid hänvisa till alla de konkreta förslag som vi har framlagt i detta ärende.

Vad som för det första är angeläget för en enskild företagare är att skatte- skalorna uppvisar en mindre häftig pro-

gressivitet. Det andra är att man får till stånd vissa former av självfinansieringsfonder och rätt att även utnyttja kapitalavdraget när en jordbrukare eller företagare har bundit sitt kapital och inte kan använda det på samma sätt som den som har sina pengar innestående i bank eller placerade i aktier eller andra värdehandlingar.

Det är också nödvändigt att möjligheterna till avskrivning på varulager, maskiner och inventarier förbättras. Vi bör med andra ord få ett system som innebär att även det enskilda näringslivet kan göra avskrivningar på återanskaffningsvärdet.

Det finns många sådana synpunkter som statsmakterna har anledning att beakta, och därför ber jag att få yrka bifall till reservationen.

I detta anförande instämde herr Söderström (h).

Herr BRANDT (s):

Herr talman! Inom utskottet råder inga delade meningar om de mindre företagens betydelse för svenskt näringsliv. För min del tror jag att dessa företag kommer att behövas även i fortsättningen trots den strukturrationalisering med sammanslagningar av företag till allt större enheter som nu pågår. Jag förstår därför strävandena för att ge dessa företag möjlighet att konsolidera sin ställning, vilket är vad motionärerna syftar till.

När man säger att de mindre företagen har en sämre ställning än aktiebolag och ekonomiska föreningar, är det dock en sanning med modifikation. Alldeles klart är det inte att det förhåller sig så. Som de ärade ledamöterna kan se på s. 3 i betänkandet påpekar utskottet att gift fysisk person med omkring 90 000 kronor i beskattningsbar inkomst får en statlig inkomstskatt som ungefär motsvarar bolagsskatt, d. v. s. 40 procent. En sådan inkomstnivå uppnådde enligt inkomststatistiken för

Ändring i beskattningen i syfte att främja mindre företags utveckling

taxeringsåret 1965 endast en halv procent av de fysiska personer som var enskilda rörelseidkare. Den skattelagstiftning som finns är således inte alltid till nackdel för dessa om man jämför dem med bolag och ekonomiska föreningar. De små företagen har dessutom — bortsett från rätten till investeringsfonder — framför allt rätt att skriva ned varulager till 40 procent samt rätt till avskrivningar omedelbart på maskiner, inventarier och byggnader. På det sättet finns alltså möjligheter till konsolidering i skälighets omfattning.

Motionärerna åberopar att de små företagen inte har rätt att göra avsättningar till pensionsstiftelse för huvuddelägare i familjeföretag. Utskottsmajoriteten har då erinrat om att pensionsstiftelseutredningen i sitt betänkande 1965 — som nu ligger hos regeringen — föreslår rätt för familjebolag att i en särskild skuldpost i balansräkningen redovisa medel för att trygga pension åt huvuddelägare enligt en allmän pensionsplan. Familjebolagen skall också få rätt att avsätta realmedel till pensionsstiftelse för att trygga pension till huvuddelägare. Detta förslag innebär alltså väsentliga förändringar beträffande just detta problem. Enligt vad utskottet erfarit kan man inom kort vänta en proposition på grundval av detta förslag.

Med hänsyn härtill och till att företagsskatteutredningen förmodligen också kommer att beakta dessa problem avstyrker alltså utskottsmajoriteten motionärernas förslag, och jag ber att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr VIGELSBO (cp):

Herr talman! Herr Brandt har medgivit att småföretagen har en missgynnad ställning. Det är förvånansvärt att man tycks hylla åsikten att enbart de stora företagen skall ha förmåner för att kunna utvecklas vidare. Om jag inte är alldeles fel underrättad har emeller-

tid de stora företag, som vi har i dag, utvecklats från ursprungligen mycket små enheter. Skulle det inte kunna tänkas, herr Brandt, att det även i dag finns sådana små enheter, som man kanske inte har någon större högakting för i dag men som i framtiden kan utvecklas till mycket stora företag, under förutsättning att de får en likvärdig ställning i fråga om fondavsättning och annat?

Jag menar att man inte får hysa ringaktning för de små företagen. De stora företag vi har i dag, t. ex. ASEA, har en gång varit mycket små företag, och de småföretag vi nu har kan också bli stora under förutsättning att de får arbeta under likvärdiga förutsättningar.

Herr MAGNUSSON i Borås (h):

Herr talman! Jag vill gärna bekräfta vad herr Brandt sade, att det skall bli en ändring vad gäller rätten för huvuddelägare i familjeföretag att göra avsättning för sin pensionering. En utredning blev färdig med den frågan för åtminstone ett par år sedan, men det har tagit lång tid för departementet att få fram en proposition. Nu lär propositionen komma under påskferien, och så småningom kan riksdagen alltså fatta beslut.

Intressant i sammanhanget är att ett 15-årigt motionerande här i riksdagen nu krönes med framgång när vi äntligen får ett förslag på riksdagens bord.

Detta exempel visar att regeringen är mycket betänksam innan den låter framkastade propäer resultera i förslag till Sveriges riksdag. Vi är emellertid glada över att det så småningom blir ett beslut på denna punkt.

Herr ENSKOG (fp):

Herr talman! Herr Brandt sade att de små företagen i vissa avseenden inte befinner sig i en sämre ställning än de större — han pekade på beskattningen och nämnde att avskrivningsreglerna

Ändring i beskattningen i syfte att främja mindre företags utveckling

är generösa. Det är riktigt, men det finns andra områden där behandlingen av de små företagen inte är så där helt generös. Det gäller exempelvis möjligheterna att lägga av kapital för framtida investeringar genom att bygga upp investeringsfonder.

Vi anser att bestämmelserna bör ses över och att det bör läggas fram förslag till generösare regler för de små företagen.

Herr BRANDT (s):

Herr talman! Herr Vigelsbo säger att de stora företag som vi nu har i regel har utvecklats ur små företag, och det är naturligtvis riktigt. För att vi skulle förstå vad han menade tillade han, att samma sak kan ske även i fortsättningen, om företagen får arbeta under likvärdiga villkor. Men villkoren för de små företagen har ju varit desamma tidigare, och ändå har några utvecklats till de stora enheter som finns nu. Jag tror att detsamma skall visa sig möjligt även i fortsättningen.

Motionärerna säger själva, att de inte anser inrättande av investeringsfonder hos småföretag vara en praktisk väg att lösa frågan, men de vill få fram något annat slags fondbildning. Vi har sagt att om den saken kopplas samman med den progressiva beskattningen, kommer det att uppstå svårigheter vid tillämpningen.

I den mån företagsbeskattningssakkunniga kan finna en lösning kan riksdagen fatta beslut, och då är saken klar, men vi väntar på att de skall ta itu med denna sak. Det förvånar mig att herr Magnusson i Borås inte har nöjt sig med utskottsmajoritetens betänkande med hänsyn just till företagsbeskattningsutredningen, eftersom han i den förra fråga vi diskuterade hänvisade till den. Det är samma sak i detta fall.

Vi ställer oss inte avvisande — alla har precis samma intresse — men det gäller att lösa problemet så, att vi inte

krånglar till saken och får svårigheter i tillämpningen, eftersom det inte blir till glädje för någon part.

Herr VIGELSBO (cp):

Herr talman! Herr Brandt måste väl medge att självfinansieringsmöjligheterna har varit helt andra förr än de är nu. Det var på grund av självfinansieringen som de små företagen kunde växa till de stora enheter som de utgör i dag.

Härmed var överläggningen slutad.

Herr talmannen gav propositioner dels på bifall till utskottets hemställan, dels ock på bifall till reservationen; och fann herr talmannen den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Herr Magnusson i Borås begärde emellertid votering, i anledning varav efter given varsel följande voteringsproposition upplästes och godkändes:

Den, som vill, att kammaren bifaller bevillningsutskottets hemställan i utskottets betänkande nr 16, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren bifallit reservationen av herr Yngve Nilsson m. fl.

Sedan kammarens ledamöter härefter intagit sina platser och voteringspropositionen blivit ännu en gång uppläst, verkställdes omröstning genom uppresning. Herr talmannen tillkännagav, att han funne flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Herr Vigelsbo begärde emellertid röst-räkning, varför votering medelst omröstningsapparat verkställdes. Därvid avgavs 101 ja och 86 nej, varjämte 1 av kammarens ledamöter förklarade sig avstå från att rösta.

Kammaren hade alltså bifallit utskottets hemställan.

§ 10

Utsträckt motionstid

Ordet lämnades på begäran till

Herr andre vice talmannen CASSEL, som yttrade:

Herr talman! Jag tillåter mig hemställa att kammaren ville besluta, att tiden för avgivande av motioner i anledning av dels det betänkande med förslag till effektivisering av riksdagens verksamhet som bordlagts vid kammarens sammanträde onsdagen den 15 innevarande mars, dels de Kungl. Maj:ts propositioner, som bordlagts vid kammarens sammanträden onsdagen den 15 och torsdagen den 16 innevarande mars eller kommer att bordläggas i dag, måtte, med hänsyn till infallande helg, utsträckas till det sammanträde som infaller näst efter femton dagar från det betänkandet och respektive propositioner kom kammaren till handa.

Denna hemställan bifölls.

§ 11

Herr TALMANNEN yttrade:

Till kammarens ledamöter kommer att utsändas en stencilerad sammanställning, vari anges data för de sammanträden, då motioner sist må väckas i anledning av de till och med i dag, fredagen den 17 mars, avlämnade propositionerna.

Jag får vidare meddela, att de Kungl. Maj:ts propositioner som under tiden den 20—23 innevarande mars överlämnas till kammaren kommer att per post tillställas ledamöterna i den mån delningsupplaga föreligger. Propositionerna kommer dessutom att som vanligt utdelas på ledamöternas bänkar i plenisalen.

§ 12

Utgifterna på driftbudgeten inom jordbruksdepartementets verksamhetsområde

Föredrogs jordbruksutskottets utlå-

Befrämjande av husdjursaveln m. m.

tande nr 1, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar rörande utgifterna på driftbudgeten för budgetåret 1967/68 inom jordbruksdepartementets verksamhetsområde jämte i ämnet väckta motioner.

Punkterna 1—7

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 8

Befrämjande av husdjursaveln m. m.

Kungl. Maj:t hade (bilaga 11, punkten C 11, s. 16—17) föreslagit en medelsanvisning av 1 483 000 kr. Samtidigt hemställdes att garantiramen för lån till inköp av avels- och ridhästar fastställdes till ett belopp av 500 000 kr.

I förevarande sammanhang hade utskottet behandlat två motioner, nämligen I: 457 av herr *Thorsten Larsson m. fl.*, likalydande med II: 821 av herr *Jönsson i Ingemarsgården m. fl.*, i vilka motioner hemställts att riksdagen måtte godkänna Kungl. Maj:ts förslag till anslagsanvisning samt förordats att fördelningen av anslagsposten till stöd åt hästaveln verkställdes av lantbruksstyrelsen efter samråd med den till styrelsen knutna hästavelsnämnden.

Utskottet hemställde, att riksdagen måtte

a) medge att under budgetåret 1967/68 beviljades statlig kreditgaranti för lån avseende inköp av avels- och ridhästar intill ett belopp av 500 000 kr.,

b) till Befrämjande av husdjursaveln m. m. för budgetåret 1967/68 anvisa ett reservationsanslag av 1 483 000 kr.,

c) lämna motionerna I: 457 och II: 821 utan åtgärd.

Reservation hade avgivits av herrarna *Carl Eskilsson, Nils Hansson, Hermansson, Isacson, Skärman, Hansson* i Skegrie, *Hedin, Jönsson* i Ingemarsgården, *Dahlgren* och *Berndtsson*, vilka ansett att utskottet under c) bort hemställa, att riksdagen måtte med bifall till

Befrämjande av husdjursaveln m. m.

motionerna I: 457 och II: 821 i skrivelse till Kungl. Maj:t ge till känna vad reservanterna anfört angående fördelningen av medlen till stöd åt hästaveln.

Punkten föredrogs; och anförde därvid:

Herr BERNDTSSON (fp):

Herr talman! Eftersom riksdagen förra året på grundval av ett framlagt utredningsförslag ganska ingående diskuterade frågan om stöd åt hästaveln, är det inte min mening att nu dra upp denna sak på nytt i dess helhet, utan jag vill bara peka på en detalj, om än en viktig sådan, som vi reservanter anser bör observeras.

1963 års hästutrednings förslag som låg till grund för riksdagens beslut syftade till att bidrag skulle utgå endast till kvalitetsfrämjande åtgärder. Denna målsättning har accepterats av avelsorganisationerna. Även om den föreslagna medelstilldelningen är 935 000 kronor, får man godta den och försöka få ut det mesta möjliga av den. Det är emellertid av mycket stor vikt för att man skall kunna få ut högsta möjliga effekt, att de anslagna medlens användning ej på förhand bindes i detalj utan får bero av en anpassning till rådande förhållanden. Det är samtidigt sannolikt att de medel som anvisas till premieringar och till bidrag till hingsthållningen räcker, men att beloppet för avelsbefrämjande åtgärder, 125 000 kronor, visar sig otillräckligt.

Den hästavelsorganisation som jag tillhör och har arbetat för under en del år och som har lantbruksstyrelsens uppdrag att göra försök med identitetsmärkning av föl, även det ett bidrag till bedrivande av kvalitetsavel, har nu kommit fram till en metod som av experter anses betryggande. Meningen är att en obligatorisk identitetsmärkning skall startas, men varifrån skall medel härtill tas?

På grund av det minskade antalet hingstar blir det bidragsmedel över av

den del som skall gå till hingsthållning. Samtidigt har många stoägare fått väsentligt högre fraktkostnader för vilka det borde utgå bidrag. Medel kan emellertid inte lämnas i detta fall, om man skall följa utskottets förslag, även om det finns medel kvar av hingsthållningsbidraget.

Även andra åtgärder kan komma i fråga för bedrivande av ett aktivt avelsarbete: anordnande av prestationsprov, kurser i hovvård m. m. Fördelningen av anslagsmedlen skall nu göras av lantbruksstyrelsen efter samråd med hästavelsnämnden, och det måste vara en fördel med tanke på anslaget syfte, om dessa organ får rätt till en friare disposition av medlen.

Herr talman! Jag vill härmed yrka bifall till reservation 1 vid punkten 8 i jordbruksutskottets utlåtande nr 1.

Herr TRANA (s):

Herr talman! Herr Berndtsson motiverar reservanternas uppfattning med att det bör ske en anpassning till rådande förhållanden. Utskottsmajoriteten har för sin del ansett att man, då riksdagen så sent som föregående år beslutade om nya riktlinjer för detta stöd, bör vänta något och avvakta utvecklingen samt de erfarenheter den ger. Därför har utskottsmajoriteten denna gång inte velat göra annat än tillstyrka Kungl. Maj:ts förslag.

Herr talman! Jag ber att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Härmed var överläggningen slutad.

Mom. a och b

Vad utskottet hemställt bifölls.

Mom. c

Herr talmannen gav propositioner dels på bifall till utskottets hemställan, dels ock på bifall till reservationen 1); och fann herr talmannen den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Herr Berndtsson begärde emel-

lertid votering, i anledning varav efter given varsel följande voteringsproposition upplästes och godkändes:

Den, som vill, att kammaren bifaller jordbruksutskottets hemställan i punkten 8:o mom. c) i utskottets utlåtande nr 1, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren bifallit reservationen 1) av herr Carl Eskilsson m. fl.

Sedan kammarens ledamöter härefter intagit sina platser och voteringspropositionen blivit ännu en gång uppläst, verkställdes omröstning genom upprensning. Herr talmannen tillkännagav, att han funne flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Herr Berndtsson begärde emellertid rösträkning, varför votering medelst omröstningsapparat verkställdes. Därvid avgavs 101 ja och 84 nej, varjämte 2 av kammarens ledamöter förklarade sig avstå från att rösta.

Kammaren hade alltså bifallit utskottets hemställan.

Punkterna 9—73

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 74

Statens skogsskolor m. m.: Omkostnader

Kungl. Maj:t hemställde under punkten H 16 (s. 107—108) att anslaget uppfördes med oförändrat 585 000 kr.

I samband härmed hade utskottet behandlat motionerna I: 118 av herrar *Karl-Erik Eriksson* och *Kaijser*, likalydande med II: 154 av herrar *Jonasson* och *Andersson* i Örebro, vari hemställdes att riksdagen måtte dels i skrivelse till Kungl. Maj:t uttala att ett driftbidrag å 27 000 kr. avseende läsåret 1967/68

Statens skogsskolor m. m.: Omkostnader

mätte beviljas Värmlands-Örebro läns skogsskola, Gammelkroppa, dels till Statens skogsskolor m. m.: Omkostnader för budgetåret 1967/68 anvisa ett förslagsanslag av 612 000 kr.

Utskottet hemställde,

att riksdagen måtte, med bifall till Kungl. Maj:ts framställning samt med avslag å motionerna I: 118 och II: 154, till Statens skogsskolor m. m.: Omkostnader för budgetåret 1967/68 anvisa ett förslagsanslag av 585 000 kr.

Reservation hade avgivits av herrar *Karl-Erik Eriksson* och *Jonasson*, vilka ansett att utskottet bort hemställa,

att riksdagen måtte, i anledning av Kungl. Maj:ts framställning samt med bifall till motionerna I: 118 och II: 154, till Statens skogsskolor m. m.: Omkostnader för budgetåret 1967/68 anvisa ett förslagsanslag av 612 000 kr.

Punkten föredrogs; och anförde därvid:

Herr JONASSON (cp):

Herr talman! Tillsammans med herr Karl-Erik Eriksson har jag vid denna punkt fogat en reservation till utskottets utlåtande. Den bygger på motionerna I: 118 och II: 154. I dessa motioner har vi yrkat på ett driftbidrag på 27 000 kronor till Gammelkroppa skogsskola. Ett bifall till motionerna skulle innebära en höjning av anslaget under denna punkt med 27 000 kronor.

Gammelkroppa skogsskola drives av stiftelsen Värmlands och Örebro läns skogsskola. Den är effektiv och utför ett mycket gott arbete. Detta kan vitsordas av både riksdagsledamöter och andra som besökt skolan.

Kungl. skogsstyrelsen har också i sitt anslagsäskande upptagit ett anslag till skogsskolan i Gammelkroppa på 27 000 kronor. I utlåtandet över framställningen från stiftelsen Värmlands och Örebro läns skogsskola anför skogsstyrelsen bl. a.: »Den av Gammelkroppaskolan bedrivna skogsskoleundervis-

Fiskeristyrelsen: Avlöningar

ningen fyller väl de fordringar som uppställts av Kungl. Maj:t den 19 maj 1958, och eleverna från skolan har vunnit anställning hos skilda arbetsgivare inom såväl skolans upptagningsområde som övriga delar av landet. De gammelkroppaelever som vidareutbildat sig vid statens skogsmästareskola har likaledes hävdad sig väl jämfört med övriga elever från statens skogsskolor.»

Jag tror att ett anslag på 27 000 kronor till skolan skulle vara väl motiverat. Utskottet har emellertid avstyrkt motionerna och därvid hänvisat till den utredning som pågår inom skogsbrukets yrkesutbildningskommitté. Det brukar visserligen vara vanligt att man avvaktar resultatet av pågående utredningar, men i reservationen har det föreslagits att detta anslag på 27 000 kronor skall ges i avvaktan på utredningens betänkande. Med hänsyn härtill, herr talman, ber jag att få yrka bifall till reservationen 2.

I detta anförande instämde herr Andersson i Örebro (fp).

Herr LUNDMARK (s):

Herr talman! Riksdagen har under de närmast föregående åren behandlat liknande motioner om statsbidrag till Gammelkroppa skogsskola men avslagit dem. Herr Jonasson är säkert medveten om att chanserna för ett bifall i år knappast är större än tidigare.

Utskottets avslagsyrkande har inte sin grund i någon nedvärdering av det arbete som utförs vid Gammelkroppa skogsskola. Utskottets ställningstagande beror i stället på att skogsskolorna haft en viss överkapacitet under senare år, något som motiverar att det inte ges stöd åt enskilda skogsskolor. Dessutom behandlas, som herr Jonasson redan sagt, skogsskoleutbildningen av skogsbrukets yrkesutbildningskommitté, som redan i år beräknas framlägga förslag till ny organisation av denna yrkesutbildning.

Under dessa förhållanden är det inte rimligt att tillmötesgå reservanternas begäran. Jag ber, herr talman, att få yrka bifall till jordbruksutskottets förslag.

Överläggningen var härmed slutad.

Herr talmannen gav propositioner dels på bifall till utskottets hemställan, dels ock på bifall till reservationen 2) av herrar Karl-Erik Eriksson och Jonasson; och biföll kammaren utskottets hemställan.

Punkterna 75—89

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 90**Fiskeristyrelsen: Avlöningar**

Sedan punkten föredragits yttrade:

Herr JÖNSSON i Ingemarsgården (fp):

Herr talman! Med anledning av motion II: 823 som behandlas under punkt 90 i jordbruksutskottets utlåtande nr 1 vill jag framföra en del synpunkter.

Av motionens argumentering framgår att motionärerna anser att den aktuella forskningen utgör en angelägenhet för kraftintressenterna och sker helt i deras intresse. Det anser jag dock vara felaktigt. Enligt vattenlagen 11 kap. 97 § skall gottgörelse åt vattendomstolens sakkunniga erläggas av sökanden. Sakkunniga i fiskefrågor är fiskeriintendenterna, och en del av deras utredningar har enligt riksdagsbeslut 1957 och 1962 avskilts som mer grundläggande och fullföljs på sötvattenslaboratoriet. Till följd av riksdagsbesluten har dispyt uppstått mellan kraftintressenterna och fiskerimyndigheterna om kraftintressenternas skyldighet att stå för denna mer grundläggande utredning eller forskning. Den rättsliga tvisten kan endast avgöras av domstol. Men i detta läge har kraftintressenterna utnyttjat situationen till att deklarerat sin avsikt

Fiskeristyrelsen: Avlöningar

att ej längre till statsverket inbetala de medel det rör sig om.

Om man, som jag, förutsätter att denna forskning är av sådan angelägenhetsgrad, att den bör fortsätta i oförminskad omfattning, måste därför medel frambringas. Jordbruksministern har valt att föreslå att s. k. 2:10-medel skall användas härför. Tre statliga utredningar — 1957, 1962 och 1965 — har behandlat frågan om den aktuella verksamhetens finansiering. Fiskeristyrelsen har i sina petita föreslagit finansiering över riksstaten av den aktuella verksamheten.

Jordbruksutskottet har ställt sig tveksamt till jordbruksministerns förslag om användande av 2:10-medel, och det inger farhågor beträffande arbetsmöjligheterna för denna betydelsefulla verksamhet.

Den verksamhet det här gäller har på senare år lett till betydande praktiska framgångar genom mycket uppmuntande återfångster av kanadaröding i vissa större reglerade sjöar, t. ex. Storsjön, Kallsjön, Landösjön, Vojmsjön m. fl. och en förbättring av rödingen efter insättande av s. k. glaciala relikt, kräftdjur som pungråkan *Mysis relicta* i Torrön, Juveln, Kallsjön och Blåsjön. En lång rad andra, på forskning och noggrann analys baserade uppslag, är lovande — detta gäller t. ex. insjölox i Storsjön, Storuman m. fl. sjöar. Det kommer att ta lång tid innan man för varje region funnit de bästa åtgärderna. Verksamheten kommer att få sekundär betydelse utanför regleringslandskapet. Så har exempelvis kanadaröding med framgång provats i en del av Mälaren.

Det är klart att dessa fiskefrågor, som gäller inlandet och Norrland, ur havsfiskarnas synpunkt ter sig mer eller mindre betydelselösa. Men så är ingalunda fallet. Tvärtom växer intresset för fiske för varje år. I en del fall — t. ex. när det gäller de större sjöarna — bedrivs detta fiske mer eller mindre som yrkesfiske, men i det stora flerta-

let fall är det fråga om fritidsfiske. Karavaner med bilar från kusten söker sig inåt landet för fiske. Detta sker i ett område — hela Norrland norr om Dalälven — där allt fler vatten tagits i anspråk för kraftutvinning med kraftstationer och sjöregleringar. Även när alla nu aktuella vattenmål avslutats — och tiden dit är kanske trots allt inte alltför lång — kvarstår för lång tid framåt som ett riksintresse att dessa vatten förvaltas och vårdas på bästa sätt, d. v. s. så att man med en moderniserad fiskevård kan få dem att producera mera. Norrlands inlandsvatten är en naturtillgång som vi måste slå vakt om.

Detta är sannerligen inte kraftintressenternas intressen enbart, utan för en stor del av Norrlands befolkning och — med alla turister söderifrån — är det ett viktigt problem för hela landet. Det behövs forskning. Den saken har upprepade gånger vitsordats av olika utredningar, senast av den Wikströmska, som avlämnade betänkande våren 1965, och det borde vara självklart att denna verksamhet finansieras över riksstaten, när andra medel saknas.

Sedan sötvattenslaboratoriets tillkomst 1932 har ingen annan upprustning skett där än med den personal som nu arbetar med regleringsfrågorna. Om den försvinner betyder det ett kraftigt bakslag för svensk fiskevård, samtidigt som antalet fritidsfiskare stiger.

Herr talman! Jag har inget annat yrkande än utskottets, som bör godkännas av riksdagen men resultera i att jordbruksministern med början nästa år stegvis flyttar över den aktuella verksamheten på riksstaten. Det rör sig totalt om 350 000 kronor, och då bör ihågkommas att hälften av beloppet redan utgår av statsmedel genom Vattenfall som kraftproducent. Det är alltså bara halva summan i verklig utgiftsökning för statsverket.

Jag har velat framhålla detta eftersom denna forskningsverksamhet är mycket angelägen och viktigt för mitt

län och för alla områden i vårt land med reglerade vatten liksom för det växande antal människor som på sin fritid har funnit en stimulerande och värdefull hobby i fritidsfisket.

I detta anförande instämde herrar *Larsson* i Norderön och *Dahlgren* (båda cp).

Herr LEVIN (s):

Herr talman! Jag undrar om inte den föregående ärade talaren i någon mån har missuppfattat denna fråga. Försöken att flytta över relikta kräftdjur från t. ex. mellansvenska till norrländska sjöar har inte bekostats med anslagen till sjöregleringsverksamheten utan på annat sätt. Denna verksamhet har varit målbunden, och den har helt och hållet arbetat för vattenkraftsintressenterna.

Detta betyder att de tidigare försöken att utplantera andra foderdjur — om jag så får kalla dem — i norrländssjöarna inte kommer att avbrytas. Jag vill bara än en gång understryka, att här gäller det en verksamhet som vattenkraftsintressenterna har bekostat och som endast har arbetat för dem. Det är inte något annat det gäller.

Herr talman! Jag har inte något annat yrkande än bifall till utskottets hemställan.

Herr JÖNSSON i Ingemarsgården (fp):

Herr talman! Herr Levin är ju med i fiskeristyrelsen, som har i sina petita föreslagit att den verksamhet jag talat om skulle flyttas över på fiskeristyrelsens stat. Jag kan väl därför inte tro att herr Levin är negativt inställd till att denna verksamhet skall fortgå.

Efter härmed slutad överläggning biföll kammaren utskottets hemställan.

Punkterna 91—94

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 95

Befrämjande i allmänhet av fiskerinäringen

Under punkten J 6 (s. 132—134) hade Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att till ifrågakvarande ändamål för budgetåret 1967/68 anvisa ett reservationsanslag av 285 000 kr.

I detta sammanhang hade utskottet behandlat de likalydande motionerna I: 651 av herr *Helge Karlsson* och II: 824 av herr *Levin m. fl.*, i vilka hemställts, att riksdagen måtte besluta att under rubriken »Befrämjande i allmänhet av fiskerinäringen» under jordbruksdepartementets huvudtitel till bidrag enligt reglementet för statsunderstödd utbildningsverksamhet på fiskerinäringens område måtte anvisas ett anslag av 150 000 kr., innebärande en ökning med 30 000 kr.

Utskottet hemställde,

att riksdagen måtte, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt med bifall till motionerna I: 651 och II: 824, till Befrämjande i allmänhet av fiskerinäringen för budgetåret 1967/68 anvisa ett reservationsanslag av 315 000 kr.

Reservation hade avgivits av herrar *Mossberger*, *Hedström*, *Augustsson* och *Manne Olsson*, fru *Lundblad* samt herrar *Trana*, *Eskilsson* i Likenäs och *Björk*, vilka ansett att utskottet bort hemställa,

att riksdagen måtte, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I: 651 och II: 824, till Befrämjande i allmänhet av fiskerinäringen för budgetåret 1967/68 anvisa ett reservationsanslag av 285 000 kr.

Punkten föredrogs; och anförde därvid:

Herr TRANA (s):

Herr talman! Av propositionen framgår att Kungl. Maj:t till studie- och utbildningsverksamheten på fiskerinäringens område beräknat 120 000 kronor. Utskottet har för sin del uttalat

Befrämjande i allmänhet av fiskerinäringen

sig för bifall till ett motionsyrkande om 150 000 kronor. Utskottet har gjort sitt ställningstagande med utgångspunkt från vad motionärerna anfört om det ökade utbildningsbehovet, som enligt motionärerna beror på att en stor del av de svenska fiskefartygen kommit att falla under sjöbefälskungörelsens stadgande om behörighet för förare och maskinskötare på vissa fartyg.

Mot utskottets förslag har anförts reservation till förmån för Kungl. Maj:ts förslag. Även reservanterna anser att den aktuella utbildningen har stort värde. Då emellertid ifrågavarande anslagspost redan av Kungl. Maj:t upptagits till ett med 20 000 kronor förhöjt anslagsbelopp för nästa budgetår i förhållande till innevarande års anslag, anser reservanterna att därvid bör kunna få bero.

Ett starkt motiv för reservanternas uppfattning är det nuvarande ekonomiska läget, som talar för återhållsamhet när ökade utgifter inte är oundgängligen nödvändiga. Reservanterna har också uppmärksammat att fiskeristyrelsen i sin framställning om anslag inte ansett erforderligt att öka posten för annat än studieresor.

Med hänsyn till det anförda yrkar jag, herr talman, bifall till den vid punkten 95 fogade reservationen av herr Mossberger m. fl.

Herr ARWESON (s):

Herr talman! Anslaget till statsunderstödd utbildningsverksamhet för fiskare kan väl sägas vara mycket befogat. I den rationalisering som har pågått och som fortfarande pågår inom fiskerinäringen är det helt enkelt nödvändigt att fiskarna får möjlighet att utbilda sig. Efter hand som de skaffar sig större och dyrbarare båtar ökas också kraven på dessas skötsel. Fisket bedrivs allt längre bort från hemmahamnen. Man kommer ut på vidare vatten, och det ställs större krav på kunskap om na-

vigation och användning av tekniska hjälpmedel. Den statsunderstödda utbildningsverksamheten har därför kommit till väsentlig nytta. Hushållnings-sällskapen har i samarbete med Fiskarnas studieförbund ordnat en omfattande kursverksamhet, som varit mycket uppskattad och även givit goda resultat. Därför har också efterfrågan på dessa kurser ständigt ökat liksom anspråken på statsbidraget, och kostnaderna uppgår för närvarande till cirka 280 000 kronor. Behovet är alltså mycket stort, och den ökning av anslaget med 30 000 kronor som fiskeristyrelsen har begärt är befogad.

Vi får också beakta att en starkt bidragande orsak till utbildningsbehovet har varit att en stor del av de svenska fiskefartygen har kommit att falla under sjöbefälskungörelsens stadgande om behörighet för förare och maskinskötare. Dessa har alltså genom statsmaktens beslut blivit ålagda att skaffa sig denna behörighet. Därför är det naturligt att möjlighet skall föreligga för vederbörande att få denna utbildning — den skall inte behöva upphöra på grund av medelsbrist.

Jag anser sålunda att det är vår skyldighet att i någon mån hjälpa till genom att bevilja det ifrågavarande högre anslaget. När vi behandlade frågan i utskottet kom vi också fram till att anslaget behövde ökas. Vi inom utskottsmajoriteten har givetvis full insikt om det ekonomiska läget och om nödvändigheten av återhållsamhet, men de medel som avsättes för detta ändamål är väl använda pengar.

Herr talman! Jag skall inte vidare redogöra för alla de fördelar som är förenade med den aktuella verksamheten utan yrkar nu endast bifall till utskottets förslag.

I detta anförande instämde herr *Hedin* (h) samt herrar *Levin*, *Johansson* i Simrishamn och *Fridolfsson* i Rödeby (samtliga s).

Naturvård: Ersättningar till markägare m. m.

Härmed var överläggningen slutad.

Herr talmannen gav propositioner dels på bifall till utskottets hemställan, dels ock på bifall till reservationen 3); och fann herr talmannen den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Herr Trana begärde emellertid votering, i anledning varav efter given varsel följande voteringsproposition upplästes och godkändes:

Den, som vill, att kammaren bifaller jordbruksutskottets hemställan i punkten 95:o) i utskottets utlåtande nr 1, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren bifallit reservationen 3) av herr Mossberger m. fl.

Sedan kammarens ledamöter härefter intagit sina platser och voteringspropositionen blivit ännu en gång uppläst, verkställdes omröstning genom uppresning. Herr talmannen tillkännagav, att han funne tvekan kunna råda angående omröstningens resultat, varför votering medelst omröstningsapparat verkställdes. Därvid avgavs 118 ja och 66 nej, varjämte 3 av kammarens ledamöter förklarade sig avstå från att rösta.

Kammaren hade alltså bifallit utskottets hemställan.

Punkterna 96—102

Vad utskottet hemställt bifölls.

*Punkten 103***Naturvård: Ersättningar till markägare m. m.**

Under punkten K 4 (s. 139—140) hade Kungl. Maj:t föreslagit, att anslaget fördes upp med oförändrat 3 000 000 kr.

I detta sammanhang hade utskottet behandlat följande motioner, nämligen

1) I:182 av herrar *Svanström* och *Harald Pettersson* och II:224 av herr *Jonasson m. fl.*, i vilka likalydande motioner hemställdes, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla om skyndsamt provning och förslag beträffande sådan ändring av reglerna för dispositionen av domänverkets markfond, att fondens medel måtte kunna tas i anspråk för inköp av särskilda natur- och fritidsområden samt för ordnande av friluftsanläggningar;

2) I:655 av herrar *Sveningsson* och *Yngve Nilsson*, likalydande med II:818 av herrar *Hedin* och *Petersson*, vari hemställdes, såvitt nu var i fråga, att riksdagen måtte besluta a) att ändra grunderna för disponering av domänverkets markfond i enlighet med vad i motionerna anförts, b) att inrätta en fond för ersättning till markägare, vilka vore berättigade till ersättning enligt naturvårdslagen, c) att avslå Kungl. Maj:ts hemställan om att till Naturvård: Ersättning till markägare m. m. för budgetåret 1967/68 anvisa ett reservationsanslag av 3 000 000 kr., d) att av behållningen på domänverkets markfond anvisa tre milj. kr. till fonden för ersättning till markägare.

Utskottet hemställde, att riksdagen måtte

a) avslå motionerna I:655 och II:818 i vad de, såvitt nu var i fråga, avsåge ändrade grunder för dispositionen av domänverkets markfond,

b) lämna motionerna I:182 och II:224 utan åtgärd,

c) med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag på motionerna I:655 och II:818, såvitt nu var i fråga, till Naturvård: Ersättningar till markägare m. m. för budgetåret 1967/68 anvisa ett reservationsanslag av 3 000 000 kr.,

d) lämna motionerna I:655 och II:818 utan bifall, såvitt de avsåge inanspråktagande av domänverkets markfond för nyssnämnda ändamål.

Naturvård: Ersättningar till markägare m. m.

Reservationer hade avgivits

a) av herrar *Carl Eskilsson, Hermansson, Isacson, Hansson* i Skegrie, *Jonasson* och *Hedin*, vilka ansett att utskottet under b) bort hemställa,

att riksdagen måtte med bifall till motionerna I: 182 och II: 224 i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om skyndsam prövning och förslag beträffande sådan ändring av reglerna för dispositionen av domänverkets markfond, att fondens medel måtte kunna tas i anspråk för inköp av särskilda natur- och fritidsområden samt för ordnande av friluftsanläggningar;

b) av herrar *Carl Eskilsson, Isacson* och *Hedin*, vilka ansett att utskottets hemställan under c) och d) bort lyda sålunda:

»c) med avslag å Kungl. Maj:ts framställning samt med bifall till motionerna I: 655 och II: 818, såvitt nu är i fråga, medge att för budgetåret 1967/68 får disponeras 3 000 000 kr. ur domänverkets markfond för det i statsverkspropositionen angivna ändamålet Naturvård: Ersättningar till markägare m. m.»

Punkten föredrogs; och anförde därvid:

Herr JONASSON (cp):

Herr talman! Under denna punkt behandlas ett par motioner, nr 182 i första kammaren och nr 224 i denna kammare. I dessa motioner har vi hemställt att »riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla om skyndsam prövning och förslag beträffande sådan ändring av reglerna för dispositionen av domänverkets markfond, att fondens medel må kunna tas i anspråk för inköp av särskilda natur- och fritidsområden samt för ordnande av friluftsanläggningar». Motionerna har följts upp i reservationen 4 a.

Denna fråga har diskuterats tidigare här i riksdagen, och därför skall jag fatta mig kort. Jag vill ändå konstatera att behovet av mark för fritidsändamål blir allt större. En aktivare naturvårds-

politik är nödvändig. En sådan har naturligtvis inletts, men en ytterligare vidgning kräves, om det skall bli möjligt att realisera önskemålen utan alltför stora utgifter för kommunerna. Det är med hänsyn härtill vårt förslag har lagts fram.

Vad är mer naturligt än att använda domänverkets markfond för detta ändamål? Fonden torde uppgå till ett 20-tal miljoner kronor. Enligt de regler som föreligger för domänverkets markfond skall denna nyttjas för inköp av mark för skogs- och jordbruksproduktion. Om man ser de resultat som de statsägda skogarna visar — de ger ett sämre utbyte än de enskilda — tycker man sig kunna göra en god insats genom att ta dessa pengar i anspråk för naturvårds- och fritidsändamål. Det finns ingen anledning — enligt vårt sätt att se saken — att öka statens innehav av mark under sådana omständigheter. För att denna användning av fonden skall bli möjlig är det emellertid nödvändigt med en förändring av reglerna i detta avseende.

Med stöd av det anförda ber jag att få yrka bifall till reservationen 4 a.

Herr HEDIN (h):

Herr talman! Jag vill hålla med herr Jonasson om att det är hög tid att bevara vackra naturområden innan det är för sent, innan exploateringen blir alltför omfattande. Det är lika angeläget att vidta åtgärder för att underlätta för allmänheten att få vila och rekreation ute i vår sköna svenska natur. Staten kan bidra på många olika sätt till att skapa rastplatser, badanläggningar, campingplatser, skidbackar, friluftsgårdar o. s. v.

De punkter i budgeten som är aktuella i detta sammanhang är dels den som vi nu behandlar, dels en på kapitalbudgeten som rör statens köp av mark. Enligt det förslag som vi nu diskuterar kan staten ge bidrag till markägare för intrång av olika slag.

Naturvård: Ersättningar till markägare m. m.

Det kan bl. a. ifrågakomma att man ger ersättning till markägare för att de avstår från att utnyttja sin mark, t. ex. som grustag.

I ett motionspar, nr 655 i första kammaren och nr 818 i denna kammare, har vi föreslagit att pengar i båda dessa avseenden skall kunna tas ur domänverkets markfond i stället för av budgetmedel. Genom att markfonden försäljer mark — i stor utsträckning tomtmark — tillföres den årligen medel. Det är naturligt och riktigt att de medel som staten får in på detta sätt, bl. a. genom markvärdestegring, ökar allmänhetens möjligheter att njuta av vår svenska natur.

Jag yrkar därför, herr talman, bifall såväl till reservation 4 a, som för framtiden vill ändra grunderna för ett utnyttjande av markfonden, och också till 4 b, innebärande ett omedelbart utnyttjande av 3 miljoner kronor ur markfonden för detta ändamål och därmed motsvarande besparing av budgetmedel.

Herr HANSSON i Skegrie (cp):

Herr talman! Vad gäller reservation 4 a kan jag inskränka mig till att instämma med herr Jonasson. När det däremot gäller reservation 4 b vill jag avråda från bifall, eftersom denna, såvitt jag förstår, bygger på felaktig grund. Reservanterna är litet ologiska. De har biträtt reservation 4 a och uttalar där tillsammans med oss övriga bl. a. följande: »Emellertid synes nuvarande bestämmelser för dispositionen av markfonden ej tillåta att medel direkt används i berörda syfte.» Där säges alltså klart ifrån att man nu inte får ta några pengar ur denna fond. I reservation 4 b begäres emellertid trots detta att 3 miljoner kronor skall disponeras ur fonden för sådant ändamål.

Om riksdagen till äventyrs skulle bifalla reservation 4 b, kan den situationen uppstå att det helt enkelt saknas medel till de ersättningar åt markägar-

na, som behöver utgå till dess att grunderna eventuellt har översetts. Jag kan aldrig tänka mig att reservanterna har räknat med att en sådan situation skulle kunna uppstå. Men åtminstone teoretiskt sett föreligger risk för att det kan gå så.

För att trygga tillgången på medel för uppgiften att kunna ge ersättning åt markägarna vill jag, herr talman, yrka bifall till utskottets hemställan, vad beträffar anslagsbeloppet under denna punkt för detta år.

Herr HEDIN (h) kort genmäle:

Herr talman! Såvitt jag kan förstå finns det ingen risk för att den situation skall uppstå som herr Hansson i Skegrie skisserade. Riksdagen har dock full och suverän rätt att besluta att medel skall tagas från markfonden för detta ändamål. Den fråga som tages upp i reservationen 4 a gäller att man för framtiden utan att höra riksdagen skall kunna disponera medel från markfonden. Det är en helt annan sak.

Herr BJÖRK (s):

Herr talman! Vid föregående budgetårs utgång uppgick å anslaget under denna punkt reserverade medel till 2,5 miljoner kronor. För budgetåret 1967/68 föreslår departementschefen att anslaget föres upp med oförändrat 3 miljoner kronor, och utskottet har anslutit sig till detta förslag. De föregående talarna har redogjort för de båda vid punkten avgivna reservationerna.

Beträffande behandlingen av tidigare motioner i samma ämne hänvisar jag till den debatt som fördes i denna kammare i slutet av föregående år. Utskottet har inte ansett att sedan dess något nytt framkommit, som kunnat föranleda ett annat ställningstagande från utskottets sida. Utskottet avstyrker därför motionerna I: 655 och II: 818. Utskottet har inte heller funnit skäl att tillstyrka motionerna I: 182 och II: 224.

Naturvård: Ersättningar till markägare m. m.

Med vad jag nu anfört vill jag, herr talman, yrka bifall till utskottets hemställan.

Härmed var överläggningen slutad.

Mom. a

Utskottets hemställan bifölls.

Mom. b

Herr talmannen gav propositioner dels på bifall till utskottets hemställan, dels ock på bifall till reservationen 4 a); och fann herr talmannen den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Herr Jonasson begärde emellertid votering, i anledning varav efter given varsel följande voteringsproposition upplästes och godkändes:

Den, som vill, att kammaren bifaller jordbruksutskottets hemställan i punkten 103:o) mom b) i utskottets utlåtande nr 1, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren bifallit reservation 4 a) av herr Carl Eskilsson m. fl.

Sedan kammarens ledamöter härefter intagit sina platser och voteringspropositionen blivit ännu en gång uppläst, verkställdes omröstning genom uppresning. Herr talmannen tillkännagav, att han funne flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Herr Jonasson begärde emellertid röst-räkning, varför votering medelst omröstningsapparat verkställdes. Därvid avgavs 125 ja och 61 nej, varjämte 2 av kammarens ledamöter förklarade sig avstå från att rösta.

Kammaren hade alltså bifallit utskottets hemställan.

Mom. c och d

Herr talmannen gav propositioner

dels på bifall till utskottets hemställan, dels ock på bifall till reservationen 4 b); och fann herr talmannen den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Herr Hedin begärde emellertid votering, i anledning varav efter given varsel följande voteringsproposition upplästes och godkändes:

Den, som vill, att kammaren bifaller jordbruksutskottets hemställan i punkten 103:o) mom. c) och d) i utskottets utlåtande nr 1, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren bifallit reservationen 4 b) av herr Carl Eskilsson m. fl.

Sedan kammarens ledamöter härefter intagit sina platser och voteringspropositionen blivit ännu en gång uppläst, verkställdes omröstning genom uppresning. Herr talmannen tillkännagav, att han funne flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Herr Hedin begärde emellertid röst-räkning, varför votering medelst omröstningsapparat verkställdes. Därvid avgavs 154 ja och 29 nej, varjämte 3 av kammarens ledamöter förklarade sig avstå från att rösta.

Kammaren hade alltså bifallit vad utskottet hemställt.

Punkterna 104—123

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 124

Lades till handlingarna.

§ 13

Utgifterna på kapitalbudgeten inom jordbruksdepartementets verksamhetsområde

Föredrogs jordbruksutskottets utlåtande nr 3, i anledning av Kungl. Maj:ts

Markförvärv för naturvårdsändamål, m. m.

i statsverkspropositionen gjorda framställningar rörande utgifterna på kapitalbudgeten för budgetåret 1967/68 inom jordbruksdepartementets verksamhetsområde jämte i ämnet väckta motioner.

Punkterna 1—3

Vad utskottet hemställt bifölls.

*Punkten 4***Markförvärv för naturvårdsändamål, m. m.**

Kungl. Maj:t hade (bilaga 11, punkten I G: 4, s. 159) föreslagit att den delfond under domänfonden, vara naturvårdsobjekt i kronans ägo skulle redovisas, tillfördes 2 500 000 kr.

Utskottet hade i samband härmed behandlat, såvitt nu var i fråga, de likalydande motionerna I: 655 av herrar *Sveningsson* och *Yngve Nilsson* och II: 818 av herrar *Hedin* och *Petersson*, vari hemställts, att riksdagen måtte besluta e) att avslå Kungl. Maj:ts hemställan om att till Markförvärv för naturvårdsändamål, m. m. för budgetåret 1967/68 anvisa ett investeringsanslag av 2 500 000 kr. samt f) att av behållningen på domänverkets markfond anvisa 2 500 000 kr. till Markförvärv för naturvårdsändamål.

Utskottet hemställde, att riksdagen måtte

a) avslå motionerna I: 655 och II: 818 i vad de, såvitt nu var i fråga, avsåge ändrade grunder för dispositionen av domänverkets markfond,

b) med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag på motionerna I: 655 och II: 818, såvitt nu var i fråga, till Markförvärv för naturvårdsändamål, m. m. för budgetåret 1967/68 anvisa ett investeringsanslag av 2 500 000 kr.,

c) lämna motionerna I: 655 och II: 818 utan bifall, såvitt de avsåge ianspråktagande av domänverkets markfond för nyssnämnda ändamål.

Reservation hade avgivits av herrar *Carl Eskilsson*, *Isacson* och *Hedin*, vilka ansett att utskottets hemställan under b) och c) bort lyda sålunda:

»b) med avslag å Kungl. Maj:ts framställning samt med bifall till motionerna I: 655 och II: 818, såvitt nu är i fråga, medge att för budgetåret 1967/68 2 500 000 kr. får disponeras ur domänverkets markfond för det i statsverkspropositionen angivna ändamålet Markförvärv för naturvårdsändamål, m. m.»

Punkten föredrogs; och anförde därvid:

Herr **HEDIN** (h):

Herr talman! Under hänvisning till den diskussion som fördes om punkten 103 i jordbruksutskottets utlåtande nr 1 ber jag att få yrka bifall till reservationen 1.

Herr **BJÖRK** (s):

Herr talman! Med hänvisning till den diskussion som tidigare fördes i ärendet ber jag att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Härmed var överläggningen slutad.

Mom. a

Utskottets hemställan bifölls.

Mom. b och c

Herr talmannen gav propositioner dels på bifall till utskottets hemställan, dels ock på bifall till reservationen 1); och fann herr talmannen den förra propositionen var med övervägande ja besvarad. Herr Hedin begärde emellertid votering, i anledning varav efter given varsel följande voteringsproposition upplästes och godkändes:

Den, som vill, att kammaren bifaller jordbruksutskottets hemställan i punkten 4:o) mom. b) och c) i utskottets utlåtande nr 3, röstar

Ja;

Statens fiskredskapslånefond

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren bifallit reservationen 1) av herr Carl Eskilsson m. fl.

Sedan kammarens ledamöter härefter intagit sina platser och voteringspropositionen blivit ännu en gång uppläst, verkställdes omröstning genom uppresning. Herr talmannen tillkännagav, att han funne flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Herr Hedin begärde emellertid rösträkning, varför votering medelst omröstningsapparat verkställdes. Därvid avgavs 157 ja och 26 nej, varjämte 4 av kammarens ledamöter förklarade sig avstå från att rösta.

Kammaren hade alltså bifallit vad utskottet hemställt.

Punkterna 5—7

Vad utskottet hemställt bifölls.

*Punkten 8***Statens fiskredskapslånefond**

Under punkten IV:3 (s. 164) hade Kungl. Maj:t föreslagit att riksdagen medgäve, att det för budgetåret 1962/63 anvisade investeringsanslaget till Statens fiskredskapslånefond under budgetåret 1967/68 finge användas för det med anslaget avsedda ändamålet.

I samband härmed hade utskottet behandlat två inom riksdagen väckta motioner, nämligen I: 458 av herrar *Yngve Nilsson* och *Schött*, likalydande med II: 580 av herrar *Nilsson* i Bästekille och *Krönmark*, vari hemstälts, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla om sådan ändring av fiskredskapslånefondens bestämmelser att högsta lånebelopp ej finge överstiga 15 000 kr. eller, om sökande redan haftade i skuld för fiskredskapslån, 15 000 kr. minskat med lånesumman.

Utskottet hemställde, att riksdagen måtte

a) medge, att det för budgetåret 1962/63 anvisade investeringsanslaget till Statens fiskredskapslånefond finge under budgetåret 1967/68 användas för det med anslaget avsedda ändamålet,

b) lämna motionerna I: 458 och II: 580 utan åtgärd.

Reservation hade avgivits av herrar *Carl Eskilsson*, *Nils Hansson*, *Hermansson*, *Isacson*, *Skärman*, *Hansson* i Skegrie, *Jonasson*, *Hedin*, *Berndtsson* och *Åberg*, vilka ansett, att utskottet under b) bort hemställa,

att riksdagen måtte med bifall till motionerna I: 458 och II: 580 i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om sådan ändring av fiskredskapslånefondens bestämmelser att högsta lånebelopp ej finge överstiga 15 000 kr. eller, om sökande redan haftade i skuld för fiskredskapslån, 15 000 kr. minskat med lånesumman.

Punkten föredrogs; och anförde därvid:

Herr HEDIN (h):

Herr talman! Denna punkt gäller statens fiskredskapslånefond. Fiskare som vid utövning av yrkesmässigt fiske har fått fiskredskapen skadade eller förlostat dem kan få hjälp från denna lånefond under förutsättning att de behöver det för att kunna fortsätta med sitt yrkesmässiga fiske.

Det förslag som har lagts fram av herrar *Jöns Nilsson* i Bästekille och *Krönmark*, att taket för lån från denna fond skall höjas från 10 000 till 15 000 kronor, är, tycker jag, synnerligen berättigat. Det har skett en hastig rationalisering av fisket. Man har skaffat större båtar samt större och dyrbarare redskap. I detta fall är det i första hand fråga om fasta redskap, t. ex. ålbottengarn och strömmingsryssjor. De har följt samma utveckling: redskapen har blivit allt dyrare.

Statens fiskredskapslånefond

Därtill kommer att inflationen i och för sig utgör en anledning att höja lånetaket.

Rent allmänt sett måste man säga att det är synnerligen berättigat att fiskare kan få stöd när de oförskyllt har drabbats av skada.

Jag ber, herr talman, att få yrka bifall till reservationen.

I detta anförande instämde herrar Nilsson i Bästekille (h), Åberg (fp), Krönmark (h) och Eriksson i Bäckmora (cp).

Herr ARWESON (s):

Herr talman! Den fråga som vi nu behandlar är inte så ny som man kanske föreställer sig. Redan 1935 beslöt riksdagen att fiskare som råkat i nödställd belägenhet på grund av förlust av eller skada på fiskredskap skulle kunna få ersättning av statsmedel i form av bidrag. Det var emellertid inte lätt att få ut dessa bidrag. Bestämmelsen om att fiskaren skulle befinna sig i ekonomiskt nödställd belägenhet tolkades mycket strängt, och det var inte många som fick del av denna hjälp.

Sedan dess har emellertid bestämmelserna ändrats, och de regler som nu gäller beslöts av riksdagen 1962. Jag har nog den uppfattningen, att inte heller dessa bestämmelser har varit till någon större nytta för våra fiskare. Det framgår av redogörelsen i statsverkspropositionen: år 1962 anvisades ett investeringsanslag på 600 000 kronor, men av den summan återstår ännu 422 000 kronor odisponerade, och ändå vet man att betydande skador har drabbat fiskarnas redskap. Jag tror därför att det behövs en översyn av bestämmelserna på detta område.

Det har väckts en motion i denna fråga, och motionärerna tror tydligen att de har hittat felet. De föreslår att lånetaket skall höjas från 10 000 kronor till 15 000 kronor. Gör man så, tror de att spørsmålet därmed är löst. Jag

måste därför ställa frågan: Varför skall det just vara 15 000 kronor? Motionärerna har inte gjort någon utredning av behovet eller något försök till motivering för sitt förslag annat än att de åberopat penningvärdeförsämringen. Jag är därför inte övertygad om att 15 000 kronor är det rätta beloppet. Jag tror över huvud taget inte att det är på den punkten som felet är att finna. Det är nog själva bestämmelserna som behöver ändras, och därför har också utskottet uttalat, att det för närvarande saknar underlag för en närmare bedömning av ifrågavarande yrkande, d. v. s. yrkandet om en höjning till 15 000 kronor. Utskottet fortsätter emellertid: »Utskottet — — utgår emellertid från att Kungl. Maj:t följer kostnadsutvecklingen på förevarande område och framlägger de förslag till ändring av lånebestämmelserna som kan befinnas erforderliga.» Jag anser att det är betydligt bättre att göra detta uttalande än att nu besluta en höjning till 15 000 kronor. Om riksdagen bifaller utskottets förslag med denna skrivning, tror jag att en hel del kan rättas till. Kungl. Maj:t får då anledning att låta fiskeristyrelsen se på denna fråga, och sedan kan ju regeringen lägga fram förslag till ändrade lånebestämmelser.

Jag yrkar därför bifall till utskottets förslag.

Herr HEDIN (h) kort genmäle:

Herr talman! Det är mycket möjligt att man kan få till stånd ändringar i bestämmelserna som gör att lånemöjligheterna blir bättre än de är för närvarande. Men det ena goda förskjutet väl ändå inte det andra. Vi bör väl nu kunna höja lånetaket. Vill herr Arweson föreslå ett annat belopp än 15 000 kronor så gärna det! Men jag tror att en höjning till det beloppet är ungefär riktigt för dagen.

Den omständigheten att det finns en så stor reservation talar ju också för en höjning. Man kan uppenbarligen

Statsanslag till Jägarnas riksförbund, m. m.

höja lånetaket utan för stor belastning av anslaget, eftersom det finns kvar 422 000 kronor av det ursprungliga anslaget på 600 000 kronor.

Herr ARWESON (s) kort genmäle:

Herr talman! Jag vill bara säga till den senaste talaren här, att om man bifaller reservanternas förslag får man visserligen upp taket till 15 000 kronor, men de begär inte någon översyn av bestämmelserna, och det är det som jag anser vara det viktiga.

Herr ÅBERG (fp):

Herr talman! Jag nöjde mig först med att instämma i herr Hedins yttrande, ty jag ansåg det som han sade vara väl underbyggt och dessutom exakt motsvara vad jag eljest tänkt säga; men efter herr Arweson's uttalande måste jag genmäla några ord.

Vad herr Hedin sade var ju vad herr Arweson efterlyste, nämligen en ordentlig motivering för motionen. Såvitt jag förstår är denna motivering riktig, ty det är här fråga om en reell ökning av kostnaderna och inte bara om penningvärdeförsämring. Den stora rationalisering som ägt rum gör att det går åt mycket mer och mycket dyrare redskap nu än tidigare.

Herr Arweson sade att det inte finns någonting som säger att 15 000 kronor är den riktiga summan. Nej, det kan tänkas, men i den nuvarande situationen måste väl ändå 15 000 vara en viktigare summa än 10 000.

Härmed var överläggningen slutad.

Mom. a

Utskottets hemställan bifölls.

Mom. b

Herr talmannen gav propositioner dels på bifall till utskottets hemställan, dels ock på bifall till reservationen 2); och fann herr talmannen den förra propositionen vara med övervägande ja

besvarad. Herr Hedin begärde emellertid votering, i anledning varav efter given varsel följande voteringsproposition upplästes och godkändes:

Den, som vill, att kammaren bifaller jordbruksutskottets hemställan i punkten 8:o mom. b) i utskottets utlåtande nr 3, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren bifallit reservationen 2) av herr Carl Eskilsson m. fl.

Sedan kammarens ledamöter härefter intagit sina platser och voteringspropositionen blivit ännu en gång uppläst, verkställdes omröstning genom upprensning. Herr talmannen tillkännagav, att han funne tvekan kunna råda angående omröstningsresultat, varför votering medelst omröstningsapparat verkställdes. Därvid avgavs 100 ja och 84 nej, varjämte 1 av kammarens ledamöter förklarade sig avstå från att rösta.

Kammaren hade alltså bifallit utskottets hemställan.

Punkterna 9 och 10

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 11

Lades till handlingarna.

§ 14

Statsanslag till Jägarnas riksförbund, m. m.

Föredrogs jordbruksutskottets utlåtande nr 5, i anledning av väckta motioner om statsanslag till Jägarnas riksförbund, m. m.

I två inom riksdagen väckta, till jordbruksutskottet hänvisade motioner, nämligen I: 119 av herr *Helge Karlsson*

Statsanslag till Jägarnas riksförbund, m. m.

m. fl., likalydande med II:155 av herr *Wikner m. fl.*, hade föreslagits, att riksdagen måtte besluta att ett årligt anslag ur jaktvårdsfonden tillerkändes Jägarnas riksförbund, att storleken av anslaget för budgetåret 1967/68 fixerades till 150 000 kr. samt att riksdagen hemställde att hos Jägarnas riksförbund få tillsätta en styrelseledamot för insyn i förbundets verksamhet.

Utskottet hemställde, att motionerna I: 119 och II: 155 lämnades utan bifall.

Reservation hade avgivits av herr *Wanhainen* och fru *Jäderberg*, vilka ansett, att utskottet bort hemställa,

att riksdagen måtte i anledning av motionerna I: 119 och II: 155 i skrivelse till Kungl. Maj:t ge till känna vad reservationerna anfört.

Utskottets hemställan föredrogs; och anförde därvid:

Fru **JÄDERBERG** (s):

Herr talman! Jag skall kort och gott be att få yrka bifall till den vid utskottets utlåtande fogade reservationen av herr *Wanhainen* och mig samt överlämnar argumentationen åt motionären.

Herr förste vice talmannen övertog ledningen av förhandlingarna.

Herr **WIKNER** (s):

Herr talman! Det är alltid roligt att se en glad kammare.

Detta är ingen ny fråga, men jag är är glad åt att få återkomma. Det har faktiskt blivit praxis i denna kammare att den här frågan är den sista på föredragningslistan, och den tas upp när vi har som mest bråttom. Jag skall försöka att fatta mig kort men är inte så säker på att det bli så kort som ni tror.

Jakträtten i vårt land är knuten till marken, men arealens storlek har därvid ingen betydelse. Jaktintresset däremot har ingenting med markinnehav att göra; det är ett arv från den tiden då man tvingades att jaga för att över-

huvud taget kunna existera. Det finns ungefär 270 000 jägare i vårt land; det är så många personer som löser jaktkort. Av dessa är cirka 120 000 markägare. Det övervägande antalet jägare, cirka 150 000, äger alltså inte någon mark. Det betydde kanske inte så mycket för 50 år sedan, då jakträtten inte hade samma värde som nu.

Jag skall också anföra några siffror beträffande brukningsenheterna. Vi har cirka 340 000 brukningsenheter i vårt land, av vilka 178 000 enheter har min. 1 re areal än 20 hektar. 62 000 av dessa senare enheter ägs av jägare. 288 000 brukningsenheter är mindre än 85 hektar, och av dessa ägs cirka 100 000 av jägare. Vi finner alltså att endast 52 000 markägare är att hänföra till gruppen större markägare, och av dessa är cirka 18 000 jägare.

Jag vill påstå, att den lagstiftning som genomfördes 1938 hade till syfte att tillförsäkra de större markägarna allt större inflytande på jaktens område. Framför allt skedde detta genom införandet av regler om minimiareal för jaktutövning och regler om rösträtt efter areal. Jag vet att herr *Trana* själv motionerat i den frågan och alltså anser att dessa förhållanden inte är tillfredsställande. Det vore tacknämligt om han även i den fråga vi diskuterar i dag ville inta samma ståndpunkt.

De helt marklösa jägarna har enligt lag ingen rösträtt i jaktvårdsområdena och följaktligen inget inflytande på jakt- och viltvården. Eftersom dessutom de små markägarnas rösträtt är starkt beskuren genom reglerna om arealröstning, så förstår envar att motsättningsarna mellan olika grupper av jägare blivit stora, trots att de bl. a. i viltvården har ett gemensamt intresse. Det är därför lika naturligt att det uppstår fler jägarorganisationer som att det finns flera fackliga organisationer på arbetsmarknaden. Jag vill understryka att jägarorganisationerna är fackliga organisationer, som därmed har sitt berätt-

Statsanslag till Jägarnas riksförbund, m. m.

tigande och är önskvärda ur jägarnas synpunkt. Vi har en fri föreningsrätt i vårt land, och jag tycker att vi skall vara rädda om den.

Så sent som i går fick riksdagens ledamöter en skrivelse från Svenska jägareförbundet. I sista att-satsen i denna skrivelse heter det:

»att Svenska jägareförbundet står öppet för envar, d. v. s. även för medlem av Jägarnas riksförbund, som godtagit jägareförbundets organisation sådan den utformats i enlighet med riksdagens beslut 1938 och 1951».

Svenska jägareförbundet erbjuder oss alltså inträde, men bara om vi godtar vad det har bestämt. Skall det åstadkommas ett samarbete och en samverkan, måste även det mindre förbundet ha rätt att framföra sina synpunkter. Jag anser att en sådan skrivelse som den som nu skickats ut dagen före debatten är onödigt propagandaför Svenska jägareförbundet. Jag tror säkert att riksdagsmännen kan avgöra en sådan här fråga utan att man påtvingar dem några åsikter. Jag tänker inte påtvinga någon något beslut i vare sig den ena eller den andra riktningen.

Vad som ytterligare komplicerar denna fråga är att den ena organisationen, Svenska jägareförbundet, har ålagts ansvaret för viltvården och även fått hand om större delen av viltvårdsmedlen. Denna organisation skall, med andra ord, tillvarata statens intressen när det gäller viltvården. Skulle samma förhållande råda på arbetsmarknaden, så skulle det innebära att en arbetstagarorganisation finge i uppgift att tillvarata arbetsgivarens intressen gentemot arbetstagarna samtidigt som den skulle tillvarata de egna medlemmarnas intressen. Den skulle följaktligen fungera både som herre och som tjänare, något som är orimligt och torde vara omöjligt att genomföra till båda parter belåtenhet.

Beslutet av år 1938 får därför anses vara synnerligen olyckligt ur jägar-

organisationernas synpunkt: det splittade jägarintressena, och det uppstod flera jägarorganisationer. Jag skall inte gå närmare in på skiljaktigheterna. De kanske inte direkt hör hemma i den här debatten — det är ju anslaget vi diskuterar i dag. Ätminstone jag personligen och även Jägarnas riksförbund är ute för att skapa sämja och enighet inom jakten. Någon har sagt: En genomlag framtvungad enighet är lika falsk och ofruktbar som den frihet som hägnats av betongmurar. Det är således viktigt att man tar hänsyn till alla parter — det finns flera jägarorganisationer än dessa två och därtill landsbygdens jägare.

Vad jag här anfört har belyst orsakerna till att det finns flera jägarorganisationer. Det går knappast att göra något åt denna sak förrän hela jaktväsendet överlämnats till statens naturvårdsnämnd. Om detta gjordes skulle vi få samma system här i Sverige som i Finland och kunna bilda en gemensam facklig centralorganisation för samarbetet dessa förbund emellan. Då skulle, tror jag, uppdelningen på olika förbund inte längre vara en stridsanledning.

De medel vi nu gör anspråk på tillskjuts av alla medlemmar i alla jägarorganisationer i form av jaktvårdsavgifter. Därför anser vi att dessa medel också bör fördelas på de olika jägarorganisationerna. Det kunde ske på det sättet att man kunde gå efter medlemsantalet. Det är ju framför allt jakt- och viltvården man här vill slå vakt om. Svenska jägareförbundet har nu monopol på jaktvårdsmedlen. Vi borde kunna fordra en bättre tingens ordning. Det är endast solidaritet och rättvisa vi kräver; det är inte, som det har sagts i en del tidningar, av illvilja mot Svenska jägareförbundet som vi kräver detta — tvärtom. Vi vill ha samarbete så långt det är möjligt.

Varför skulle inte Jägarnas riksförbund kunna få en del av dessa pengar?

Statsanslag till Jägarnas riksförbund, m. m.

Vi bedriver en omfattande jakt- och viltvård, och vi bedriver samtidigt studieverksamhet på olika områden. Dessutom bygger även vi jaktskyttebanor, men för detta ändamål har vi inte fått de medel som vi ansökt om.

Det har också sagts att Svenska jägareförbundet inte använder jaktvårdsmedel för sin studieverksamhet, men förbundet har i alla fall anslagit 15 000 kronor till utgivningen av en handledning i viltvård. Och då har jag svårt att förstå varför inte vårt förbunds studiecirkel, Jakträtt och viltvård, skall vara lika berättigad till bidrag som nämnda skrift. Vår studiecirkel är öppen för alla oavsett organisationstillhörighet. Även en hel del av Svenska jägareförbundets medlemmar lär för närvarande delta i studiecirklarna.

Det har också anförts att Svenska jägareförbundets fältpersonal står till förfogande som föreläsare vid våra studiecirklar. Då vill jag tala om att en av våra avdelningar hade svårt att få någon studieledare men lyckades till slut engagera en erkänt skicklig jägare. Efter någon tid ringde han dock och meddelade att han talat med jaktvårds-konsulenterna och av honom fått rådet att inte ha något samröre med Jägarnas riksförbund. Gör man på det sättet, om man eftersträvar ett gott samarbete?

Herr talman! Jag skulle kunna fortsätta att här tala om vår verksamhet, men tiden är knapp och därför skall jag bara runda av med att yrka bifall till den vid utskottets utlåtande fogade reservationen.

Herr HANSSON i Skegrie (cp):

Herr talman! Jag kan försäkra herr Wikner att utskottet inte på något sätt vill nedvärdera den verksamhet som bedrivs inom Jägarnas riksförbund. Utskottet beklagar i stället de motsättningar som i dag finns mellan de båda organisationerna. Vi påpekar också att det vore önskvärt med ett samarbete mellan förbunden. Då skulle sannolikt

många problem kunna lösas. Tillsammans skulle också de båda förbunden få ett betydligt bredare underlag än vad de i dag har vart och ett för sig. Likaså skulle de olika intressena kunna brytas mot varandra inom en organisation i stället för som nu mellan två rivaliserande organisationer. Ett sådant samarbete borde heller inte vara uteslutet, såvitt jag kan bedöma.

År 1964 avgav Svenska jägareförbundet ett remissvar till domänstyrelsen, i vilket förbundet bl. a. skrev följande om inbuden till samarbete:

»Något formellt hinder sålunda ej att bevilja Jägarnas riksförbunds lokalavdelningar inträde i Svenska jägareförbundet. Enskilda medlemmar av riksförbundet är redan medlemmar. Jägareförbundet vill i detta sammanhang uttala att förbundet är berett vidga sin bas också på så sätt, att Jägarnas riksförbund vinner anslutning genom att dess lokalavdelningar bli direktanslutna medlemmar i vederbörliga jaktvårdsföreningar.»

Och så fortsätter man: »De sannelikt fåtaliga problem av principiell eller eljest större vikt, där meningarna går isär mellan Svenska jägareförbundet och Jägarnas riksförbund, skulle på så sätt bli ytterligare penetrerade på beredningsstadiet.» Det är ett sådant närmande mellan dessa bägge organisationer som utskottet menar är det riktiga för framtiden.

Herr Wikner sade att många tusen jägare för närvarande saknar rösträtt — han menade väl dem som tillhör Jägarnas riksförbund — och inte har något inflytande på jaktvårdsarbetet. Men herr Wikner sade också att »vi är inte ute för att söka någon osämja, utan vi är ute för att söka samarbete». Då tycker jag att den logiska slutsatsen är att allting är upplagt för att ni bör försöka närma er Svenska jägareförbundet i ett samarbete.

Som herr Wikner också framhöll har Svenska jägareförbundet sedan 1938

Statsanslag till Jägarnas riksförbund, m. m.

statsmakternas uppdrag att vara det officiella organ i vårt land som skall utöva ledningen av jaktvårdsarbetet. Anslaget för detta uppdrag är för närvarande ungefär 4 miljoner. Men utöver detta statsanslag erlägger Svenska jägareförbundet betydande summor av egna medel bl. a. till studieverksamheten inom förbundet och till annan skolning av jägare. Att nu splittra bidragsgivningen på två eller flera organisationer skulle väl vara felaktigt. Den riktiga linjen är att ena i stället för att bidra till en splittring, Svenska jägareförbundet använder ju egna pengar för samma verksamhet som Jägarnas riksförbund nu begär anslag till.

Av de 4 miljoner som Svenska jägareförbundet erhåller går ungefär 80 procent till verksamheten ute på jaktvårdsfältet. Cirka 5 procent går till Öster-Malma jaktvårdsskola, och resten, ungefär 400 000, använder man till administrationskostnader. Men därutöver bestrider, som jag sade, Svenska jägareförbundet administrationskostnader av egna medel — för det löpande budgetåret inte mindre än ca 240 000 kronor.

Det bedrivs studieverksamhet även inom Svenska jägareförbundet, men denna studieverksamhet har anslutits till bildningsorganet Studieförbundet. Vi menar att Jägarnas riksförbund, som nu begär anslag för studieverksamhet, också bör ansluta denna studieverksamhet till något av bildningsförbunden. Därmed löser man ju också frågan om medel till detta arbete och behöver inte ta medel ur jaktvårdsfonden.

Motionärerna begär 150 000 kronor till sin organisation. Den har i dag, om jag är riktigt underrättad, cirka 11 000 medlemmar — per medlem skulle det alltså bli 13 kronor 64 öre. För att beloppet per medlem skulle bli lika stort för Svenska jägareförbundet, som enligt redovisning har 175 000 medlemmar, skulle anslaget behöva ökas med ungefär 2 miljoner kronor. Konsekvensen

härav blir rimligen att även andra jägarorganisationer bör tilldelas statsanslag — det finns ju ytterligare några sådana organisationer.

Vi bör väl därför reducera herr Wikners tal om att Svenska jägareförbundet har monopol på jaktvårdsmedel till att det anslag på 4 miljoner, som Svenska jägareförbundet i dag har av jaktvårdsmedel, avser uppgifter som är förenade med det uppdrag som statsmakterna har givit Svenska jägareförbundet att vara det officiella organet för jaktvårdsarbetet. Jägarnas riksförbund har ju ännu inte något sådant uppdrag som kan berättiga till motsvarande anslag. Men jag vill än en gång stryka under att den rätta vägen framöver inte är att splittra anslagen på två eller flera organisationer utan att söka samarbete mellan de organisationer som finns. Och att döma av tillgängliga källor bör detta inte vara någon olöslig uppgift om bara viljan finns att närma sig varandra.

Jag ber därför, herr talman, att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr WIKNER (s) kort genmäle:

Herr talman! Herr Hansson i Skegrie måste ha råkat ut för ett missförstånd. Då jag talade om dem som inte har rösträtt menade jag medlemmarna i Svenska jägareförbundet — i Jägarnas riksförbund är rösträtten lika för alla.

Att det år 1938 uppdrogs åt Svenska jägareförbundet att sköta om jakt- och viltvården är vi medvetna om, såsom också framhållits. Men det var ju då som skiljaktigheterna uppstod på grund av att vi inte hade samma uppfattning som Svenska jägareförbundet, bl. a. beträffande den nya jaktvårdslagen. Så bildades alltså detta nya förbund, och det är dessa skiljaktigheter jag redovisat.

Jag vill vidare påpeka att vi i motionen nämnt att de ifrågavarande medlemmen skall användas för bl. a. studie- och upplysningsverksamhet bland jägarna. Det gäller alltså inte bara stu-

Statsanslag till Jägarnas riksförbund, m. m.

dieverksamhet utan också upplysningsverksamhet, och Svenska jägareförbundet bedriver väl en ganska omfattande upplysningsverksamhet genom sina jaktvårdskonsulenter. Vem som avlönar dessa känner kanske herrarna själva till.

Inom Jägarnas riksförbund bedrivs ett omfattande frivilligt arbete. Verksamheten finansieras genom avgifter till förbundet men också genom att vi anordnar fester, lotterier m. m. Någon har sagt att administrationskostnaderna ökas genom denna organisation. Men jag tycker att det bör beaktas att verksamheten bedrivs ideellt. Det är allmänt känt att om det inte funnes ideella föreningar på skilda områden skulle administrationskostnaderna stiga snabbt därför att allt arbete då måste utföras genom anställd personal.

Som jag sagt tidigare är vi inte ute efter makt och myndighet, men vi vill i alla fall bli respekterade. Det skulle faktiskt vara illa ställt i vårt land, om inte det allmänna hade råd att med anslag stödja och hjälpa alla dem som frivilligt offrar både fritid och arbete för att bevara vår fauna till glädje icke bara för jägare.

Herr HANSSON i Skegrie (cp) kort genmäle:

Herr talman! Jag vill åter understryka att när statsmakterna har anslagit medel för jaktvård och har uppdragit åt ett visst organ att ta ansvaret för denna, måste det vara logiskt riktigt att inte därefter splittra detta arbete. Jag vill erinra om att Svenska jägareförbundet i sitt remissvar framhöll att enligt dess åsikt meningsskiljaktigheterna är så små att det inte bör vara någon svårighet att övervinna dem.

Jag är rädd att Jägarnas riksförbund förstorar de motsättningar som kan finnas, men jag förmodar att dessa vid en kontakt mellan organisationerna inte är värre än att man kan samarbeta.

Herr WIKNER (s) kort genmäle:

Herr talman! Jag skall avsluta debatten med att tala om att jag faktiskt har bemödat mig att läsa proposition nr 189 till 1951 års riksdag. Vi har också hänvisat till den i vår reservation, där vi framhåller att enligt propositionen »kan emellertid Kungl. Maj:t i visst fall bevilja anslag från fonden även åt annan organisation».

Denna möjlighet finns alltså, om det gäller en organisation som gör nytta. Vi anser att Jägarnas riksförbund lägger ned ett oerhört stort arbete till nytta för både jakt- och viltvård.

Herr TRANA (s):

Herr talman! När jag såg att jordbruksutskottets ärade ordförande hade antecknat sig på talarlistan tänkte jag själv avstå. Eftersom herr Wikner direkt apostroferat mig måste jag dock säga några ord; de skall bli ganska få.

Jag instämmer till alla delar i de synpunkter som framförts av jordbruksutskottets ordförande. Jag vill dock alldeles särskilt understryka vad han ytterligare framhöll i sin replik, nämligen att de skiljaktiga meningar som föreligger mellan det stora och det lilla förbundet — i varje fall för den som ser på det hela ur en mera opartisk synvinkel — inte tycks vara större än att det borde kunna gå att sammanföra dessa till ett förbund för att med gemensamma krafter arbeta för jaktvården.

Emellertid påstår herr Wikner att lagstiftningen i vårt land syftar till att främst de större markägarna skall få jaga. Han nämner också att jag har motionerat för att söka motverka detta. Det är riktigt att jag har väckt motioner i detta ämne ett par gånger, men det har varit i avsikt att underlätta bildandet av jaktvårdsområden, vilka i sitt nuvarande skick enligt min mening icke är tidsenliga. Däremot säger mina egna erfarenheter från det jaktliga om-

Statsanslag till Jägarnas riksförbund, m. m.

rådet icke att de små utestängs. Tvärtom har de flesta i dag inga större svårigheter att få vara med och jaga. Emellertid skall det naturligtvis ske under hyfsade former.

Herr Wikner hävdar alltså att lagstiftningen syftar till att förbehålla jakten åt de större markägarna, och han vänder sig mot det cirkulär som Svenska jägareförbundet tillställde oss i går. Jag har ett annat cirkulär i min ägo, som vi har fått från Jägarnas riksförbund på ett tidigare stadium. I sista stycket på första sidan slår man fast:

»Vi slår också vakt om jakträttens nära sambörighet med jordäganderätten.» Om man finner detta vid genomläsande av ett cirkulär som bör vara ganska noga genomtänkt, är det litet förbryllande att höra herr Wikner.

Eftersom jag instämde med jordbruksutskottets ordförande, skall jag inte vidare uppehålla mig vid denna sak. Jag vill bara till slut, herr talman, till herr Wikner framföra min personliga synpunkt i denna fråga: Den är att utbyggnad av den effektiva jaktvård, som ur samhällets synpunkt är önskvärd för alla dem som i den vilda faunan ser en omistlig nationell tillgång, inte gagnas av den av Jägarnas riksförbund bedrivna mot Svenska jägareförbundet riktade rivaliserande verksamheten. Svenska jägareförbundet arbetar efter de riktlinjer som med samhällsintresset som riktpunkt beslutas av riksdagen. Jägarnas riksförbund har en annan målsättning och synes inte vilja associera sig med samhällets intressen. Därför, herr talman, ber jag att få yrka bifall till utskottets förslag.

Herr HEDIN (h):

Herr talman! Bara några korta reflexioner. Först vill jag liksom tidigare här i kammaren för herr Wikner framhålla att jag är övertygad om att Jägarnas riksförbund bland sina medlemmar utför ett utomordentligt gott jakt-

vårdsarbete. Det betyget kan man gott ge. Jag håller också med herr Wikner om att det principiellt är riktigt att man skall ha frihet att gå in i någon annan organisation, om man inte trivs inom Svenska jägareförbundet.

Å andra sidan måste man ändå beklaga den splittring som finns inom svenska jägarkretsar. Det är inte bara Jägarnas riksförbund vid sidan om jägareförbundet utan vidare Landsbygdens jägare, som också har relativt stor omfattning. Denna splittring skulle absolut inte behövas, ty vi arbetar för samma mål.

Svenska jägareförbundet är en demokratisk organisation. Där förekommer icke annat än att principen en man — en röst användes i alla sammanhang, utom möjligen som kanske herr Wikner syftade på inom jaktvårdsområdet, där det finns formella möjligheter att gå efter andra linjer. Jag vill försäkra att det är ytterligt sällsynt att man gör det. I de allra flesta jaktvårdsområden har man beslutat om principen en man — en röst. Det är full demokrati. Det förekommer fri debatt inom Jägareförbundet och länsjaktvårdsföreningarna. Det finns många olika åsikter. Dessutom, herr Wikner, förekommer faktiskt ett visst samarbete över gränserna. I mitt län t. ex. har vi ett ganska gott samarbete med Jägarnas riksförbund och Landsbygdens jägare och har samma uppfattning i t. ex. älgjaktfrågan. Detta är en sak, den andra är om man skall ge medel ur jaktvårdsfonden till andra organisationer än den som Kungl. Maj:t och riksdagen har utsett att handha detta arbete. Det måste ur statsmakternas synvinkel vara felaktigt att splittra de medel man här har till förfogande.

Till sist vill jag framhålla att den verksamhet, som bedrivs med hjälp av jaktvårdsfondens medel och också med hjälp av medel som Svenska jägareförbundet självt vid sidan av jaktvårdsfonden i stor utsträckning förfogar över,

Statsanslag till Jägarnas riksförbund, m. m.

kommer alla jägare till del, inte bara dem som är anslutna till Svenska jägareförbundet utan också alla som är medlemmar av Jägarnas riksförbund eller andra organisationer. De får också fördel av den verksamhet som Svenska jägareförbundet bedriver.

I sin motion nämner herr Wikner studieverksamheten. Därvidlag har väl Jägarnas riksförbund som andra organisationer möjlighet att utnyttja de allmänna medel som går till studieverksamheten. Han nämner också jaktskyttet. Jag vill påminna om att till älgskyttebanor utgår medel från älgskadefonden. Om jag inte är fel underrättad har också Jägarnas riksförbund fått del av dessa medel.

Herr LUNDBERG (s):

Herr talman! Det hör till god tradition att vi varje år skall ha en jaktstund i riksdagen. De gamla argumenten återkommer också.

Låt mig, herr talman, klart deklara att jag anser att det bör ankomma på statens naturvårdsnämnd att ombesörja jaktvården och att detta inte bör överlåtas åt människor som har föga sinne för att skydda djur. Hela uppläggningen av jaktvården i vårt land är en relik från den gamla ståndsriksdagen. Då förekom herrejakt och allmogejakt, och herreintressena var därvid utan tvekan starkare företrädna än allmogeintressena. Så är det även nu.

Jag har sett i tidningarna att Svenska jägareförbundet bl. a. ger pris för de största kronorna från älg, hjort m. m. Är det god jaktvård att skjuta de bästa livdjuren och till på köpet prisbelöna det? Jag undrar om herr Hansson i Skegrie skulle kunna tänka sig att slakta sina bästa djur i ladugården och behålla skräpet! I så fall skulle det knappast kallas god jordbrukspolitik.

Efter vad jag kan förstå är Jägarnas riksförbund allmogejägarnas förbund. Det bedriver en efter sina förhållanden

mycket mera aktiv och positiv jaktvård än Svenska jägareförbundet — låt vara att man där inte kan ha sådana fester som man kan i Svenska jägareförbundet och att man inte kan »dricka jakten till» på samma sätt.

Det är märkligt att herr Trana på alla punkter understryker vad herr Hansson i Skegrie sagt. Någon effektiv jaktvård skulle sålunda Jägarnas riksförbund inte utöva men däremot Svenska jägareförbundet. Är Svenska jägareförbundet verkligen en demokratisk organisation? Det har sagts mig att den som har undertecknat den skrivelse som vi har fått därifrån är utsedd av Kungl. Maj:t. Om inte Kungl. Maj:t hade utsett honom, skulle man då haft möjlighet att få honom som ordförande?

Herr Trana säger att vi inte bör splittas medlen genom att ge anslag åt flera håll. För en tid sedan beslöt riksdagen att vi skulle ge anslag till de politiska partier som är företrädna i riksdagen. Om vi skulle ha följt herr Tranas rekommendation skulle vi väl då ha givit anslag endast åt det största partiet, men skulle det ha betraktats som en demokratiskt riktig avvägning?

När man nu har varit så blygsam att man endast begärt 150 000 kronor i anslag till Jägarnas riksförbund borde riksdagen kunna bifalla det yrkandet. Jag blir ledsen när personer som har fått en viss del av kakan så fullkomligt glömmer alla de människor i detta land som är små jordägare eller saknar markområden. Det är anmärkningsvärt att man glömmer både principer och idéer när det egna intresset blir inblandat.

Jag har förut sagt att det för mig framstår som odrägligt att Jägareförbundet tillåter licensjakt och klappjakt. När Jägareförbundet tillåter sådana former av jakt i den svenska naturen, låt vara att man betraktar djuren såsom undermåliga, är det inte värdigt att ensamt ha statens förtroende att sköta jakten.

Jag yrkar bifall till reservationen.

Statsanslag till Jägarnas riksförbund, m. m.

Herr TRANA (s) kort genmäle:

Herr talman! Det här börjar bli riktigt roligt, men jag skall inte låta lura mig att dra upp någon större debatt.

Tyvärr vet inte herr Lundberg vad han talar om i den här frågan. Jag kan inte tänka mig att det är någon skillnad i jaktutövningen och jaktvården mellan medlemmarna i Jägareförbundet och i Jägarnas riksförbund. Det har förekommit en markant ändring i inställningen under de senaste årtiondena, och jägarerna är, oavsett vilket förbund de tillhör, medvetna om att det snart inte blir någonting att jaga, om man inte bedriver jaktvård och ser till att man inte skjuter mera än vad som kan kallas lagom mycket.

I båda förbunden ingår det nog mest »allmogejägare», både sådana som själva äger mark och sådana som icke äger mark. Det råder inte längre sådana feodala förhållanden som herr Lundberg tror, utan allt går demokratiskt till.

I anledning av vad herr Lundberg sade om prisbelöningar efter hornkronans storlek vill jag säga att det, om det inte bedrevs modern jaktvård, kanske inte skulle bli kvar några hornkronor som kunde anses värda ett pris.

Jag tvivlar inte på herr Lundbergs ärliga intresse för jaktvård och naturvård, men jag vill säga till herr Lundberg — det är inget skämt, utan det är verkligen mitt allvar — att en av de största farorna för våra vilttillgångar är friluftslivet, som ständigt ökar i omfattning och gör att det aldrig blir någon ro för det vilda i markerna. Får inte det vilda ro i markerna, försvinner det av sig självt. Det är främst beträffande den saken vi måste vara vaksamma för att se vart utvecklingen leder.

Herr HANSSON i Skegrie (cp) kort genmäle:

Herr talman! Jag har begärt ordet i anledning av att herr Lundberg myn-

tade ett slagord, som han förmodligen trodde skulle vara effektivt. Han talade om »allmogejägare» och ställde dem mot en annan sort av jägare.

Vi hörde av herr Wikner att det finns 270 000 jägare i vårt land och att 11 000 av dem, d. v. s. 4 procent, är anslutna till Jägarnas riksförbund. Har allmogen krympt så mycket i vårt land, att den bara utgör 4 procent? Den gamla allmogestammen, jordbrukarna, utgör i alla fall ännu 6 procent av befolkningen. Det måste såvitt jag begriper finnas många »allmogejägare» också inom Svenska jägareförbundet.

Sedan vill jag rätta till en sak som herr Lundberg sade. Han riktade sig direkt till mig och sade att det aldrig skulle falla mig in att slå ut de bästa djuren och ha skräpet kvar. Jag har inget skräp i mitt stall, herr Lundberg!

Herr LUNDBERG (s) kort genmäle:

Herr talman! I anledning av detta sista påstående skulle jag vilja säga att herr Hansson tydligen inte tillämpar Jägareförbundets principer i sin ladugård.

Herr Trana sade att jag inte vet vad jag talar om och att det inte finns någon skillnad mellan de båda förbundens jägare. I slutet av sitt anförande kom emellertid herr Trana in på vad han verkligen ville, nämligen få bort friluftslivet och bl. a. genom licensjakt ordna det så, att människorna inte kan komma ut i naturen. Om herr Trana ser på jakten och på vanliga människor på det sättet, kommer väl även friluftsfolket att bli ett lovligt byte för honom i framtiden.

Jag är socialdemokrat, och jag anser att jag borde vara det även om jag till äventyrs skulle äga något som andra inleder har.

Herr TRANA (s) kort genmäle:

Herr talman! Detta var herr Lundbergs andra stora misstag under den här debatten.

Statsanslag till Jägarnas riksförbund, m. m.

Herr WIKNER (s):

Herr talman! Jag måste faktiskt stiga upp i talarstolen för att bemöta herr Trana. Han förefaller vilja påstå att jag här har talat för allemansrätt när det gäller jakt. Hade herr Trana lyssnat på mig, hade han fått en helt annan uppfattning.

Svenska jägareförbundet har sagt ifrån att det önskar obligatoriskt reglerad älgjakt i vårt land och även reglerad jakt på rådjur och kanske så småningom också på småvilt. Den saken skall vi emellertid inte tala om i dag. En försöksverksamhet pågår, och vi får väl återkomma till den saken. Därför undvek jag att tala om den reglerade älgjakten.

Jag förstår att herr Trana har säkerställt sin jakträtt under lång tid framåt, så för honom är det kanske inte så märkvärdigt att tillhöra Svenska jägareförbundet. Jag vill emellertid framföra ett uppriktigt tack till herr Hedin för att han berömde Jägarnas riksförbund för det arbete som förbundet utträttat på viltvårdens och jaktens område. För detta är han värd ett tack.

Vad rösträtten beträffar vill jag säga att det i lag är föreskrivet att man inom jaktvårdsområdena röstar efter areal. Om den bestämmelsen inte tillämpas kan man ju ta bort detta stora misstag ur förslaget, och då får vi det precis som Jägarnas riksförbund vill ha det.

Herr TRANA (s) kort genmäle:

Herr talman! Det enda intresse som jag anser bör vara vägledande vid utformningen av lagstiftningen på detta område är samhällets intresse. Jag har alltid betraktat det vilda såsom en samhällselig tillgång och icke såsom enskild egendom.

År 1965 — jag beklagar att jag måste uppehålla tiden med en kort redogörelse — ställde Arbetarbladet i Gävle några frågor till Jägarnas riksförbund och

Svenska jägareförbundet, och i »Svensk jakt» återgavs bägge parter svar.

Den första frågan löd: »Vad anser ni vara det viktigaste som skiljer er från konkurrerande organisation?» På det svarade Jägarnas riksförbund: »Det viktigaste skiljetecknet är dels att vi hävdar de små markägarnas och de marklösa jägarnas rätt, medan Jägareförbundet håller fast vid de gamla feudala rättigheterna.»

I mitt första inlägg påpekade jag att det finns ett cirkulär från Jägarnas riksförbund, vari förbundet säger, att det »slår vakt om jakträttens nära samhörighet med jordäganderätten», medan Svenska jägareförbundet är »en organisation som har den omöjliga och dubbla uppgiften att dels tillvarata sina medlemmars intressen och dels det allmännas — samhällets — intressen. Ett sådant dubbelengagemang är omöjligt — båda intressena blir lidande, vilket också flera gånger visat sig».

Svenska jägareförbundet är konstituerat på det viset av Sveriges riksdag att det skall tillvarata samhällets intressen vid utformningen av jaktutövningen och jaktvården. Eftersom det förhåller sig på det sättet måste jag med utgångspunkt från de principer som jag deklarerade i början av detta inlägg anse att det också i den fråga som nu avhandlas är Svenska jägareförbundet som skall ha det fortsatta ansvaret.

Herr LINDSTRÖM (s):

Herr talman! Det är väl nästan otillständigt att begära ordet, när kammarens ledamöter har sina väskor packade för att fara hem och fira bebildelse m. m.

Jag har under ett långt liv inte kunnat komma underfund med vad som ligger bakom denna debatt, vad den vitt utbredda lusten att mörda ute i naturen bottnar i. Jag har filosoferat en hel del över det problemet och har inte kunnat komma fram till annat än att det

Statsanslag till Jägarnas riksförbund, m. m.

kanske är ett seglivat rudiment från Neanderthaltiden eller längre tillbaka. Jag måste nämligen säga att det måste vara angeläget för oss alla att försöka avdramatisera jakten. I stället försöker man glorifiera den på alla möjliga sätt, och när jakttiden stundar drar massor av människor till skogs. Mig förefaller det nästan löjeväckande med dessa enorma människomassor som drar ut i markerna och till och med ibland skjuter varandra.

Jag tror det är viktigt att se till att vi får en alltmer humaniserad jakt. Det är ingenting som motsäger att 10 procent av de jägare som går ut i skogen, om vi tar de bästa, skulle kunna klara den avskjutning som krävs. Jag erkänner att det behövs en avskjutning av villebrådet, men den skall tillgå på ett effektivt och humant sätt för undvikande av allt onödigt djurplågeri.

Sedan till saken! Det är alltså fråga om huruvida Jägarnas riksförbund skall ha anslag eller inte. Ett gammalt ordspråk säger att om man ger en viss potentat ett finger tar han hela handen, och vi har ju inte bara Jägarnas riksförbund utan även andra jaktorganisationer. Så kommer också dessa och vill ha av de här pengarna och då räcker kanske inte de tillgängliga medlen för de uppgifter som riksdag och regering ålagt Svenska jägareförbundet. Skulle man slå in på denna väg finns det alltid någon anledning för några jägare att bli oense med ett annat jaktlag och så bildar de en ny organisation. Så fortplantar sig organisationerna genom delning alldeles som amöborna, och vi får ett oändligt antal jägarorganisationer som framställer sina anspråk.

Herr talman! Jag har velat anföra dessa synpunkter innan vi tar ställning till utskottets förslag som jag härmed yrkar bifall till.

Härmed var överläggningen slutad.

Herr förste vice talmannen gav propositioner dels på bifall till utskottets

hemställan, dels ock på bifall till reservationen; och fann herr förste vice talmannen den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Herr Wikner begärde emellertid votering, i anledning varav efter given varsel följande voteringsproposition upplästes och godkändes:

Den, som vill, att kammaren bifaller jordbruksutskottets hemställan i utskottets utlåtande nr 5, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren bifallit reservationen av herr Wanbainen och fru Jäderberg.

Sedan kammarens ledamöter här efter intagit sina platser och voteringspropositionen blivit ännu en gång uppläst, verkställdes omröstning genom upprensning. Herr förste vice talmannen tillkännagav, att han funne flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Herr Wikner begärde emellertid rösträkning, varför votering medelst omröstningsapparat verkställdes. Därvid avgavs 134 ja och 40 nej, varjämte 12 av kammarens ledamöter förklarade sig avstå från att rösta.

Kammaren hade alltså bifallit utskottets hemställan.

§ 15

Herr FÖRSTE VICE TALMANNEN yttrade:

Jag får hemställa, att konstitutionsutskottets utlåtande nr 29 måtte uppföras närmast efter bevillningsutskottets betänkande nr 7 bland två gånger bordlagda ärenden på föredragningslistan för kammarens nästkommande sammanträde, onsdagen den 29 innevarande mars.

Denna hemställan bifölls.

Interpellation ang. plastfilmsförpackning av mat vid sjukhus och andra allmänna institutioner — Interpellation ang. varningsljus å motorfordon

§ 16

Interpellation ang. plastfilmsförpackning av mat vid sjukhus och andra allmänna institutioner

Ordet lämnades på begäran till

Herr NORDGREN (h), som yttrade:

Herr talman! En metod att förpacka maträtter har sedan några år prövats här i landet. Maten tillagas enligt konventionellt storköksförfarande. De färdiglagade maträtterna läggs varma ned i plastfilmpåsar som förslutes och kortvarigt upphettas i kokande vattenbad. Därefter kyls påsarna ned till + 4 grader, lägges in för förvaring i kylrum, distribueras — ibland utan datumstämpling — till vissa sjukhus. Före utspisningen värms portionsförpackningarna upp i ett vattenbad, plastpåsarnas innehåll kläms ut och serveras portionsvis.

Såväl patienter som personal vid berörda lasarett har reagerat mycket starkt mot serveringen av denna s. k. påsmat. En del betraktar den som oapetitlig, andra har helt vägrat att äta densamma, och det finns patienter som säger sig bli direkt illamående.

Ett stort antal portioner har måst kasseras på grund av att de varit illaluktande eller sura redan före de över huvud taget serverats och ansenliga mängder av de serverade portionerna kommer tillbaka orörda för att då kastas bort eller förbrännas. Redan dessa fakta synes mig tillräckliga för att anse att den här maten är olämplig att servera såväl sjuka som friska människor.

Till detta kommer att en av statens institut för folkhälsan verkställd undersökning visar att maträtterna i många fall är helt fria från de för kroppen värdefulla C-vitaminerna.

Med stöd av vad jag här anfört hemställer jag om kammarens tillstånd att till statsrådet och chefen för socialdepartementet få ställa följande frågor:

1. Anser herr statsrådet att plastfilmförpackad mat, s. k. påsmat, som av många betraktas som underhållig, skall serveras patienter och personal vid sjukhus?

2. Vilka åtgärder anser herr statsrådet bör vidtagas för att kontrollera att endast fullvärdig och smaklig kost serveras patienter och personal vid sjukhus och andra allmänna institutioner?

Denna anhållan bifölls.

§ 17

Interpellation ang. varningsljus å motorfordon

Ordet lämnades på begäran till

Herr BENGTON i Solna (h), som yttrade:

Herr talman! Nästan varje dygn inträffar här i landet trafikolyckor under mörker och dålig sikt. Ofta uppstår därvid kedjekrockar då de ursprungligen inblandade fordonen blir stående så att de blockerar vägen och inte kan upptäckas i tid på grund av den nedsatta sikten. Upprinnelsen är inte sällan bagatellartad med lindriga materiella skador, men innan polis hunnit komma till platsen med sina varningsljus inträffar det många gånger ytterligare kollisioner på olycksplatsen. Därvid blir det emellanåt tragiska personskadepåföljder.

Dessa olyckor är av den typ där förebyggande åtgärder från de inblandades eller från andra närvarande privatbilisters sida kunde ha hindrat en tragisk utveckling. I åtskilliga europeiska länder har införts bestämmelser som t. o. m. ålägger förare av motorfordon dels att medföra varningstriangel eller liknande anordning, dels att använda sådan när fordon under vissa förhållanden stannat på väg.

Enligt min mening vore det lämpligt att varje bilist medförde något slag av portabelt varningsmedel som ytterligt snabbt kunde sättas i funktion om fordonet blir stående på ett sådant sätt att risk för ytterligare olyckor föreligger. Det skulle då vara en anordning, som kunde sättas i funktion betydligt snabbare än varningstrianglar och verka som primär säkerhet samt vara ett komplement till trianglarna. Man kunde t. ex. tänka sig att varje bil utrustades med ett portabelt varningsljus med roterande reflektor av samma typ men mindre än det som finns monterat på bl. a. en del vägförvaltnings- och televerksbilar. Portabla varianter som är batteridrivna och försedda med sugfot finns redan att köpa. En sådan apparat kan placeras på bilens tak och genom det skarpa återskenet från den roterande reflektorn på ett effektivt sätt påkalla uppmärksamheten. Emellertid är det enligt vägtrafikförordningen förbjudet att anbringa ett sådant varningsljus på bilen.

Då alla åtgärder måste vidtagas för att nedbringa antalet olyckor bör enligt min mening vägtrafikförordningen ändras så att möjlighet finns för en bilist att använda ett varningsljus med roterande reflektor på ovan angivet sätt.

Med stöd av vad ovan anförts hemställs om kammarens tillstånd att till statsrådet och chefen för kommunikationsdepartementet få ställa följande fråga:

Vill herr statsrådet medverka till att sådana ändringar göres i vägtrafikförordningen att det blir tillåtet för en bilist att å bilen — när den står stilla — anbringa ett varningsljus med roterande reflektor för att därigenom fästa uppmärksamhet på att en olycka inträffat eller på att vägen på annat sätt helt eller delvis blockerats?

Denna anhållan bifölles.

§ 18

Interpellation ang. sekretesskyddet för patienter vid allmänna sjukvårdspolikliniker

Ordet lämnades på begäran till

Fru NETTELBRANDT (fp), som yttrade:

Herr talman! Sedan urminnes tid har det funnits regler om läkares tystnadsplikt. Läkarsekretessen anses vara lika gammal som läkekunsten själv. Bestämmelse om läkarsekretessen återfinns i 60 § i nu gällande läkarinstruktion av år 1930. Sekretessbestämmelsen innebär att läkare inte får yppa vad honom i denna hans egenskap blivit i förtroende meddelat och inte heller i oträngt mål uppenbara vad han angående sjukdom eller dess uppkomst själv funnit. Vidare finns bestämmelser i sekretesslagen som föreskriver inskränkningar i rätten att utbekomma allmänna handlingar bl. a. inom läkarvården. Vissa regler finns också i rättegångsbalken. I sjukvårdslagen finns stadganden om tystnadsplikt beträffande ledamöter och suppleanter i sjukvårdsstyrelse eller direktion eller anställd i sjukvårdande verksamhet, innebärande att sådan person ej må till obehörig yppa något om patients sjukdom eller patients förhållanden i övrigt, om vilka han i sin nämnda egenskap erhållit kunskap.

Läkarsekretessen — som i och för sig torde vara oomstridd — kan motiveras med flera skäl. Ett sådant är att man vill förhindra olika skadeverkningar för den sjuke av materiell eller personlig art. Förekomsten av och vetskapen om sekretessbestämmelserna gör det lättare för en patient att anförtro sig åt läkaren. Det är ett samhällsintresse att den sjuke icke av rädsla för offentlighet avhåller sig från att söka läkarvård eller att meddela alla för en effektiv vård önskvärda upplysningar.

Vid sidan om detta, som har kallats läkarsekretessens förtroendefunktion, finns också en s. k. etisk funktion. Det

kan inte anses vara något samhällsintresse att för en person skadliga, nedläggande eller strängt personliga omständigheter fritt skall få omtalas. Särskilt motbjudande ter sig ett opåkallat utspredande av sådana uppgifter rörande en sjuk som läkaren fått kännedom om just på grund av dennes nödställda belägenhet, också i den mån detta icke skett genom utnyttjande av patientens förtroende.

Genom de bestämmelser som finns har man alltså från samhällets sida bejakat önskvärdheten av läkarsekretessen. Det ter sig därför som i hög grad otillfredsställande att sekretesskyddet på ett område väsentligt urholkas. Huvudsakligen på grund av lokalernas utformning råder vid många polikliniker brist på sekretesskydd. Patienterna vid sådana kliniker undersökes och behandlas nämligen ofta i samma rum som andra patienter. Detta medför givetvis att de fördelar man velat uppnå genom sekretesskyddet i hög grad omintetgöres och undersökningen för patienterna upplevs många gånger som obehaglig. Genom det rådande systemet med gemensamma undersökningsrum blir följderna att poliklinikpatienterna ofta sätts i ett sämre läge ur sekretessynpunkt än de personer, som anser sig kunna ta den merkostnad som det innebär att vara privatpatient hos en läkare. Det är stötande att på detta sätt den som väljer den billigare vårdformen får ett sämre skydd.

Med hänvisning till det anförda hemställer jag om andra kammarens tillstånd att till statsrådet och chefen för socialdepartementet få ställa följande fråga:

Tänker statsrådet vidta några åtgärder för att tillse att patienter som uppsöker allmänna sjukvårdspolikliniker får samma sekretesskydd som privatpatienter?

Denna anhållan bifölls.

§ 19

Interpellation ang. lagreglering av det allmännas skadeståndsansvar för den offentlighetsrättsliga verksamheten

Ordet lämnades på begäran till

Fru NETTELBRANDT (fp), som yttrade:

Herr talman! Frågan om skadestånd i offentlig verksamhet utreddes i slutet av 1950-talet i nordiskt samarbete. Det svenska betänkandet i ämnet, som framlades i SOU 1958:48, innebar i princip att stat eller kommun skulle vara pliktiga att utge ersättning för skada som i statlig eller kommunal verksamhet vållas genom fel eller försumelse. Förslaget remissbehandlades, varvid dess huvudlinjer vann anslutning på de flesta håll.

Mot denna bakgrund är det enligt min mening utomordentligt angeläget att frågan om det allmännas skadeståndsansvar för den offentlighetsrättsliga verksamheten snarast regleras i lag. För närvarande är statens och kommunernas ansvar för att ersätta den skada som åstadkommes av tjänstemän inom offentlighetsrättslig verksamhet starkt begränsat. Sannolikt föreligger i princip inte alls något sådant skadeståndsansvar annat än i vissa mycket speciella undantagsfall, t. ex. enligt bestämmelserna i 1945 års lag om ersättning i vissa fall åt oskyldigt häktade och dömda m. fl. Någon allmän reglering av ansvaret finns emellertid inte utan man har att hålla sig till allmänna skadeståndsrättsliga principer samt doktrin och praxis.

Med tanke på resultatet av den ovan nämnda utredningen och remissbehandlingen därav torde en kommande rättslig reglering innebära en utsträckning av det allmännas skadeståndsansvar. Att så sker finner jag också befogat. Det kan inte sägas vara tillfredsställande, att den som åsamkas skada genom en offentlig tjänstemans beteende i tjänsten icke skall ha rätt till ersättning av det allmänna utan tvingas vända sig med sina skadeståndskrav direkt mot

Interpellation ang. lagreglering av det allmännas skadeståndsansvar för den offentligrättsliga verksamheten

vederbörande tjänsteman, som kanske icke är i stånd att erlægga ett eventuellt utdömt skadestånd.

Sedan åtskilliga år har frågan varit föremål för överväganden inom Kungl. Maj:ts kansli.

Med hänvisning till det anförda hemställer jag om kammarens tillstånd att till statsrådet och chefen för justitiedepartementet få ställa följande fråga:

När kommer ett förslag om lagreglering av det allmännas skadeståndsansvar för den offentligrättsliga verksamheten att föreläggas riksdagen?

Denna anhållan bifölles.

§ 20

Anmälades och godkändes följande förslag till riksdagens skrivelser till Konungen, nämligen

från statsutskottet:

nr 10, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar rörande utgifterna för budgetåret 1967/68 inom handelsdepartementets verksamhetsområde jämte i ämnet väckta motioner; och

nr 113, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar om anslag för budgetåret 1967/68 till högre utbildning och forskning samt lärarutbildning jämte i ämnet väckta motioner;

från bankoutskottet:

nr 114, angående gemensamma bestämmelser om grupplivförsäkring för arbetstagare hos riksdagen och dess verk; och

nr 115, om medverkan av statens grupplivnämnd och statens pensionsverk vid handläggning av ärenden angående grupplivförsäkring för arbetstagare hos riksdagen; samt

från andra lagutskottet:

nr 106, i anledning av Kungl. Maj:ts

proposition angående tillägg till livräntor enligt förordningen den 11 juni 1943 (nr 347) om vissa ersättningar vid införandet av statsmonopol å importen av tobaksvaror, jämte i ämnet väckt motion;

nr 107, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning angående ändrad lydelse av 32 § förordningen den 14 december 1956 (nr 629) om erkända arbetslöshetskassor; och

nr 108, i anledning av väckt motion om vårdbidrag och invaliditetstillägg.

§ 21

Meddelande om enkla frågor

Meddelades, att herr talmannen tillställts fem enkla frågor, nämligen av:

herr *Sjöholm*, till herr statsrådet och chefen för justitiedepartementet angående skyddet mot djurplågeri vid hästsporttävlingar,

herr *Hedin*, till herr statsrådet och chefen för finansdepartementet angående restitution av skatt i vissa fall,

fru *Sundberg*, till herr statsrådet och chefen för jordbruksdepartementet angående föreslagen köttrealisation,

fru *Nettelbrandt*, till herr statsrådet och chefen för socialdepartementet angående väntetiderna vid de statliga sjukvårdspoliklinikerna, och

herr *Göransson*, till herr statsrådet och chefen för försvarsdepartementet angående underhållet av försvarsmateriel.

§ 22

Justerades protokollsutdrag.

Kammarens ledamöter åtskildes här efter kl. 14.54.

In fidem

Sune K. Johansson